

Son-Rise Program®

Početak

Priručnik

Američki centar za liječenje autizma™

SADRŽAJ

POVIJEST SON-RISE PROGRAMA®	V
PRINCIPI SON-RISE PROGRAMA®	1
KAMENI TEMELJCI PRAVILNOG STAVA	4
VEZIVANJE KROZ PRIHVAĆANJE	6
Energija, uzbuđenje i entuzijazam	8
Kontakt očima: Ključ za društvenu interakciju	9
Reakcije: Ljubav u akciji	10
Odaziv: Ovo je moj mig!	11
Pridruživanje: Pridružiti se području zanimanja moga djeteta (samotna igra)	12
Plač: Prihvatiti i pomoći svoje dijete kad plače.	13
Kontrola: Što više kontrole dajem, više dopuštenja dobivam	17
POTICANJE RASTA	18
Zelena svjetla: Znati kada potaknuti rast	20
Gradnja: Oboje dobivamo više onoga što želimo	21
Zahtijevanje: Zabavno je biti pitan i odgovarati.	22
Inicijativa: Što činiti kad dođe na mene red?	23
RAZVOJNI MODEL I DRUŠTVENI NASTAVNI PROGRAM	24
Razvojni model Son-Rise programa	25
Razvojni model	26
Pravljenje društvenog nastavnog programa za vaše dijete	26
PRVI KORAK: Utvrđivanje polaznih vrijednosti	27
DRUGI KORAK: Postavljanje ciljeva programa u skladu s društvenim programom	27
Tabela četiri temeljne vještine	29
SOCIJALIZACIJA – Četiri temeljne vještine	33
Društveni razvitak – vještine prijateljstva	35
Društveni razvitak – vještine konverzacije	38
JEZIK	39
UREĐENJE IGRAONICE I INFORMACIJA O PODU	41
Uređenje igraonice Son-Rise programa®	42
Igraonica Son-Rise programa®	44
Materijali za društveni razvitak	44
Preporučene igračke prema dobi, stupnju jezika i trajanju interaktivne pažnje djeteta	49
Informacije o kupnji preporučenih igračaka	50
INFORMACIJA O VOLONTERIMA	52
Kvalifikacije volontera Son-Rise programa	54
Opis programa obuke volontera	55
Uzorak popratnog pisma za volontere	56
Uzorak prijave za volontere	57
Sat za korištenje s volonterima	59
Preporučene knjige i vrpce	63
Grupni sastanci za Son-Rise program	65
Dvotjedna ocjena	69
Pravljenje točnih pismenih zapažanja o vašem djetetu: korištenje obrazaca dvotjednih ocjena	70

Ocjena Son-Rise programa.....	75
Dodatne kategorije koje se mogu koristiti kod dvotjednih ocjena	81
Kratak pregled obuke	85
PLANIRANJE I ORGANIZACIJA PROGRAMA	94
Planiranje Son-Rise programa korak po korak.....	95
Kako koristiti tjedni rokovnik Son-Rise programa	97
Uzorak tjednog rokovnika Son-Rise programa	98
POTPORNE USLUGE	99
Pružanje usluga u kući.....	100
Online resursi	102
Video povratne informacije.....	103
Kako namaknuti sredstva za svoj kućni Son-Rise program	104

Poštovani učesniče početnog Son-Rise Programa®:

Dobrodošli u svijet u kojem se služenje djeci s posebnim potrebama smatra čašću i blagoslovom. Mi vam otvaramo perspektivu optimizma i nade temeljenu na godinama iskustva u pomaganju obiteljima da prigrle, pomažu, njeguju, odgajaju i vole svoju djecu.

Ono što je nekoć počelo s jednim posebnim djetetom u kupatilu kao jedinstveni eksperiment u odnosu i sreći razvilo se u jednu metodu rada s djecom iz cijelog svijeta koja su suočena s posebnim izazovima. Ovaj odnosni i obrazovni pristup, koji u potpunosti prihvaća i poštuje dostojanstvo svakog djeteta, omogućio je duboku i trajnu promjenu kod stotina i stotina djece i njihovih obitelji.

Prije dva desetljeća, kad smo prvi put čuli riječi «autizam» i «retardacija» koje su se odnosile na našeg sina, glavni osjećaj je bila bespomoćnost. Ali umjesto da budemo «realistični» i prihvatimo mišljenja onih koji su nas savjetovali, mi smo krenuli na samotno putovanje kako bismo doprli do svog sinčića. Nije bilo nikakvih putokaza koji bi nam pokazivali put. Sa strastvenom upornošću, beskrajnim eksperimentiranjem i temeljnim odnosom prihvaćanja izgradili smo most do svijeta našeg djeteta što nam je omogućilo da mu pomognemo da ono nađe put natrag k nama. Uvidi i metoda koja se iz njih razvila dala je sada drugim obiteljima i njihovoj djeci jasan put kojim će ići – put popločan ljubavlju i prihvaćanjem. Što god budemo bolje mogli, mi ćemo vas učiti kako pozvati vaše dijete da se emocionalno veže i raste. Objasniti ćemo i pokazati dokazane odgojne principe i tehnike koje će vam omogućiti, ako ste roditelj, da započnete svoj vlastiti kućni program ili, ako ste volonter ili profesionalac koji pomaže, da pomognete obiteljima i njihovoj djeci.

Mi si ne umišljamo da će ovo ići bez napora... jer Son-Rise Program neće samo poticati vaše dijete na promjenu, nego će i od vas tražiti da se promijenite. Dobrodošli u avanturu svoga života. Molimo vas znajte da ovo ne kažemo olako ili bez dubokog strahopoštovanja i uvažavanja vaše smjelosti... jer smo i mi nekoć hodili ovim istim putem sa svojim djetetom.

Najiskrenije vaši

Bears i Samahria Kaufman

POVIJEST SON-RISE PROGRAMA®

Son-Rise Programa® napravili su autori/učitelji Barry («Bears») Neil Kaufman i Samahria Lyte Kaufman kad je njihov sin Raun dijagnosticiran kao teško i neizlječivo autističan.

Iako su im savjetovali da ga stave u neku instituciju zbog njegova «beznadnog, doživotnog stanja», Kaufmanovi su umjesto toga osmislili jedan inovativni kućni program fokusiran na dijete u pokušaju da dopru do svog dječaka.

Jedinstveni program Kaufmanovih, koji je značio potpuno odstupanje od postojećih metoda liječenja, preobrazio je Rauna od nijemog, povučena djeteta s količnikom inteligencije manjim od 30 u veoma komunikativnog, društveno interaktivnog mladića s količnikom inteligencije skoro jednog genija.

Bez ikakvih tragova svoga ranijeg stanja, Raun je diplomirao na sveučilištu Ivy League, a zatim postao direktor jednog obrazovnog centra za školsku djecu. Trenutno obučava obitelji i pojedince na **Američkom centru za liječenje autizma™**. Nakon objavljivanja knjige bestselera ***Son-Rise*** (sada s novim naslovom ***Son-Rise: Čudo se nastavlja***) i filma pod naslovom ***Son-Rise: Čudo ljubavi***, koji je dobio nagradu NBC-TV, Kaufmanovi su bili poplavljeni zahtjevima za pomoć.

Odazivajući se na te zahtjeve, Kaufmanovi su osnovali The Option Institute i Američki centar za liječenje autizma™, gdje nude ***Son-Rise Program®*** od 1983. godine.

Više od dva desetljeća Kaufmanovi i njihovo požrtvovano, visoko obrazovano osoblje pomažu tisućama roditelja i profesionalaca po cijelom svijetu da dopru do svoje djece koja su ranije smatrana «nedostupnima».

Pojedinci iz 66 različitih zemalja na 6 kontinenata pohađali su programe na Američkom centru za liječenje autizma™ u Massachusettsu i na raznim našim međunarodnim područnim programima.

Kaufmanovi su autori 12 knjiga. U tisku je preko 3 milijuna primjeraka njihovih knjiga na 22 jezika u preko 65 zemalja. Nekoliko tih knjiga uvršteno je u obaveznu literaturu za odgovarajuće predmete na više od 280 sveučilišta.

Son-Rise Program® i Kaufmanovi prikazani su u preko 2.000 članaka i programa koji su se pojavljivali u važnijim medijima širom svijeta uključujući: *The New York Times*, *The Washington Post*, *The Los Angeles Times*, *The Chicago Tribune*, *Cosmopolitan Magazine*, *The Daily Telegraph*, The BBC i Dobro jutro, Ameriko.

O djelima Kaufmanovih pohvalno su se izrazile tako ugledne ličnosti kao što su: Coretta Scott King, Jimmy Carter, Dr. Carl Rogers, Deepak Chopra, Bernie Siegel, Norman Cousins, Lou Holtz, John Bradshaw, Bill Cosby, Dr. Wayne Dyer i mnogi drugi.

PRINCIPI SON-RISE PROGRAMA®

- ***Mogućnosti vašeg djeteta su neograničene***
- ***Motivacija, a ne ponavljanje ključ je svakog učenja***
- ***Autizam nije poremećaj u ponašanju***
- ***Stereotipna¹ ponašanja vašeg djeteta imaju veliko značenje i vrijednost***
- ***Roditelj je djetetu najveća pomoć***
- ***Vaše dijete može napredovati u pravom okruženju***
- ***Roditelji i profesionalci su najuspješniji ako se osjećaju ugodno sa svojim djetetom, optimistično glede sposobnosti svoga djeteta, i puni nade glede budućnosti svoga djeteta***
- ***Son-Rise Program® može se uspješno kombinirati s drugim dopunskim terapijama kao što su biokemijske intervencije, senzorna integracijska terapija, dijetalne promjene (bez glutena i kazeina), slušna integracijska terapija i druge***

Mogućnosti vašeg djeteta su neograničene

Mi ne vjerujemo u «lažnu» nadu. Iako doduše ne možemo pretkazati što će neko dijete postići, mislimo da nije fer ni prema djetetu ni prema roditelju ako drugi odlučuju unaprijed što to dijete neće postići. Roditelj se nikada ne bi morao ispričavati što vjeruje u svoje dijete. Ni mi se zbog toga ne ispričavamo.

Motivacija, a ne ponavljanje ključ je svakog učenja

Mnoge klasične metode «plove protiv struje» tako što jednostavno posjednu dijete i nastoje da ga nauče beskonačnim ponavljanjem. Umjesto toga mi otkrivamo jedinstvene motivacije svakog djeteta i koristimo ih da svoju djecu naučimo vještine koje su im potrebne za učenje.

¹ Ovako sam preveo novu englesku riječ «stimming» koja se koristi u žargonu autizma. To je zapravo skraćena za «self-stimulation» (samo-stimulacija), a označava poseban oblik stereotipnih kretnji tijelom koje podražuju jedno ili više čula na jedan određen način. Najčešći oblici stereotipije kod autističnih ljudi su: mlataranje rukama, vrtnja ili njihanje tijela, redanje ili vrtnja igračkica i drugih predmeta, ponavljanje rutinskih fraza, eholalija, buljenje u svjetlo, treptanje očima, gledanje u prste, pucketanje prstima, roktanje, pjevušenje (zatvorenih usta), njušenje predmeta i osoba, lizanje predmeta, grebanje, pljeskanje, pipanje predmeta, grickanje nokata, stavljanje predmeta u usta, uvijanje kose, hodanje na prstima, škrutanje zubima, skakanje itd. Za ovakvo ponašanje koristi se još i riječ «izam» (engl. «ism») koji se definira kao isključivo, samo-stimulirajuće, ritualističko i repetitivno ponašanje. Koristit ćemo i od toga izvedeni glagol «izmati» i glagolsku imenicu «izmanje».

Na taj način postizemo spremno sudjelovanje djeteta kao i duže vrijeme pozornosti i veće zadržavanje i generalizaciju vještina.

Autizam nije poremećaj u ponašanju

To je poremećaj odnosa i interakcije.² U svojoj srži autizam je neurološki problem gdje djeca imaju poteškoća u uspostavljanju kontakta i povezivanju s onima oko sebe. Većina njihovih takozvanih problema u ponašanju potječe iz ovoga nedostatka kontakta. Zbog toga se naše dinamične, pune oduševljenja i na igru orijentirane metode u tako velikoj mjeri fokusiraju na socijalizaciju i izgradnju dobrog odnosa. Naravno, mi želimo da vi uživate u svome djetetu, ali još više želimo da vaše dijete uživa u vama.

«Stereotipna» ponašanja vašeg djeteta imaju veliko značenje i vrijednost

Mi imamo duboko prihvaćanje i poštovanje prema svojoj djeci. To nam omogućuje da premostimo onaj bezdan koji odvaja njihov svijet od našeg čineći nešto smjelo i neobično. Umjesto da ih zaustavljamo, mi se pridružujemo djetetovim repetitivnim, isključivim i ritualističkim ponašanjima, njihovim izmima. Time izgrađujemo dobar odnos i vezu, platformu za sveukupno buduće obrazovanje i razvitak. Sudjelovanje s djetetom u tim ponašanjima olakšava kontakt očima, društveni razvitak i uključivanje drugih u igru.

Roditelj je djetetu najveća pomoć

Iako smo imali prilike da radimo s mnogim profesionalcima koji su pružali svesrdnu podršku, bili veoma brižljivi i uslužni, ipak još nismo vidjeli ništa što bi bilo jednako snazi roditelja. Nitko se drugi ne može izjednačiti s roditeljima u nenadmašivoj ljubavi, dubokoj požrtvovnosti, dugoročnom opredjeljenju i svakodnevnom iskustvu sa svojim djetetom. Stoga mi nastojimo da osposobimo roditelje. U stvari mi mnogo svoga vremena i truda trošimo na pružanje obuke roditeljima o uspostavljanju odnosa, na slušanje onoga što nam oni imaju reći, i na obučavanje roditelja vještinama koje su im potrebne da pomognu svojoj djeci kao što nitko drugi ne može. Pomažemo roditeljima da budu samosvjesni voditelji i učitelji programa vlastitog djeteta.

Vaše dijete može napredovati u pravom okruženju

Većina djece unutar spektra autizma izložena je velikom broju distrakcija³ koje mnogi od nas uopće ne primjećuju. Mi vam pokazujemo kako stvoriti optimalno okruženje za učenje tako da su distrakcije eliminirane, a interakcije olakšane. Osim toga, ova radionica, odnosno igraonica, drastično smanjuje povuci-potegni borbe za kontrolu koje koče napredak i korisnu interakciju, utirući tako put ne samo za progresivno učenje nego i za slast interakcije za kojom roditelji žude.

Roditelji i profesionalci su najuspješniji ako se osjećaju ugodno sa svojim djetetom, optimistično glede sposobnosti svoga djeteta, i puni nade glede budućnosti svoga djeteta

Često puta roditeljima se daju prognoze koje su zastrašujuće i negativne. Kaže im se ono što njihova djeca nikad neće postići i nikad ne mogu imati. Mislimo da nitko nema pravo reći roditeljima ono što njihovo dijete ne može postići. Mi pomažemo roditeljima da se fokusiraju

² *Interakcija* je ovdje veoma česta riječ, zato treba detaljnije objasniti njezino značenje. Po definiciji u rječniku ona znači komunikaciju i suradnju (zajedničku aktivnost) dviju ili više osoba; uzajamno djelovanje, djelovanje ili utjecaj osoba ili stvari jednih na druge.

³ *Distrakcija* (lat. *distrahere* – razvući, rascjepkati) ovdje znači nešto što odvlači pozornost, inače znači rastresenost, rasijanost.

na svoj odnos i da povrate svoj optimizam i nadu. Pomažemo im da vide potencijal u svojoj djeci, a da onda «traže zlato». Iz ove perspektive, vidjeli smo, moguće su sve stvari. Osim toga, profesionalcima često nisu dana sredstva, smjernice ili podrška koja im je potrebna kako bi pomogli djeci s kojom rade. Razumijemo pritiske s kojima se mnogi profesionalci moraju nositi i nudimo jedinstvenu perspektivu odnosa koja vam omogućuje da se osjećate kao da ste ponovno nabijeni energijom i naoružani odličnim alatima da pomognete svojim učenicima.

Son-Rise Program® može se uspješno kombinirati s drugim dopunskim terapijama kao što su biokemijske intervencije, senzorna integracijska terapija, dijetalne promjene (bez glutena i kazeina), slušna integracijska terapija i druge

Son-Rise Program® je osmišljen tako da bude prilagođen potrebama svakog djeteta. Nakon što smo radili s tisućama djece koja su imala širok spektar problema, primijetili smo ovo: kad se uključe i primijene dodatne terapije koristeći principe ***Son-Rise Program®***, interakcija je još uspješnija nego kad se koriste pojedinačno. Za neke pristupe, koji sadrže principe i tehnike proturječne našem pristupu, utvrđeno je da umanjuju efikasnost programa i zbunjuju dijete. Naše osoblje pomaže svakoj obitelji da odredi najučinkovitiju intervenciju za svoje dijete.

KAMENI TEMELJCI PRAVILNOG STAVA

Vezivanje⁴ kroz prihvaćanje

- 1) ***Pokažite djetetu da ga volite i prihvaćate.*** Odnos ljubavi i prihvaćanja temelj je na kojem se grade sve interakcije i programi.
- 2) ***Ne sudite dijete.*** Mi ne sudimo našu djecu. Mi ne ocjenjujemo njihovo ponašanje kao loše ili dobro, pogrešno ili ispravno, dolično ili nedolično.
- 3) ***Koristite tri E.⁵*** Mi koristimo energiju, uzbuđenje i entuzijazam na svim sesijama.
- 4) ***Postanite «radosni detektiv».*** Ostavite po strani pretpostavke o osjećajima i mislima djece i promatrajte ih s pojačanom osjetljivošću. Tražite ključeve i migove koji će vam pomoći da shvatite njihovo ponašanje i rutine, budite im korisniji, pridružite im se i pomozite im u učenju.
- 5) ***Budite prisutni.*** Postoje različiti načini razmišljanja koje ljudi mogu usvojiti. Umjesto «što ako» ili «ono što je bilo» fokusirajte se na «ono što jest». Bez žala za prošlošću ili straha za budućnost osjećat ćemo se ugodnije s našom djecom, bit ćemo kreativniji, zabavniji i dostupniji.
- 6) ***Budite zahvalni*** za sve ono što vaše dijete čini – za svaki odgovor i pokušaj interakcije, ma koliko god on izgledao malen. Neka vaša zahvalnost bude opipljiva i vidljiva, a produbite je proslavom.
- 7) ***Sreća je izbor.*** (Od jedan do šest gore su izbori.) Naši osjećaji nisu proizvod vanjskih događaja. Oni su određeni unutarnjim događajima – naši sudovima, interpretacijama, vjerovanjima i odlukama.

Možemo koristiti prečace do sreće tako što ćemo:

- Postaviti sreću kao prioritet!
- Biti autentičan.
- NAPOMENA: Nije moguće varati dijete pokušavajući pokazati osjećaje (kao što je prihvaćanje itd.) koje zapravo ne doživljavamo. Nije korisno *pretvarati se* da ne sudimo pa da nam to služi kao strategija za izazivanje promjene.
- Kaniti se sudova.
- Biti prisutan.
- Biti zahvalan.
- Odlučiti se biti sretan i zadovoljan.

(Pogledajte knjigu *Sreća je izbor* od Barry Neil Kaufmana.)

⁴ Prijevod engleske riječi *bonding*, koja zapravo znači stvaranje prisnih emocionalnih veza među ljudima, npr. između majke i novorođenog djeteta, a ovdje između vas (ili neke druge osobe) i vašeg djeteta

⁵ Ova tri E postoje u engleskom, ali ne i u našem prijevodu (Energy=energija, Excitement=uzbuđenje, Enthusiasm=entuzijazam, oduševljenje).

Poticanje rasta

- 1) ***Vjerovati u dijete.*** Ako ne vjerujete da vaše dijete može razbiti okove svojih prividnih ograničenja, nikad ga nećete potaknuti da to učini.
- 2) ***Slobodna volja*** – bez pritiska ili straha. Naša motivacija da radimo program ne dolazi od obećanja, moralnih obaveza ili strahova što će se dogoditi ako to ne učinimo; naša motivacija dolazi od slobodne volje da sudjelujemo. Svako jutro odlučujemo hoćemo li ili nećemo raditi program. Ako želimo da radimo program, mi ga radimo.
- 3) ***Neodoljivi poziv.*** Koristite kakav mamac i nešto privlačno kako biste naveli dijete da učini još jedan korak uz planinu. (Averzija nikad ne donosi ništa izvanredno.)
- 4) ***Strastvena upornost.*** Mi želimo sve, a ne treba nam ništa. Kad smo sretni i ne kritiziramo, slobodni smo da strastveno želimo nešto i da za tim idemo. Budući da naša sreća ne zavisi od toga da dobijemo ono što želimo, možemo radosno ustrajavati – neobeshrabreni prividnim neuspjehom, bez frustracije i bez gubitka energije (volje) za daljnji rad. (Ne samo što mi svojoj djeci pristupamo s ovakvim stavom, nego ga oblikujemo za njih da ga ona kopiraju.)
- 5) ***Pobudite jake osjećaje u sebi/pobudite jake osjećaje u svom djetetu.*** Jedan najvažniji faktor za rast djeteta jest njegova strastvena motivacija. Mi produbljujemo svoju ljubav za nešto što želimo da bismo ohrabрили svoju djecu za ljubav. Naša strast potiče njihovu strast.
- 6) ***Potpuna fleksibilnost.*** Kad imamo dubok odnos prema svome djetetu a naše dijete nije uključeno u nešto, mi strastveno prelazimo na svoj vlastiti dnevni red. Ako naše dijete ide u nekom drugom pravcu, mi odmah napuštamo svoj dnevni red i idemo s djetetom.

VEZIVANJE KROZ PRIHVAĆANJE

Prvo na što se treba fokusirati kad se radi s bilo kojim pojedincem jest *Vezivanje kroz prihvaćanje* – dakle razviti dubok prijateljski odnos (povjerenje, lagodnost, prihvaćanje, ljubav i uživanje) s tom posebnom osobom.

Kratak pregled vezivanja kroz prihvaćanje

- Energija, uzbuđenje, entuzijazam
- Kontakt očima
- Reakcije
- Odgovor (odaziv)
- Pridruživanje⁶
- Plač
- Kontrola

⁶ *Pridruživanje* ovdje znači priključiti se djetetu u onome što ono trenutno čini, uključiti se, ući u njegovu područje zanimanja.

Vezivanja kroz prihvaćanje

- Vezivanje i produbljivanje prijateljskog odnosa.
- Pristupačan.

Bilješke:

Energija, uzbuđenje i entuzijazam

- Cilj: Biti snažan (izuzetno zanimljiv), mamiti interakciju i bodriti prijateljski odnos.
- Stav:^{*} *Misao*: Što god moje dijete činilo i kakvo god bilo, divno je.
Osjećaji: Uzbuđenje i entuzijazam što si sa svojim djetetom.
- Akcija: Neka cijelo moje tijelo, lice i glas bude glazba.

Bilješke:

^{*} Prijevod engleske riječi «attitude» koja po definiciji u rječniku znači *način osjećanja, mišljenja i ponašanja*. Znači još i *osobni odnos* prema osobama i stvarima.

Kontakt očima: Ključ za društvenu interakciju.

- Cilj: Pobuditi ljubav da se ljudima gleda pravo u oči
- Stav: *Misao:* Što više gledaju, više uče.
Osjećaj: Uživanje u interakciji.
- Akcija: Zauzimanje položaja.
Dovesti sve u visinu očiju.
Koristiti hranu.
Tražiti je!
Anticipacija i kulminacija.
Priznanje (zahvala).

Bilješke:

Reakcije: Ljubav u akciji.

- Cilj: Pokazati djetetu da njegove akcije, ma koliko god male bile, dobivaju odgovor.
- Stav: *Misao:* Moje reakcije mogu postati motivacija djetetu za interakciju.
Osjećaj: Zahvalnost, radost.
- Akcija: Gajiti odnos i razvitak.
Nereagirane stvari koje ne želim poticati.
Priznanje i zahvalnost:
 - priznati trud i postignuće
 - cijiniti ono što moje dijete već čini; biti zahvalan
 Razne vrste reakcija i priznanja kao što su:
 - šok i iznenađenje
 - užitek, smijeh, izraženo zadovoljstvo
 - navijač
 - teatar
 - akcija
 Varirati svoje akcije.
Pretjerivati i biti ekstravagantan (neobuzdan, nekonvencionalan, šokantan)!

Bilješke:

Odaziv: Ovo je moj mig!

- Cilj: Hrabriti svoje dijete da strasno želi koristiti ljude.
- Stav: *Misao:* Ja sam primjer kako su ljudi pristupačni i kako je korisno biti s njima.
Osjećaj: Davanje, pun razumijevanja (prijemljiv).
- Akcija: Prepoznati i najmanji mig.
Odgovoriti na nj. Pretjerivati!
Što učiniti ako moje dijete zatraži Mercedes?
Ponuditi alternative s oduševljenjem.

Bilješke:

Pridruživanje: Pridružiti se području zanimanja moga djeteta (samotna igra).

- Cilj: Hrabriti svoje dijete da samotnu igru pretvori u tandem igru (dviju osoba): učiniti svoje prihvaćanje vidljivim.
- Stav: *Misao:* Što god moje dijete odluči činiti najvažnija je stvar u ovom trenutku. To može biti ljekovito i na neki je način dragocjeno za moje dijete.

Osjećaji: Prihvaćanje, dobrodošlica.

- Akcija: Biti «radosni detektiv».
Imitirati.
Mijenjati svoju udaljenost i razinu pretjerivanja.
Ostali oblici pridruživanja: Pokušati odrediti ono što moje dijete fascinira i kako ja mogu postati dio toga.
NAPOMENA: Ne započinjati izme.
Biti raznolik.
Biti ekstravagantan. Biti šaljiv.
Biti kreativan.

Bilješke:

Plač: Prihvatiti i pomoći svoje dijete kad plače.

- Cilj: Koristiti ovu priliku kao mogućnost stalnog vezivanja, da se promiču jasniji oblici komunikacije i da se nauči dijete da plač, cmizdrenje ili neveseo afekt nisu magija koja pokreće ljude.
- Stav: *Misao:* Ja ću se svom djetetu približiti svojim vlastitim osjećajima povjerenja, snage, mira i pouzdanja. Moje dijete čini najbolje što zna činiti. Sažaljenje neće pomoći.

Osjećaji: Povjerenje, snaga, mir, pouzdanje.

- Akcija: Prvo odnos. Udahnuti. Biti jasan.
Ne «plaćati» djeci da plaču ili da budu nesretna.
Biti blag, pun ljubavi i «nijem».
Izravan pristup.
Biti mirna «luka» u «oluj» svome djetetu.
Obratiti pozornost na korist ako se ovo radi u cijeloj obitelji.

Sad kad smo porazgovarali o odazivu, ima nekih stvari na koje se možda nećemo htjeti odazvati na dramatičan način. Plač je jedna od njih. Ovo se odnosi na svako dijete. Ako radite s djetetom koje svoje potrebe nikada nije izrazilo ni na kakav način, a onda plačem zatraži sok, vi ćete se vjerojatno htjeti odazvati dramatično. Međutim ima djece koja su godinama koristila plač kao način komuniciranja. Često im se odazivalo pa su ona naučila da plačem traže ono što žele kao način komuniciranja. (Iako možda ponekad može izgledati umjesno da se roditelji u dobroj namjeri odazovu na plač i cmizdrenje, vidjeli smo da oni, nastave li tako, možda neće potaknuti dijete da napreduje u svom načinu komuniciranja.) Možda ona imaju neke riječi ili vokalizacije kao i repertoar afekata. Takva djeca možda neće dalje razvijati jezik ako njihov plač izaziva zanimljiviju reakciju nego njihove riječi.

Često roditelji do te mjere upoznaju svoje dijete da mogu opisati razne vrste plača svog djeteta i što svaki taj plač znači. Ono što je ovdje važno jest shvatiti sljedeće: ako je nekom djetetu teško artikulirati jezik, onda će ono tražiti lakši i brži način da priopći ono što želi. Onda će djeca mnogo puta koristiti plač umjesto govora jer vide da je to najjednostavniji i najbrži način da dobiju odgovor. Ako se odazivate na plač ili cmizdrenje djeteta, razmotrite pitanje: Zašto bi se dijete strašno trudilo da govori ako plačem može dobiti ono što želi?

Ako neko dijete već koristi neke riječi, ili čak višestruke riječi i rečenice, gornji princip još uvijek važi. Vidjeli smo mnogu djecu koja govore, ali nastavljaju koristiti plač, cmizdrenje ili čak provalu bijesa da bi dobila ono što žele. Zašto bi neko dijete koristilo riječi koje ima na raspolaganju kad je plač mnogo bolja garancija da će dobiti ono što želi?

Cilj. Biti topao, prislan i učiniti da ovo bude prilika trajnog vezivanja. Promicati jasnije oblike komunikacije i učiti da su plač, cmizdrenje ili neveseli afekt u redu, da nema apsolutno ništa loše u plaču, ali da on nije magija koja pokreće ljude.

Stav: Misao: Ovdje imamo dvije osnovne mogućnosti. Jedna je da se moje dijete na neki način uistinu osjeća neugodno. U tom slučaju ja ne želim da se i ja neugodno osjećam. Sažaljenje neće biti od koristi. Ako se ja počnem osjećati jadno, moje dijete bi moglo pomisliti da zaista postoji nešto zbog čega se treba zabrinuti. Umjesto toga ja želim biti luka mira i dobrog osjećaja u oluji poteškoća mog djeteta. Moje vlastito samopouzdanje, mirnoća i povjerenje bit će podrška i utjeha mome djetetu.

Također je moguće da je plač pokušaj mog djeteta da dobije što želi – pokušaj da komunicira. Ja još uvijek želim održati razinu svoje vlastite udobnosti, biti pun pouzdanja i topao – ali ne želim reagirati na način koji će moje dijete naučiti da ovo koristi kao način da dobije ono što želi. Ja vjerujem da ako moje dijete stavi svoju želju i energiju u govor, onda ono može dramatično povećati svoju vještinu verbalnog komuniciranja. Želim naći načina da pozovem svoje dijete da krene u tom pravcu.

Osjećaji: Toplina, udobnost, povjerenje i vjera u sposobnost mog djeteta da probavi ovo iskustvo.

Akcija: Posao broj jedan jest baciti pogled na svoj stav, odnos. Ako vidiš da te obuzimaju žalost i sažaljenje kad tvoje dijete plače, dobro bi bilo porazgovarati s nekim prije nego ponovno dospiješ u takvu situaciju. Istraži svoja osjećanja i perspektivu iza njih – često postoji vjerovanje da je dijete slaba i bespomoćna žrtva, ili vjerovanje da bi djetetovo nezadovoljstvo moglo imati za posljedicu neku traumu koja bi ostavila ožiljak na njemu za cijeli život pa zato to treba izbjegavati po svaku cijenu. Imajte na umu da ako na ovom stajalištu ustrajete previše dugo, vaše bi dijete moglo također početi u to vjerovati. Zauzmite novi stav o plaču vašeg djeteta. Ako vidite da je vaše dijete energično, jako, sposobno da uči, da čini najbolje što zna – lakše je osjećati se neopterećeno i ugodno kad ono plače. (Mi koristimo Option Process Dialogue® da ove promjene u sebi izvršimo brzo i lako.) Kad vaše dijete plače, važnije je što *osjećate* nego što *činite*. Udahnite, opustite se, izvršite brzu inventuru svojih osjećaja, uvjerite se da se osjećate ugodno i da je vaš cilj jasan.

Po pitanju što treba činiti, nema pravila. Postoji mnoštvo mogućih odgovora. Evo nekoliko primjera kako odgovoriti djetetu koje plače:

Pristup «Volim te, ali ja sam nijem»:

Prvi dio: Kad vaše dijete plače, objasnite da želite pomoći koliko je god to moguće, ali da niste sigurni zašto ono plače, jer vam plač ne pomaže da shvatite. Dajte mu na znanje, na jedan miran i opušten način, da bi, kad bi ono upotrijebilo koju riječ ili napravilo kretnju, to bilo korisno, jer bi vi tada znali što je ono htjelo! Ono što je ovdje važno jest da kad vaše dijete plače vaš odnos bude topao a vaše radnje polagane i «nijeme». Svi vaši odazivi u tom trenutku moraju biti POLAGANI i na jedan blag ali zbunjen način. Poruka: Trudim se, ali nisam siguran što želiš.

NAPOMENA: Na kraju, čak ako vaše dijete i ne progovori, u redu je dati mu što traži... ali upamtite, ključ je POLAGANO.

Drugi dio: Ako bilo kada tijekom plakanja vaše dijete STVARNO upotrijebi neku riječ, ispusti kakav zvuk ili napravi kakav pokret, onda reagirajte BRZO. Vi želite pokazati djetetu da vam bilo kakav zvuk, riječ ili pokret od njega pomažu da postanete pametniji i da se krećete brže. Otiđite do police u svojoj igraonici i pokušajte naći ono što vaše dijete pita. Ponudite mnogo predmeta. Ovo vam je prilika da pokažete kontrast: Kad plačeš, ja se krećem polako; kad «govoriš», ja se krećem brzo! Svaki put kad budete ovo činili, vi ćete činiti ovu poruku sve jasnijom. Vaše dijete će vidjeti da je ovo mnogo učinkovitiji način da dobije što želi.

NAPOMENA: Kad stvarno nađete ono što vaše dijete želi, važno mu je reći riječ koju je moglo upotrijebiti. Na primjer: «Aha, hoćeš piće. Drugi put reci, 'Piti... piti'.»

Izravni pristup:

Može biti nevjerojatno korisno ako se djetetu jednostavno objasni situacija. Na primjer: «Tako silno želim da ti pomognem, ali ne mogu te razumjeti kad plačeš. Kad bi mogao reći barem koju riječ, odmah bih ti mogao pomoći.» Bili smo iznenađeni kad smo zapazili da čak i neverbalna djeca odgovaraju na ovaj pristup.

Pristup «Ja sam primjer»:

Ovo se može raditi kao dodatak gornjem. Ako imate druge djece, možete ih koristiti kao «primjere» za svoje dijete. Dajte da vaše drugo dijete (ili supruga, volonter ili čak lutka) dođe i rekne neku riječ, a zatim odgovorite brzo i dramatično. Ovo se može učiniti u igraonici, za objedom ili bilo kada. Ovo je divan primjer vašem djetetu da vidi kako je govor učinkovit.

Postoji ravnoteža kod svih ovih pristupa između prebrzog odaziva (gdje dijete misli da plač uspijeva kao komunikacija) i predugog zadržavanja (gdje gubite prijateljski odnos, a dijete smatra da se ne odazivate.) Dok ne steknete osjećaj ravnoteže, radije činite prvu pogrešku.

Možete biti kreativni i smisliti mnoštvo pristupa. Nema pravila. Međutim, važni su principi. Kad djeca s kojom radimo izgledaju nezadovoljna ili nesretna, mi im nudimo dar našeg vlastitog stalnog nivoa udobnosti. Ako nam ona pogledaju u oči u tom trenutku, ona će samo vidjeti poruku da smo s njima i da se ne događa ništa loše ili pogrešno. Mi želimo postupati tako da naša djeca nauče da je plač savršeno u redu kao način postizanja ravnoteže i olakšanja, ali da stvarno neće uspjeti ako se plač koristi za društvenu komunikaciju. Dat ćemo sve od sebe da im pokažemo što uspijeva pokrenuti ljude.

NAPOMENA: Što više budete usvajali ove principe u cijeloj porodici – tj. s drugom djecom u vašoj obitelji, vašim volonterima i vašim bračnim drugom – to ćete brže postati jaki u njima i to će jasniji oni postati svakome, uključujući i vaše posebno dijete. U mnogim kulturama nezadovoljstvo se koristi kao društveno sredstvo da se iznudi odaziv drugih. Mi želimo, do svake moguće mjere, učiniti kulturu Son-Rise Programa® sretnom i ugodnom gdje se neugodnost prihvaća, ali ne koristi da se iznude odazivi drugih. Mnogi su nam roditelji pričali o snažnom utjecaju koji je ova promjena imala na njihovu cijelu obitelj, stvarajući okruženje jasne i tople komunikacije za sve.

Kontrola: Što više kontrole dajem, više dopuštenja dobivam.

- Cilj: Pomoći svome djetetu da se osjeća sigurnim, punim pouzdanja, uvjerenim, poštovanim i da uživa u kontroli u odnosu.
- Stav: *Misao:* Dajući svom djetetu kontrolu, ono će mi sve više davati upute što činiti, osjećat će se ugodnije sa mnom, više me koristiti i biti mi bliže.

Osjećaj: Duboko poštovanje.

- Akcija: Izbjegavati fizičku manipulaciju!
Dati upozorenje.
Dopustiti trenutak za otpor.
Odgovarati na migove vezane za geste, izraze lica i glasovne geste.

NAPOMENA: 1) Sve što činite s reakcijama, odazivom i pridruživanjem dat će uzbudljiv osjećaj kontrole.

- 2) Dajte kontrolu dok ste vi gazda: praktični obziri; zdravlje, higijena i vaša kuća.

Bilješke:

POTICANJE RASTA

Nakon što se konačno uspostavi dobar prijateljski odnos, a dijete ili pojedinac pokazuje određen stupanj pozornosti, znatiželje i zanimanja za interakciju s vama, vaša pozornost se pomjera na *Poticanje rasta*. U ovoj fazi vi od djeteta zahtijevate više i izazivate ga, ali još uvijek s jednim stavom potpunog prihvaćanja i ljubavi prema zabavi.

Kratak pregled Poticanja rasta

- Gradnja
- Zahtijevanje
- Inicijativa
- Principi prijateljstva

Poticanje rasta

- Kad se uspostavi dobar odnos, počinjete graditi i voditi.
- Direktiva
- Još uvijek pristupačan, ali dodajte izazov.

Bilješke:

Zelena svjetla: Znati kada potaknuti rast

- Cilj: Tražiti od djeteta da učini sljedeći korak u razvitku kad je ono spremno za moje ohrabivanje i input.
- Stav: *Misao:* Kad djeca pokazuju zanimanje za mene i za ono što činim, onda ih mogu ohrabriti da više sudjeluju u mom svijetu.
Osjećaji: Strpljivost, uzbuđenje.
- Akcija: Poticati rast ako imate jedno ili više od sljedećeg:
 - Kontakt očima
 - Vaše dijete promatra ono što činite
 - Fizički kontakt
 - Verbalna komunikacija
 - Ako je vaše dijete interaktivno, ali ipak ono ima kontrolu i nepopustljivo je, tražite trenutke kad vaše dijete ima manje kontrole i kad je popustljivije.

Bilješke:

Gradnja: Oboje dobivamo više onoga što želimo

- Cilj: Dati više znanja i razviti više vještina dok ostajem kod djetetova izbora aktivnosti. Dodati zanimljivosti i produžiti trajanje pozornosti.
- Stav: *Misao:* Kad imam super odnos, a bavimo se aktivnošću po izboru mog djeteta, ja mogu ponuditi varijaciju na tu aktivnost kao izbor koji bi mogao dovesti do nove razine igre ili istraživanja.

Osjećaji: Razigran, kreativan, oduševljen.

- Akcija: Timing – kada graditi?
Kako graditi?
Neodoljiv poziv.
Potpuna fleksibilnost.

Bilješke:

Zahtijevanje: Zabavno je biti pitan i odgovarati.

- Cilj: Poticati svoje dijete da uživa u davanju onog što se traži. Poticati rast i razvitak.
- Stav: *Misao:* Kad imamo super odnos, ja ću postaviti zahtjev. Taj će zahtjev mome djetetu dati priliku da uživa u davanju, da se trudi i da samo sebe stimulira. Ja vjerujem u sposobnost svoga djeteta.

Osjećaji: Oduševljenje, nadahnuće.

- Akcija: Timing – kada zahtijevati, moliti?
Strastvena ustrajnost.
Raščlanjivanje, beskrajno korisna vještina.
Preinačiti i početi opet, pa opet i opet...
Potpuna fleksibilnost.
Varijacija – raditi preko cijelog neokorteksa.
Energičan i ekstravagantan (nekonvencionalan)!

Bilješke:

Inicijativa: Što činiti kad dođe na mene red?

- Cilj: Preuzeti vodstvo kada mi se dopusti. Slobodno željeti razvitak neke vještine, učenja itd., i pobuditi jake osjećaje u djetetu da reagira.
- Stav: *Misao:* Kad imamo dobar odnos, i kad je moje dijete završilo ono što je radilo, ja mogu preuzeti inicijativu. Slobodno mogu htjeti bilo što. Moj će zanos pobuditi zanos u mom djetetu.

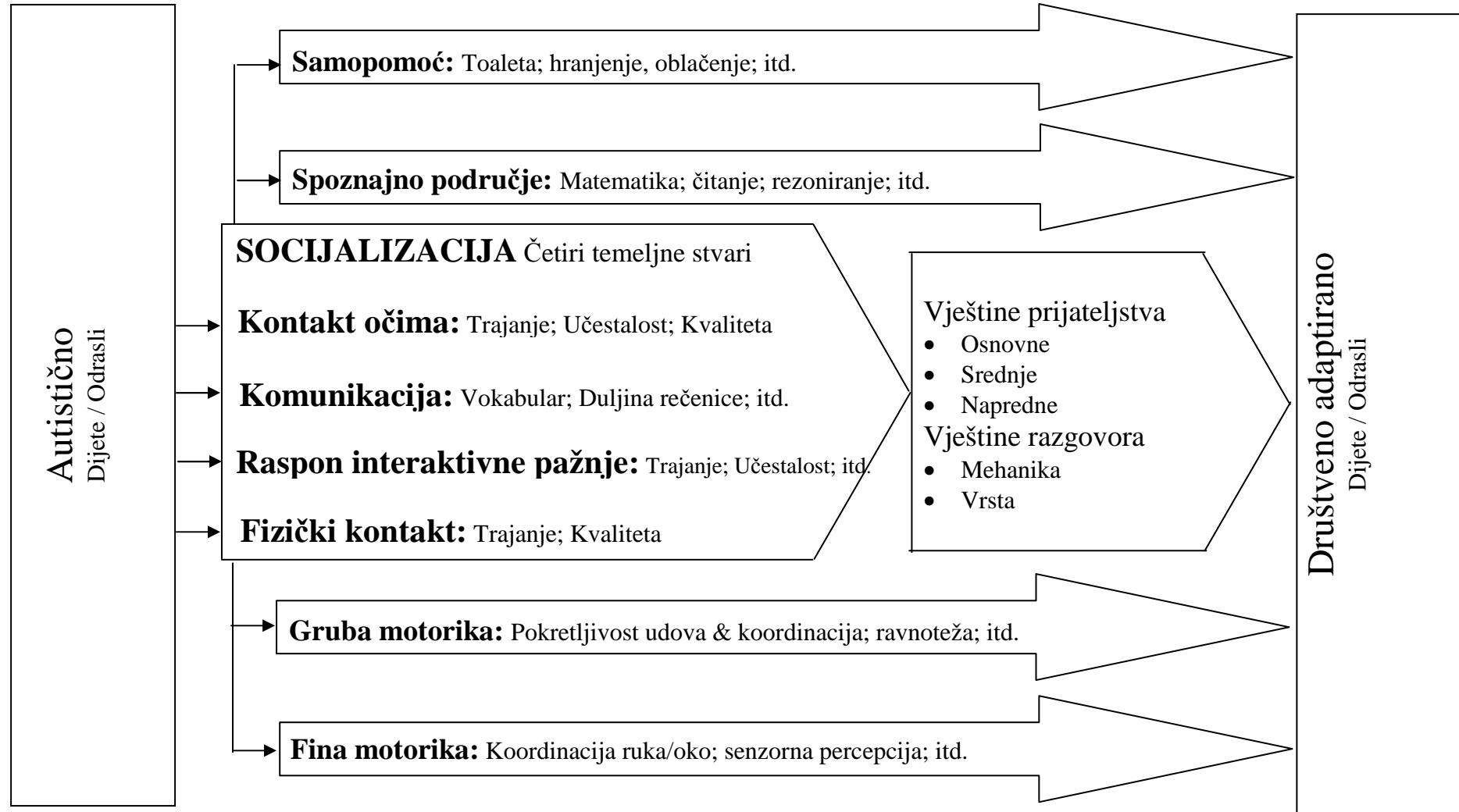
Osjećaji: Oduševljen, vjera u dijete, zamaman, strastven.

- Akcija: Pripremiti se.
Kontakt očima.
Prikazivati kad moje dijete nije zaokupljeno nečim drugim.
Preuzeti vodstvo kad bude dopušteno.
Pokušati stol i stolicu.
Nastaviti prikazivati (1 u 10).
Potpuna fleksibilnost.
Varijacija.
Ekstravagantan.

Bilješke:

RAZVOJNI MODEL
I
DRUŠTVENI NASTAVNI PROGRAM

Razvojni model Son-Rise programa

Son-Rise Program

Razvojni model

Pravljenje društvenog nastavnog programa za vaše dijete

Na sljedećim stranicama dat ćemo kratak prikaz Razvojnog modela Son-Rise programa. Ovaj će vam model pomoći da odredite polazne vrijednosti sadašnjih društvenih sposobnosti vašeg djeteta. Ovaj model povezan s Početnim Son-Rise programom omogućit će vam da se učinkovito fokusirate na društveni razvitak (nastavni program) vašeg djeteta.

Razvojni model

Dijagram na 25. stranici prikazuje glavna područja razvitka djeteta: samopomoć, spoznajno područje, gruba motorika, fina motorika, društveno područje (U razvojnom modelu Son-Rise programa «komunikacija» je uključena u društveno područje.) Razvojni model Son-Rise programa zasniva se na shvaćanju da je sposobnost socijaliziranja temeljni problem s kojim se suočavaju djeca i odrasli u autističkom spektru. Fokusirajući se na ovo područje, u stanju smo stvoriti najveću mogućnost za promjenu. Važno je fokusirati se na sva područja razvitka djeteta; ovaj se model naročito fokusira na područje društvenog razvitka. Koristeći sljedeće tabele, bit ćete u stanju napraviti društveni nastavni program za vaše dijete.

Društvena interakcija može se raščlaniti na šest bitnih komponenti:

1. Kontakt očima	}	Četiri temeljne vještine
2. Komunikacija		
3. Trajanje interaktivne pažnje		
4. Fizički kontakt		
5. Vještine prijateljstva	}	Napredne društvene vještine
6. Vještine konverzacije		

Pravljenje društvenog nastavnog programa za vaše dijete (str. 33-38)

Dva su osnovna koraka kod pomaganja djetetu da postane društveno prilagodljivije. Prvi korak je napraviti procjenu polaznih vrijednosti sadašnje društvene sposobnosti vašeg djeteta. To znači promotriti ovih šest komponenti socijalizacije i utvrditi što vaše dijete može, a što ne može uraditi u svakom području. Kad to uradite, moći ćete odrediti najvažnija područja na koja se treba fokusirati. Drugi korak je iskoristiti ovu procjenu polaznih vrijednosti za postavljanje učinkovitih programskih ciljeva za vaše dijete.

Preporučujemo da društvenu sposobnost svoga djeteta ocjenjujete svakog mjeseca i da vaša zapažanja uspoređujete s polaznim vrijednostima. To će vam pomoći da vidite područja na kojima vaše dijete raste. Možete postavljati ciljeve svaka dva tjedna (naša preporuka) ili mjesečno.

PRVI KORAK: *Utvrđivanje polaznih vrijednosti*

- a. Pogledajte tablicu «Kontakt očima» na stranici 33. (napravite kopiju ove tablice, ili svoje odgovore bilježite na poseban list papira.)
- b. Zapitajte sami sebe:

«Dok radim u igraonici (fokus sobi) Son-Rise programa koliko puta u minuti, prosječno, moje dijete uspostavi kontakt očima s drugom osobom?»
(Nemojte uključivati ekstremne situacije u kojima je vaše dijete gledalo, ili nije gledalo, jedan neuobičajeni period vremena.)

Umjesto da se mučite da svaki broj bude točan prosjek, olakšajte stvar sami sebi. Možete vjerovati da vaša razmišljanja i zapažanja o vašem djetetu imaju vrijednost pa samo zapišite mjeru koja najtočnije opisuje ponašanje vašeg djeteta. (Opcionalno: Možete također napraviti arhivu mjesečnih sesija s vašim djetetom snimljenih na video-traku za buduće usporedbe).

Zaokružite broj na tablici «Kontakt očima» koji najbolje predstavlja prosječnu **učestalost** vašeg djeteta.

- c. Zaokružite broj na tablici «Kontakt očima» koji najbolje predstavlja prosječno **trajanje** i kvalitetu kontakta očima vašeg djeteta.
- d. Odredite polazne vrijednosti za druga područja društvenog razvitka na isti način kao što ste uradili za kontakt očima.

(Za objašnjenje za svaku temeljnu vještinu pročitajte stranice 29-32: **Tabela četiri temeljne vještine.**)

- e. Ako je vaše dijete spremno za neke napredne društvene vještine ili ih već koristi, također pročitajte stranice 35-38 i štrahirajte (✓) vještine koje vaše dijete dosljedno pokazuje u interakciji s drugom osobom u vašoj igraonici ili fokus-sobi.

(Radi pregleda naprednih društvenih vještina pročitajte stranice 31-32: **Tabela vještina prijateljstva** i **Tabela vještina razgovora.**)

DRUGI KORAK: *Postavljanje ciljeva programa u skladu s društvenim programom*

Utvdili ste polazne vrijednosti trenutnih društvenih sposobnosti vašeg djeteta i sada možete postaviti ciljeve programa za vaše dijete u skladu s društvenim nastavnim programom. Na to ćete se fokusirati u predstojećem vremenskom periodu (2-4 tjedan).

Namjera nam je ovdje naznačiti 'sljedeći korak' za vaše dijete na svakom području. Kućice na Tabli razvitka odmah desno od pozicije polaznih vrijednosti, određuju vaše ciljeve. Nakon što odredite «sljedeći korak» za svaku temeljnu vještinu, spremni ste da napišete ciljeve za sebe i za svoj tim.

Osjenčano područje: Osjenčana područja na Tabli temeljnih vještina predstavljaju konačni cilj u svakoj vještini. Kad vaše dijete mogne pokazati razinu naznačenu u osjenčanom području, barem u jednoj vještini, vi se približavate svome cilju!! Na napredne društvene vještine prijedite tek kada vaše dijete pokaže razine vještina u osjenčanom području sve četiri temeljne vještine. To znači da vaše dijete ne samo govori u rečenicama od 6-12 riječi, nego se također nalazi u osjenčanom području za kontakt očima, trajanje interaktivne pažnje i fizički kontakt.

Napredne društvene vještine: Ako vaše dijete operira u osjenčanim područjima za sve četiri temeljne vještine, spremni ste krenuti na napredne društvene vještine. Osnovne, srednje i napredne vještine prijateljstva, kao i vještine konverzacije, koriste se na malo drukčiji način. Mnoga djece ove vještine ne uče nekim određenim redom, nego 'skaču' po svim stranicama. Jednostavno pribilježite vještine koje je vaše dijete već savladalo i odaberite jednu ili dvije vještine u tom području na koje ćete se fokusirati. (NAPOMENA: Tipično, druge terapijske metode najjače se fokusiraju na područje samo-pomoći, spoznajno područje, te na područja grube i fine motorike, a od bitne je važnosti da se djeca potiču na svim područjima razvitka. Mi smo zapazili da, ako se postavi previše ciljeva u istim područjima, umjesto intenzivnog fokusa na socijalizaciju, dijete (ili odrasli) nije u stanju napraviti iste promjene i rast. Naročito na početku vašeg programa preporučujemo da 80% vaših napora fokusirate na četiri temeljne vještine kako biste postigli da vaše dijete bude jako i dosljedno, konzistentno, u sve četiri.)

Tabela četiri temeljne vještine

Ovaj opći vodič omogućit će vam da koristite Tabelu četiri temeljne vještine (stranica 33 i dalje) za povećanje razvitka vašeg djeteta. Četiri temeljne vještine su: kontakt očima, komunikacija, trajanje interaktivne pažnje i fizički kontakt. Napredak na ovim područjima omogućuje nama i našoj djeci da imamo društvene odnose koji su topli i čvrsti.

1. Kontakt očima (stranica 33):

- i. Učestalost: U prosjeku, koliko vam puta vaše dijete pogleda u oči dok je u svojoj igraonici Son-Rise programa? (u minuti)
- ii. Trajanje: U prosjeku, koliko traje svaki taj pogled?
- iii. Kvaliteta: Kad vam dijete pogleda u oči, opišite «kvalitetu» tog pogleda, idući od mehaničkog ili robotskog do pažljivog, fokusiranog i prisutnog.

Osjenčano područje: Označava da vaše dijete jače raste u ovom području ili da je savladalo temeljne vještine.

2. Komunikacija (stranica: 33):

- a. Plač / provala bijesa / cmizdrenje
 - i. Učestalost: Koliko puta u prosjeku na sat vaše dijete plače, dobije napad bijesa ili cmizdri?
 - ii. Trajanje: Koliko u prosjeku svaki put traje taj plač, bijes ili cmizdrenje?
 - iii. Kvaliteta: Plač, bijes ili cmizdrenje imaju različite 'kvalitete' od vrištanja ili vikanja do blagog cmizdrenja. U prosjeku koja je glavna 'kvaliteta' plača, bijesa i/ili cmizdrenja?
- b. Pokazivanje prstom /fizičke geste
Ako vaše dijete isključivo komunicira fizičkim gestama ili ih koristi u kombinaciji s gore spomenutim vrstama komunikacije, koje od navedenih vrsta koriste? Jednostavno zaokružite odgovarajuće vrste. Možete dodati i druge načine na koje vaše dijete komunicira. (U ovom odjeljku nema osjenčanih područja jer ova vrsta komunikacije ima tendenciju da se pretvori u verbalnu komunikaciju, o kojoj govorimo u nastavku.)
- c. Jezik
 - i. Vokabular: Koliko ste približno različitih riječi čuli da vaše dijete govori?
 - ii. Duljina rečenice: Koliko u prosjeku ima riječi u rečenicama koje ono koristi?

- iii. Spontanost: U prosjeku koliko puta procentualno vaše dijete samo započne razgovor s vama ili s drugima (nepotaknut govor)
- iv. Sadržaj: U prosjeku koji je sadržaj govora vašeg djeteta? (Pogledajte primjere s desne strane tabele. Napomena: 'Tipična' djeca obično koriste imenice, glagole, prijedloge itd. redom kojim su navedeni)
- v. Konverzacijske replike
- U prosjeku koliko replika bude u razgovoru između vas i vašeg djeteta?
- Konverzacijska replika predstavlja jedan pun krug verbalne komunikacije između dvoje ljudi. Kad jedna osoba rekne nešto, a druga odgovori, to čini jednu repliku.
- Npr. Mama: *Što si igrao s tatom?*
 Dijete: *Košarku – bilo je zabavno.* [1. replika]
 Mama: *Krasno, ja ću igrati s tobom drugi put.*
 Dijete: *OK. Možeš biti u tatinu timu.* [2. replika]
- (Napomena: Neka djeca samo 'otvaraju' replike, što znači da će ona postaviti prvo pitanje, ali nisu sklona odgovarati na pitanja. Neka druga će opet vrlo često 'zatvarati' replike, odgovarajući na vaša pitanja, ali rijetko ih postavljajući. O ovome ćemo govoriti u odjeljku Napredne društvene vještine.)
- Osjenčano područje: Označava da vaše dijete jače raste u ovom području ili da je savladalo ovu temeljnu vještinu.

3. Trajanje interaktivne pažnje (stranica: 34):

- a. Područje zanimanja djeteta:
 Ovo se odnosi na igre /aktivnosti koje vaše dijete hoće raditi s drugom osobom (pa bilo to čak i na način koji se ponavlja), a koje se temelje na tipičnim područjima interesa vašeg djeteta.
- i. Učestalost: U prosjeku koliko puta na sat vaše dijete sudjeluje u nekoj aktivnosti / igri s drugom osobom?
 Tu aktivnost ili igru može započeti ili vaše dijete ili ona druga osoba. Ako je trajanje interaktivne pozornosti vašeg djeteta manje od 4 minute, učestalost ćete zabilježiti na lijevoj strani tabele.
- ii. Trajanje: Koliko vremena u prosjeku vaše dijete sudjeluje u nekoj aktivnosti ili igri s vama prije nego što promijeni tu aktivnost ili postane isključivo?
- iii. Fleksibilnost: U prosjeku koliko je vaše dijete nepopustljivo ili hoće da kontrolira za vrijeme aktivnosti ili igara s drugom osobom?

- b. Aktivnost koju je započeo netko drugi:
 Ovo se odnosi na igre/aktivnosti koje druga osoba želi igrati s vašim djetetom, a koje se razlikuju od igara/aktivnosti koje bi vaše dijete tipično započelo ili igralo s drugom osobom.
- i. Učestalost: U prosjeku koliko puta na sat vaše dijete sudjeluje u nekoj aktivnosti / igri s drugom osobom?
 Ako je trajanje interaktivne pozornosti vašeg djeteta manje od 4 minute, koristite lijevu stranu tabele kad budete unosili učestalost vašeg djeteta u ovome području.
- ii. Trajanje: Koliko vremena u prosjeku vaše dijete sudjeluje u nekoj aktivnosti ili igri s vama prije nego što promijeni tu aktivnost ili postane isključivo?
- iii. Fleksibilnost: U prosjeku koliko je vaše dijete nepopustljivo i/ili hoće da kontrolira za vrijeme aktivnosti ili igara s drugom osobom?
- Osjenčano područje: Označava da vaše dijete jače raste u ovom području ili da je savladalo ovu temeljnu vještinu.

4. Fizički kontakt (stranica: 34):

- i. Trajanje: U prosjeku, koliko vaše dijete ostaje u fizičkom kontaktu s drugom osobom?
- ii. Kvaliteta: Koji je glavni način na koji se vaše dijete upušta u fizički kontakt s drugom osobom?
- Osjenčano područje: Označava da vaše dijete jače raste u ovom području ili da je savladalo ovu temeljnu vještinu.

Tabela vještina prijateljstva (stranice: 35 i dalje):

Kad vaše dijete uđe u osjenčano područje sve četiri temeljne vještine, vrijeme je za postavljanje programskih ciljeva za pomoć vašem djetetu da razvije vještine prijateljstva. Imamo tri razine vještina prijateljstva, a svaka nastavlja graditi na onoj prethodnoj. Te razine su:

1. Osnovne vještine prijateljstva
2. Srednje vještine prijateljstva
3. Napredne vještine prijateljstva

Svaka se od ovih vještina prijateljstva može raščlaniti na tri područja fokusa:

- i. Sudjelovanje u igri / aktivnosti s drugom osobom
- ii. Komuniciranje s drugom osobom
- iii. Izgledi da se vaše dijete nauči

Tabela konverzacijskih vještina (stranica: 38):

Kad počnete raditi na naprednim vještinama prijateljstva sa svojim djetetom, također je korisno početi se fokusirati na njegove vještine konverzacije. Ovo smo raščlanili na dva glavna područja:

1. Mehanika konverzacije
2. Vrsta konverzacije

U ovome području zapisivat ćete vještine koje je vaše dijete dosljedno u stanju koristiti, a onda odabrati jednu ili dvije dodatne vještine na koje se želite fokusirati, od bilo gdje na tabeli. Nije se potrebno fokusirati na ove vještine točnim redom kojim su napisane.

VAŽNA NAPOMENA:

*Nema toga djeteta koje će pokazati korištenje svih vještina 100% vremena.
Odredite razinu na kojoj vaše dijete tipično operira i sjetite se da imate povjerenja u svoja
vlastita zapažanja.*

SOCIJALIZACIJA – Četiri temeljne vještine

Kontakt očima

	<i>Učestalost</i>	Manje od 1 x min (Zapiši točan iznos)	1x / min	2-3x / min	4-5x / min	6-10x / min	«Tipični» kontakt očima <ul style="list-style-type: none"> Gleda i govori istovremeno Gleda i sluša istovremeno Tipičan kontakt očima za trajanja aktivnosti ili interakcije Kvaliteta: pažljiv i fokusiran 	Prije prelaska na vještine prijateljstva i konverzacije, uvjerite se da je vaše dijete jako u sve četiri temeljne vještine.
	<i>Trajanje</i>	Pogled 1-2 sekundi	3-5 sek	6-10 sek.	10 sekundi ili više			
	<i>Kvaliteta</i>	1 Robotski / mehanički	2	3	4	5 Pažljiv, fokusiran, prisutan		

Komunikacija

Plač / bijes / cmizdrenje	<i>Učestalost</i>	Više od 4x / sat	3-4x / sat	1-2x / sat	Manje od 1x / sat	3-4x / dan	1-2x / dan	Manje od 1x / dan	Primjeri osnovnog jezičnog sadržaja <u>Imenice:</u> mama, tata, stolica, lopta, auto, lutka, itd. <u>Glagoli:</u> htjeti, vidjeti, gurati, vući, pljeskati, škakljati, voziti, itd. <u>Pri(jed)lozi:</u> gore, dolje, u, iz, van, na itd. <u>Pridjevi:</u> glasan, mek, crn, žut, vjetrovit, itd. <u>Zamjenice:</u> on, ti, ja itd. <u>Veznici:</u> ali, i, ili, kada, još, itd. <u>Članovi:</u> a, an, the
	<i>Trajanje</i>	Više od 2 sata	1-2 sata	30-60 min	15-30 min	10-15 min	5-10 min	1-5 min	
	<i>Kvaliteta</i>	Vrištanje i vikanje; Bacanje predmeta; Udaranje glavom; Udaranje sebe ili drugih itd		Vrištanje i vikanje		Plač	Cmizdrenje / plač	Cmizdrenje	
Pokazivanje / fizičke geste	Vuče (pomiče) vas fizički Pokazuje (upire prstom) Daje vam predmete Uzima vas za ruku Govor znakovima								
Jezič	<i>Vokabular</i>	Glasovi nalik na govor	1-10 riječi	11-30 riječi	31-60 riječi***	61-100 riječi	1001-300 riječi	Više od 300 riječi	Prije prelaska na vještine prijateljstva i konverzacije, uvjerite se da je vaše dijete jako u sve četiri temeljne vještine.
	<i>Duljina rečenice</i>	1 riječ	2-3 riječi		4-6 riječi	6-12 riječi	Više od 12 riječi		
	<i>Jasnoća</i>	Općenito nejasno			Općenito jasno		Dosljedno jasno		
	<i>Spontanost (Započeta komunikacija)</i>	Manje od 25%	25-50%		50% ili više				
	<i>Sadržaj</i>	Imenice	Glagoli	Prijedlozi	Pridjevi	Zamjenice	Veznici	Članovi	
<i>Konverzacijske replike</i>	1 replika	2-3 replike		4-6 replika		Preko 6 replika			

SOCIJALIZACIJA – Četiri temeljne vještine

Trajanje interaktivne pažnje (interakcija = uključivanje druge osobe u neku igru ili aktivnost)

Područje djetetova zanimanja	<i>Učestalost</i>	Manje od 1 x /sat (Zapišite točan iznos)	1-3x / sat	4-6x / sat	Više od 6x / sat	4-6 / sat		1-3x / sat	
		<----- Trajanje do 4 minute----->			<----- Trajanje od 5 minuta ili duže----->				
	<i>Trajanje</i>	Manje od 20 sekundi	20-60 sekundi	1-4 minute		5-10 minuta	10-30 minuta	30-60 minuta	Više od 1 sata
<i>Fleksibilnost</i>	Strašno nepopustljiv / kontrolira		Umjereno nepopustljiv / kontrolira		Blago nepopustljiv / kontrolira		Spontan / fleksibilan		
Aktivnost koju je započeo drugi	<i>Učestalost</i>	Manje od 1x / sat (Zapišite točan iznos)	1-3x / sat	4-6x / sat	Više od 6x / sat	4-6 / sat		1-3x / sat	
		<----- Trajanje do 4 minute----->			<----- Trajanje od 5 minuta ili duže----->				
	<i>Trajanje</i>	Manje od 20 sekundi	20-60 sekundi	1-4 minute		5-10 minuta	10-30 minuta	30-60 minuta	Više od 1 sata
<i>Fleksibilnost</i>	Strašno nepopustljiv / kontrolira		Umjereno nepopustljiv / kontrolira		Blago nepopustljiv / kontrolira		Spontan / fleksibilan		

Tipično trajanje interaktivne pažnje

«Tipično» trajanje interaktivne pažnje iznosi 3-5 minuta po godini starosti djeteta.

2 godine starosti: 6-10 minuta
 4 godine starosti: 12-20 minuta
 6 godina starosti: 18-30 minuta
 8 godina starosti: 24-40 minuta
 12 godina starosti: 36-60 minuta

Prije prelaska na vještine prijateljstva i konverzacije, uvjerite se da je vaše dijete jako u sve četiri temeljne vještine.

Fizički kontakt

<i>Trajanje</i>	Manje od 2 sekunde	2-10 sekundi		10-30 sekundi	30-60 sekundi	Više od jedne minute	
<i>Kvaliteta</i>	Ne dopušta fizički kontakt	Koristi osobu kao sredstvo da dobije što želi		Dopušta fizičku srdačnost / interakciju		Započinje fizičku srdačnost / interakciju	

Prije prelaska na vještine prijateljstva i konverzacije, uvjerite se da je vaše dijete jako u sve četiri temeljne vještine.

VAŽNO:

Ni jedno dijete neće činiti sve gore navedeno 100% vremena.
Sjetite se da upotrijebite «zdrav razum»

Društveni razvitak – vještine prijateljstva

OSNOVNE vještine

Jako i dosljedno pokazuje četiri temeljne vještine:

Kontakt očima (*unutar osjenčanog područja*)

Komunikacija (*unutar osjenčanog područja*)

Trajanje interaktivne pažnje (*unutar osjenčanog područja*)

Fizička interakcija (*unutar osjenčanog područja*)

Sudjeluje u igri ili aktivnosti s drugom osobom
Umjereno fleksibilno u igri koju je ono počelo (Spremnost da ide u pravcu koji je netko drugi odabrao)
Umjereno fleksibilno u igri koju je netko drugi počeo (Spremnost da ide u pravcu koji je netko drugi odabrao)
Tipično trajanje pažnje kod aktivnosti koju je ono odabralo
Spremno probati nove ili predložene aktivnosti
U stanju započeti igre i aktivnosti s drugom osobom
U stanju igrati igre i aktivnosti koje imaju jednostavna pravila i strukturu
U stanju je redati se (izmjenjivati se) za vrijeme neke igre ili aktivnosti
Dijeli svoje predmete i igračke s drugima
Fizički nježan prema drugima
Spreman za pregovore / raspravu («dogovaranje, nagodbu»)
Koristi maštu
S lakoćom izlazi na kraj s granicama i ograničenjima

Komunicira s drugom osobom
Jasno i razumljivo izražava ono što želi ili ne želi
Koristi «sladak» ton kad pokazuje ono što želi ili ne želi
Koristi pozdrave (npr. «zdravo» / «zbogom»)

Perspektive za učenje
Još uvijek možete biti sretni i uživati čak ako i ne dobijete ono što želite
Uvijek može biti zabavno pokušavati, a pokušavati možete mnogo puta i na različite načine
Život može pokatkad biti nepravedan, ali vi uvijek možete odlučiti da budete sretni.
Još uvijek možete biti sretni ako ne pobijedite ili ne završite prvi.

VAŽNO:

Ni jedno dijete neće činiti sve gore navedeno 100% vremena.

Sjetite se da upotrijebite «zdrav razum»

Društveni razvitak – vještine prijateljstva

SREDNJE vještine

Jako i dosljedno pokazuje OSNOVNE vještine prijateljstva

Sudjeluje u igri ili aktivnosti s drugom osobom
Tipično trajanje pažnje kod aktivnosti koju je izabrala druga osoba
U stanju je pridružiti se igri ili aktivnosti koja je već u tijeku
U stanju je započinjati dogovore i nagodbe
Pomaže i traži pomoć

Komunicira s drugom osobom
U stanju je jasno se izražavati da ga drugi razumiju (upotrebljava kontekst kad priča priču ili postavlja neki zahtjev)
U stanju je odgovoriti na jednostavna pitanja kojima se traži njegovo mišljenje (npr. «Zašto želiš da ja budem golman?»)
Umjereno je fleksibilno u razgovoru koji je ono odabralo (dopušta da razgovor ide u smjeru koje ono nije izabralo)
Umjereno je fleksibilno u razgovoru koji je odabrao netko drugi (dopušta da razgovor ide u smjeru koje ono nije izabralo)
Zanima se za druge (pita jednostavna pitanja o drugoj osobi)
U stanju je pričati o prošlim i budućim događajima
U stanju je kazati kad želi promijeniti ili zaustaviti neku aktivnost.
U stanju je tražiti dozvolu prije poduzimanja neke akcije

Perspektive za učenje ???
Možete preuzeti odgovornost za svoje radnje na veseo način. Na primjer, ako proliješ piće, zabavno je počistiti; ako se nešto razbije, možeš to popraviti s uzbuđenjem.
Zabavno je reći drugima ono što misliš ili osjećaš i pitati ih što oni misle i osjećaju.
Zabavno je čekati nešto što želiš. (Strpljenje!)

VAŽNO:

Ni jedno dijete neće činiti sve gore navedeno 100% vremena.
Sjetite se da upotrijebite «zdrav razum»

Društveni razvitak – vještine prijateljstva

NAPREDNE vještine

Jako i dosljedno pokazuje SREDNJE vještine prijateljstva:

Sudjeluje u igri ili aktivnosti s drugom osobom
Fleksibilno u igri ili aktivnosti koju je samo odabralo
Fleksibilno u igri ili aktivnosti koju je netko drugi odabrao
Inicira spontane ideje/pravac u nekoj igri ili aktivnosti koju je samo odabralo
Inicira spontane ideje/pravac u nekoj igri ili aktivnosti koju je netko drugi odabrao
U stanju naći načina da se pridruži igri ili aktivnosti koja je već u tijeku
U stanju da se igra ili obavlja aktivnosti s osobom u distraktivnom okruženju
Općenito uljudno i puno poštovanja
Tješi drugu osobu kad je ona povrijeđena ili uzrujana
Pokazuje uzbuđenje u interakciji s drugima
Ima «tipičnu» interakciju s dvoje ili više svojih vršnjaka

Komunikacija s drugom osobom
U stanju odgovoriti na jednostavna pitanja o svojim osjećajima (npr. «Kako si se osjećao kad ... ?»)
U stanju da inicira i izrazi emotivne informacije (npr. «Upravo sam odigrao uzbudljivu igru s Julie.»)
Objašnjava razloge za svoje osjećaje i aktivnosti
Održava društveno prihvatljivu distancu od osobe kojoj govori
Reda se kad govori ili sluša
U stanju postavljati pitanja o onome što je netko drugi upravo rekao
U stanju predstaviti se nekome koga ne poznaje
Koristi izraze lica / ton glasa / jezik tijelom
Koristi i razumije humor
Razumije sarkazam
Razumije riječi iz razgovornog jezika (npr. «slikovito izražavanje, stilske figure»)
Bira pravi trenutak (timing) u razgovoru s dvoje ili više ljudi
U stanju (uljudno) privući nečiju pozornost kad je ta osoba zauzeta
Izražava uvažavanje drugih

Perspektive za učenje
U stanju odgoditi trenutnu nagradu radi dugoročnije nagrade.
Svatko ima svoja jaka područja i područja problema. Nije loše imate neki problem – to je samo prilika da se nešto nauči.
U redu je biti drukčiji od drugih ljudi.
Nećeš se svakome dopasti, i to je u redu.
Nesreća drugih kaže sve o njima, a ništa o tebi.
Kad nešto mijenjaš na sebi, to možeš uraditi s prihvaćanjem samog sebe kakav jesi i s uzbuđenjem radi promjene.
Najvažnija stvar je osjećati se ugodno i pun pouzdanja kad si s prijateljima.

VAŽNO:

Ni jedno dijete neće činiti sve gore navedeno 100% vremena.
Sjetite se da upotrijebite «zdrav razum»

Društveni razvitak – vještine konverzacije

Vještine *KONVERZACIJE*

Mehanika konverzacije
Održava društveno prihvatljivu distancu od osobe kojoj govori
Govori društveno prihvatljivom jačinom glasa
Govori društveno prihvatljivom brzinom
Glas ima varijacije (nije monoton)
Reda se kad govori ili sluša
Gleda u drugu osobu kad sluša
Gleda u drugu osobu kad govori

Vrsta konverzacije
1. U stanju je započeti razgovor
U stanju je da se predstavi drugim ljudima u različitim ambijentima
2. Uzbuden je i zanima se za drugu osobu i razgovara s njom
U stanju slušati kad govori njegov vršnjak (netko njemu ravan)
U stanju postavljati pitanja o onome što je njegov vršnjak upravo rekao
U stanju davati izjave o onome što je njegov vršnjak upravo rekao
U stanju odgovoriti na pitanja koje vršnjak može da postavi
U stanju uključiti svoje mišljenje (Ono što misli i osjeća umjesto samo činjeničnih informacija)
U stanju da ispriča neku priču ili da informaciju relevantnu za temu razgovora
Fleksibilan glede teme razgovora
Fleksibilan glede pravca u kojem se razgovor kreće
U stanju dati dovoljno informacija da ga druga osoba razumije
U stanju pratiti i uključivati se u razgovor između dvoje drugih ljudi
Koristi pravi vremenski trenutak (timing) u razgovoru s dvoje ili više ljudi
Razumije i neverbalne migove
3. U stanju je lako završiti razgovor

VAŽNO:

Ni jedno dijete neće činiti sve gore navedeno 100% vremena.
Sjetite se da upotrijebite «zdrav razum»

JEZIK

Važnost jezika: Ne samo učiti riječi nego učiti i ljubav prema komunikaciji.

- Cilj: Naučiti moje dijete da sluša, razumije i koristi jezik kao još jedno sredstvo interakcije i komunikacije s drugima u «radosnoj simfoniji».
- Stav: *Misao:* Uživam razgovarati sa svojim djetetom i slušati glasove, riječi i rečenice koje ono izgovara.

Osjećaji: Uzbuđenje, strahopoštovanje, čuđenje.

- Akcija:
 - 1) Počnite sa...
 - a) Svijest o svome jeziku.
 - Dvije vrste govorenja.
 - i. Artikuliranje glasova i riječi da dijete učimo jezik.
 - ii. Govorenje da se prenese neki osjećaj.
 - Vjerujte u prijemljivi jezik svoga djeteta.
 - b) Svijest o jeziku svoga djeteta.
 - Glasovi nalik na govor.
 - i. Ne vjerujući «trebate» razumjeti.
 - ii. Reagirajte na ono kako zvuči – interpretirajte.
 - iii. Ostali odgovori.
 - Glasovi koji se ponavljaju.
 - Eholalija.
 - Dio riječi.
 - Jedna riječ.
 - Više od jedne riječi.
 - Jedna replika (loop).
 - Više replika.
 - Zadani (planirani) rad.
 - Nezdani rad.
 - 2) Koje riječi učiti dijete?
 - a) Motivacija vašeg djeteta je najvažnija.
 - b) Učenje riječi za ono što vaše dijete najviše voli.
 - c) Radnje i predmeti.
 - 3) Postavljanje temelja.
 - a) Neka vaše dijete čuje (i vidi) riječ nekoliko puta u kontekstu.
 - b) Koristite velike radnje za demonstraciju.

- 4) Kako učiti (predavati) jezik?
- a) Slušanjem.
 - b) Reakcijom.
 - c) Odgovorom (odazivom).
 - d) Zahtijevanjem.
 - e) Stvaranjem situacije «ako/onda».

NAPOMENA: Ne zaboravite ostale svoje vještine!! Kontakt očima, kontrola, 3 E, itd.

- 5) Viljuškar – prilagodite prema razini svoga djeteta u toj sesiji i dižite odatle.

NAPOMENA: Molimo pogledajte odjeljak o *Plaču* (stranice 13 i dalje) radi informacije kako promicati jezik kao način komunikacije kad vaše dijete plače.

Bilješke:

UREĐENJE IGRAONICE I INFORMACIJA O PODU

Bez obzira jeste li već napravili igraonicu ili još uopće niste ni odlučili koju ćete sobu koristiti, preporučujemo da pregledate svoje zabilješke iz Govora o okruženju. Skupa sa sljedećim napomenama, informacije iz Govora o okruženju pomoći će vam da stvorite najsigurniju i od distrakcija slobodnu sobu za svoje dijete. Upamtite, ovo ne mora biti skupo, i nije bitno da koristite sobu koja potpuno izgleda kao one koje se koriste u Son-Rise programu® Američkog centra za liječenje autizma™.

Tijekom godina oprobali smo mnogo različitih stilova poda. U biti, mi tražimo pod koji neće odvrćati dječju pažnju (tj. koji neće imati šare ili obrasce), koji će biti izdržljiv, koji se lako čisti i koji je što je moguće jeftiniji. Najčešći problem s podom od vinila jest što se on može probosti ili puknuti ako je donji sloj poda previše mek. Stoga preporučujemo da koristite 100% vinil. A kako uvijek tražimo načina za poboljšanje, pozdravljamo bilo kave sugestije koje biste vi mogli imati.

Uređenje igraonice Son-Rise programa®

Tako je uzbudljivo što želite namjestiti igraonicu za svoje dijete! Rad s vašim djetetom u igraonici omogućuje vam da eliminirate distrakcije kao što su ostala braća i sestre, televizija, glasna glazba i druge distrakcije koje postoje u ostatku kuće. Igraonica također daje vašem djetetu sigurno mjesto za učenje, gdje ne morate stalno govoriti «Ne!». Preporučujemo da u igraonici ne bude kasetofona, kompjutera, mehaniziranih knjiga ili igračaka, televizije ili videa, jer je težište sesija na interakciji s ljudima, a ne strojevima! Mi stvarno vjerujemo da će vaše dijete imati najviše mogućnosti da uči i raste dok je u ovoj sobi.

Evo nekoliko specifičnosti dizajna naše igraonice:

DIMENZIJE: Približno 3,3 x 3,9 m. (Napomena: Ponekad je manja još bolja.)

POLICE: Imamo drvene police visoko (oko 135 cm) iznad poda (dovoljno visoko da su izvan dohvata vašeg djeteta). Hrana i igračke drže se na policama tako da ih vaše dijete može od vas *tražiti* umjesto da ih može samo dobiti bez korištenja nekog drugog. Na taj način motivirate svoje dijete da počne učiti riječi za stvari koje želi s police. A kako dolazi k vama za stvari umjesto da sve dobije bez pomoći, vaše će dijete početi gledati u vama koristan dio svoje igre. Ova situacija povećava vaše šanse da dođete u kontakt očima s vašim djetetom jer ste vi medij između vašeg djeteta i igračaka.

PROMATRAČKI PROZOR: U vrata ili zid ugrađeno je obostrano zrcalo tako da možete promatrati igraonicu i volontere, a da vas vaše dijete ne vidi. Ovo je odličan način za promatranje i obuku vaših volontera. Možete ga ugraditi u jeftina vrata (što većina obitelji čini). Veličinu zrcala planirajte tako da barem dvoje ljudi može lako gledati kroz zrcalo istovremeno. Provjerite je li hodnik ili soba u koju se ulazi neposredno iz igraonice mračna tako da vas vaše dijete ne vidi zbog odsjaja. Možete također prikačiti obično sjenilo s vanjske strane zrcala da bude zamračeno kad ne promatrate. Na taj način vaše se dijete može fokusirati na ono što se događa *unutar* igraonice, a ne na ono što se događa *vani*!

PROZORI: Naši su prozori pokriveni grubim Pleksiglasom® da bi se eliminirale distrakcije s izvana kao što su ptice, vozila, kiša itd. Prozore možete pokriti bilo kojom vrstom jeftine plastike koja zamagljuje pogled prema vani, ali još uvijek dopušta svjetlosti da uđe. Pleksiglas koji pokriva prozore s unutarnje strane također ih štiti od udara lopti, štapova ili treska tijekom igre.

POD: Naš je pod podložen pjenom Minicel®, jednom vrstom poda kakav se koristi za borilačke vještine, debljine oko 3,8 cm. Našu smo podlogu prekrili Armstrong® vinilom (100%) svijetle bež boje, bez šara, kako bi smo stvorili površinu na kojoj je užitak igrati, koju je lako čistiti i koja je udobna za naša koljena. Predlažemo da ne koristite vinil s jakim šarama jer to odvlači pažnju. Izrežite vinil tako da ga bude dovoljno da se mogne zavratiti približno 6,5–7,5 cm uza sve zidove, a cijeli komad pričvrstite prikivanjem profilirane drvene letvice na vinil na spoju poda i zida. **NEMOJTE LJEPITI VINIL ZA PODLOGU!**

Mnoge su obitelji s određenim uspjehom probale i druge vrste podne podloge. Međutim, glavni je problem kako naći materijal koji je dovoljno mek da pruži udobnost, a ipak dovoljno čvrst da pruži siguran oslonac vašem pokrivaču od vinila kako se ovaj ne bi lomio ili pucao. Možete naći prodavaonice koje drže ovu ili sličnu vrstu podne podloge ako kontaktirate nekog specijalistu za podove u gimnastičkim salama ili neku firmu sportske opreme.

OSVJETLJENJE: Kad razmišljate o utjecaju obrazovne okoline (igraonice) na vaše dijete, poduzmite sve i sva! Važno pitanje koje treba postaviti glasi: Što pomaže vašem djetetu? Sve donedavna bilo je mnogo studija o utjecajima svjetla na potrošače u komercijalnim ambijentima, ali ne i mnogo studija o studentima u obrazovnim ambijentima. Djeca s kojom mi radimo često su preosjetljiva i mogu reagirati drukčije od «tipične» djece na razne okolišne poticaje.

Kad razmišljate o vrsti osvjetljenja u igraonici, dvije stvari treba uzeti u obzir: vrstu žarulje (tj. je li punog spektra ili vještačka?) i vrstu stabilizatora (tj. je li svjetlo postojano ili titra?). Trenutno u našim igraonicama koristimo žarulje punog spektra sa žarnim vlaknom koje proizvode pun spektar boje na konstantnoj razini (bez treperenja). Tip žarulje koju koristimo jest žarulja punog spektra pod nazivom Vita-Lite (15 vati) koju proizvodi Duro-Lite, New Jersey. U prošlosti smo izbjegavali fluorescentno osvjetljenje. Obična fluorescentna žarulja daje svjetlost koja na velikoj frekvenciji vibrira i ne odgovara normalnom ritmu oka. Osim toga, primijetili smo da je kontakt očima slabiji na fluorescentnom svjetlu nego na svjetlu koje daje žarulja sa žarnim vlaknom.

Također smo saznali da postoji jedna nova vrsta stabilizatora Toshiba koji vibrira na mnogo većoj frekvenciji i navodno ne stvara probleme zbog treperenja. U osnovi, mi smo sigurni što se tiče podesnosti žarulja sa žarnom niti, a još uvijek ispitujemo fluorescentne. Ako imate kakva iskustva s fluorescentnim žaruljama, molimo da nam javite.

MIKROFON: Instalirali smo interfon sustav tako da možemo čuti svaki zvuk u igraonici dok sjedimo u opservacijskoj sobi. Ovo je odlično za obuku i zato što točno znate kakve zvukove, odnosno glasove, vaše dijete proizvodi. Možete koristiti jedan jeftin takav sustav kao što je Baby-Minder® od firme Fisher Price®.

OSTALI PREDMETI U IGRAONICI: Imamo jednu zelenu loptu na napuhavanje od vinila veličine 73,5 cm, drveni tobogan s odvojivim stepenicama (ljestvama), nizak drveni stol (za objedovanje i crtanje), jednu klupu te trampolin za jednu osobu. Nije nužno imati sve ove predmete u vašoj igraonici. Možete koristiti bilo koje velike predmete (tj. gredu za ravnotežu) koji djetetu omogućuju da koristi svoje tijelo. **NAPOMENA:** Važno je da vaša soba ne bude pretrpana predmetima koji će odvlačiti pažnju vašeg djeteta.

OSOBNI STAV: Ovo je najvažniji dio plana vaše igraonice. Tako je važno da vi uživajte u igraonici jer želite pokazati svome djetetu da je to divno mjesto. Vaše će dijete slijediti vaše vodstvo, dakle vaš je pristup od životne važnosti!

Igraonica će biti mjesto za vaše dijete gdje se stvari mogu najlakše predviđati, kontrolirati i stimulirati. Uživajte u početku programa. Vi sigurno pravite najmagičnije mjesto od svega! Vi to možete!

IGRAONICA SON-RISE PROGRAMA® MATERIJALI ZA DRUŠTVENI RAZVITAK

Sljedeća informacija ima za cilja da vam pomogne opremiti svoju igraonicu igračkama i materijalima koji će vam pomoći da stvorite više interakcije sa svojim djetetom. Kad roditelji počnu uređivati igraonice za svoju djecu, oni često pitaju: «Koja će vrsta igračaka najbolje pomoći mome djetetu za interakciju sa mnom? Koliko igračaka trebam imati? Kako mogu znati da će igračka biti sigurna za moje dijete? Gdje mogu naći korisne igračke?» Kroz 20 godina radili smo s djecom u dobi od 9 mjeseci do 53 godine te smo stekli opširno znanje o tim stvarima (igračkama i materijalima) koje najviše povećavaju sposobnost djeteta da raste i uči. Također smo posjetili neke kućne **Son-Rise programe®** i našli igraonice prepune igračaka koje ne potiču djecu na interakciju s drugim ljudima; našli smo mnoge igračke koje praktično smanjuju mogućnost interakcije. U daljnjem tekstu sakupili smo podatke kako bismo vam pomogli da napunite svoju igraonicu sigurnim, izdržljivim igračkama koje će olakšati interakciju na mnogo različitih načina.

Proveli smo mnogo vremena pregledavajući stotine kataloga igračaka, pretražujući Internet, posjećujući međunarodne sajmove igračaka i kontaktirajući proizvođače igračaka po cijelom svijetu da bismo pronašli igračke za koje vjerujemo da su najučinkovitije za korištenje u igraonici **Son-Rise programa®**. Zatim smo uzeli uzorke svake od tih igračaka i testirali ih satima, s mnogo različite djece, u igraonicama Američkog centra za liječenje autizma™. Sljedeći popis ne treba shvatiti kao iscrpnu referencu igračaka, nego kao polaznu točku u vašem traženju. On će vam dati smjernice koje će vam pomoći da procijenite korisnost svake nove igračke.

Sve dolje navedene igračke ispitane su da se vidi da li zadovoljavaju sljedeće kriterije:

1. **Da su izdržljive:** Naše iskustvo s djecom s autizmom i drugim srodnim poteškoćama u razvoju pokazalo je da igračke moraju biti u stanju izdržati bacanje, žvakanje i savijanje u nove oblike! Svaka od dolje navedenih igračaka položila je naš test izdržljivosti.
2. **Da ne odvlače pažnju:** Igraonica je zamišljena tako da ne odvlači pažnju, ali ni da prekomjerno stimulira djecu. Stoga ni igračke u igraonici ne smiju odvrćati pažnju. Dolje navedene igračke nemaju neonskih boja, ili napadnih šara, ili blještavih svjetala, niti proizvode zvukove (bez našeg uplitanja) ili sadrže mnogo malih komponenti koje mogu postati distraktivne za djecu.
3. **Da potiču kreativnost:** Dok pomažemo djeci da postanu fleksibilnija, da misle kreativno i da se uključe u maštovitu igru, saznali smo da je korisno raditi s igračkama koje pružaju podršku tome cilju. Stoga igračke koje smo dolje naveli podesne su za upotrebu na mnoštvo raznih načina.
4. **Da potiču interakciju:** Većina igračaka na tržištu namijenjena je da zabavi dijete dok roditelji obavljaju svoje svakodnevne poslove ili druge stvari. Mi želimo sasvim suprotno! Iako će dijete koje želi biti isključivo biti isključivo, bez obzira na raspoložive igračke, ova lista predstavlja igračke za koje smo ustanovili da najčešće pospješuju interaktivnu igru umjesto da potiču samotnu igru. Na primjer, vaše se dijete može samo igrati s lutkom, ali će mu možda biti zabavnije kad vi animirate lutku. Lutka vam tada daje prigodu da postanete dio zanimanja vašeg djeteta.

Ako postoje neke posebne igračke za koje znate da vaše dijete u njima uživa (ili ih čak koristi za «izmanje») – isključujući igračke na bateriju i igračke koje sadrže veliku količinu pijeska,

zrna ili vode – predlažemo da imate te igračke na raspolaganju u igraonici da se vaše dijete s njima igra. Predlažemo da «izam» igračke vašeg djeteta stavite u igraonicu u umjerenom broju. Na primjer, ako vaše dijete «izmuje» s vlakovima, a ima 50 vlakova, smanjite broj u igraonici na 6 vlakova. Ako vaše dijete voli da «izmuje» s konopcima, nabavite par konopaca u igraonici umjesto cijele košare. Mislamo da nije potrebno imati dva komada svake igračke, ali predlažemo da nabavite dva komada svake one igračke s kojom se vaše dijete igra samo, tako da se možete i vi pridružiti koristeći točno istu igračku.

Mnogi su roditelji također pitali koliko igračkaka trebaju imati u igraonici. Cilj je nabaviti šarenilo različitih igračkaka, ali pri tome paziti da i vi i vaše dijete možete lako vidjeti što imate na policama i locirati igračku. Naše igraonice imaju 3 police, duljine 2,1 m, s jednom pregradom gdje nema igračkaka, a gdje držimo lake obroke, piće, dodatnu čistu odjeću, pelene itd.

Sljedeće tri stranice daju kratak opis preporučenih igračaka iza čega slijedi tabela na stranici 49 koja će vam pomoći da odlučite koja će igračka biti najpodesnija za vaše dijete. Tabela na stranici 50 daje informaciju o tome kako kontaktirati dobavljače svake igračke.

Maskirni kostimi:

Pribor za maskiranje – Luckaste naočale, lažni nosovi, velike uši i još toga što će pažnju vašeg djeteta svratiti na vaše lice.

Boja za lice – Netoksična, da se može sprati, svijetle boje čine da je užitak gledati vas.

Šešir s više rogova – Uživanje je gledati ga, pipati i nositi.

Čarobnjakov šešir – Skreće pažnju na vaše lice, a može se koristiti i za maštovitu igru.

Crna pelerina – Još jedan artikl s mogućnošću višestrukog maskiranja.*

Vatrogasno odijelo – Korisno u mnogim zamišljenim scenarijima.

Glazbeni instrumenti:

Usna harmonika: Lako ju je svirati, užitak slušati, a potiče razvitak oralne motorike.

Vedričasti bubanj – Za udaranje ritma, za sjedenje, penjanje, da se prepravlja u čamce – mogućnosti su neograničene kad koristite maštu.

Štapići za bubanj – Puno drvo, dobro obloženo mekim pustom da se može udarati po mnogo različitih predmeta bez oštećenja.

Ritam sekcija – Zbirka raznih udaraljki da napravite svoj vlastiti bend!

Sport / razvitak grube motorike i senzorni razvitak:

Lopta za vježbu veličine 76,2 cm – Preporučujemo 2 ovakve lopte za poskakivanje, valjanje, bacanje, pretvaranje u avione itd.

Set od tri lopte – Lopta za nogomet, košarku i ragbi, sve dovoljno male da ih mogu uhvatiti male ruke i dovoljno meke da ne oštete prozore.

Igra kuglanja – Mekani čunjevi i lopta za vježbanje koordinacije ruka/oko i mnoge druge maštovite svrhe. (Od njih se prave izvrsni korneti za sladoled!)

Rip-Tag (veličine za mlade i odrasle) – «Čičak» trake s obojenim zastavama za igre povlačenja. Privjesci se prave od izdržljive tkanine za snažno gonjenje i fizičku igru koja može biti i interaktivna i maštovita.

Luna štap – Zabavna fizička igra visoke razine koja pomaže koordinaciju ruka/oko i produljuje trajanje pažnje.

Mjehurići – Ovi mjehurići ne cure, ne prolijevaju se – savršeni su za davanje kontrole bez stvaranja klizavih podova!

Igračke za žvakanje – Za razvitak oralne motorike i senzornu stimulaciju.

Rekviziti za maštovitu igru:

Blokovi cigle – Velike, jake «cigle» od kartona za gradnju bilo čega što vam padne na pamet.

«Phone-A-Friend» (Telefoniraj prijatelju) – Duga, izdržljiva, fleksibilna cijev s drvenim «slušalicama» za telefonske pozive, usisavanje, gašenje požara itd.

Džambo slova i brojevi – Velika, obojena, slova i brojevi različite građe.

Školski autobus – Žuti školski autobus s pokretnim, izdržljivim plastičnim putnicima.

Velikouste lutke – Lutke krave i psa imaju velika usta, upravljate njima svojom rukom, što znači da se mogu koristiti za podizanje i bacanje predmeta, stiskanje, škakljanje i ljubljenje svog djeteta i mnoge druge kreativne načine da svoje dijete zainteresirate za sebe. Mogu se također koristiti za zorno učenje vašeg djeteta jeziku – žaba kaže «šaklaj» i vi je pošakljate po «trbušiću»!

Lutke koje se stavljaju na prste – Garnitura lutaka koje predstavljaju razne uloge (tj. doktora, sestru, zubara, farmera itd.) za maštovitu igru.

Bendo ljudi – Obitelj od 5 figurica, s mačkom i psom, koja se može postaviti u razne položaje.

Čajna garnitura – Plastična garnitura svijetlih boja za maštovitu zabavu.

Hitna vozila – Vozilo hitne pomoći i vatrogasno vozilo u koja se možete popeti i koristiti ih za spašavanje ljudi, životinja, napunjenih igračaka itd!*

Garnitura šaka i stopala – Plavi i žuti plastični otisci stopala i šake koje možete koristiti za pravljenje tragova, plesnih koraka, igara na ploči velikih dimenzija itd.

Mikrofoni – Stvara odjek vašeg glasa. Zabavno za najavljanje, izvođenje, pričanje priča itd.

Bajagi novac – Set novčanica i kovanica za glumu po ulogama, za učenje životnih vještina i matematike.

Prazne knjige – Za pravljenje vlastitih priča i ilustracija, bilo u suradnji sa svojim djetetom bilo da ga želite naučiti nekom posebnom gledištu koristeći omiljene junake vašeg djeteta.

Spoznajni razvitak:

«**ABC Toss n' Play**» (**Abeceda «Baci i igraj»**) – Podna prostirka svijetlih boja sa slovima i smiješnim ilustracijama, dolazi s 4 male vreće zrna. Ovo se može koristiti na mnogo različitih načina za stimuliranje interaktivnih igara dok dijete učite abecedu.

«**Arthur's Tell-a-Story**» (**Arturovo pričanje priče**) – Zasnovana na junaku crtanih filmova Arturu, ova igra potiče vještine pravilnog redoslijeda, narativni razvitak, a može služiti i kao osnova za interaktivno pričanje priča, konverzaciju i glumu po ulogama.

«**Fun Thinkers**» (**Smiješni mislioci**) – Kreativna igra za razvitak čitanja, matematike, kreativnog mišljenja, kao i vještine pravilnog redoslijeda i rješavanja problema.

«**Feel and Find**» (**Opipaj i nadi**) – Lociranje i biranje krupnih drvenih oblika da se popuni slagalica. Razvija vještine vizualnog i taktilnog razlikovanja.

Fleš karte – Izbor karata uključujući zvukove, slike i jednostavne riječi.*

«**Poetry Pals**» (**Pjesnici drugari**) – Set od 7 malih, izdržljivih knjiga tvrdog poveza, koje sadrže jednostavnu poeziju, smiješne junake i primamljive ilustracije.

Interaktivne igre na ploči / slagalice:

«**Bessie in the Barnyard**» (**Bessie u dvorištu za stoku i perad**) Laka prva igra na ploči s mnogo mogućnosti za varijaciju, proširenje i interakciju.*

Slagalica gore-dolje – Drvena slagalica s velikim komadima koji prikazuju razne oblike prijevoza za objašnjavanje pojmova položaja i poticanje manualne spretnosti.

«**Kids on Stage**» (**Klinci na pozornici**) – Igra pogađanja (šarada) u strukturi igre na ploči. Potiče glumu po ulogama, pogađanje, kreativno mišljenje i interakciju.

«**Together Game**» (**Skupna igra**) – Dvadeset minijaturnih predmeta i karata za sparivanje, prepoznavanje predmeta, vještine funkcionalnog pridruživanja i maštovitu igru.

«**Twister**» (**Tornado**) – Stara omiljena igra koja se može prilagoditi na bezbroj načina dodajući nešto više naročitih motivacija i izazova vašeg djeteta.*

Pokretna kocka – Velika šestostrana kocka od izdržljive plastike s providnim džepovima tako da možete dodavati slike, riječi ili brojeve na svaku stranicu kocke i stvarati neograničen broj svojih vlastitih igara.

«**Don't Make Me Laugh**» (**Nemoj me zasmijavati**) – Veoma interaktivna igra na ploči koja potiče glumu po ulogama, kreativno mišljenje, maštovitu igru i samo-izražavanje.

«**Life Stories**» (**Životne priče**) – Igra na ploči koja olakšava osobnu (umjesto faktične) konverzaciju dok se istražuje mnoštvo društvenih sredina i vještina.

«**The Whole Brain Game**» (Igra za cijeli mozak) – Namijenjena za djecu od 11 godina i više, ova igra zahtijeva brzo razmišljanje i potiče samo-izražavanje (izražavanje vlastite ličnosti). Može se igrati takmičarski ili u suradnji.

«Ungame» – Kooperativna igra na ploči za stimuliranje konverzacije i samo-izražavanja, i za promicanje vještina slušanja.

* Za ove stavke trenutno ne postoje maloprodajne informacije. Navodimo ih zato da biste mogli potražiti slične igračke.

Preporučene igračke prema dobi, stupnju jezika i trajanju interaktivne pažnje djeteta

Karakteristike djeteta	Pribor za brucoše	Pribor za 2 stupanj	Pribor za juniore	Pribor za seniore
Dob:	2 godine - 8 godina	2 godine - 8 godina	8 godina +	14 godina +
Stupanj jezika:	Do 50 riječi	Rečenice od 3 riječi	Do 150 riječi	Konverzacijski
Trajanje pažnje:	10 sek - 10 min	10 min ili više	10 sek - 10 min	10 min ili više
Preporučena igračka				
Pribor za maskiranje	*	*		
Boja za lice	*	*	*	*
Šešir s više rogova	*	*		
Čarobnjakov šešir	*	*		
Crna pelerina	*	*	*	*
Vatrogasno odijelo	*	*		
Harmonika	*	*	*	
Vedričasti bubanj	*	*	*	*
Štapići za bubanj	*	*	*	*
Ritam sekcija			*	
Lopta za vježbu 30"	*	*	*	*
Set od tri lopte	*	*	*	*
Igra kuglanja	*	*	*	
Rip-Tag			*	*
Luna štapići				*
Mjehurići	*	*		
Igračke za žvakanje	*			
Blokovi cigle	*	*		
Phone-A-Friend	*	*	*	
Džambo slova / brojevi	*	*	*	
Školski autobus	*	*		
Lutke velikih usta	*	*	*	*
Lutke za prste	*	*	*	
Bendo ljudi		*	*	
Čajna garnitura		*		
Hitna vozila		*		
Šake i stopala				*
Mikrofoni		*		*
Bajagi novac				*
Prazne knjige				*
ABC Toss n' Play		*		
Arthur's Tell-a-Story		*		
Fun Thinkers		*		
Feel and Find			*	
Fleš karte		*	*	
Poetry Pals	*			
Bessie in the Barnyard	*		*	
Slagalica gore-dolje	*			
Kids on Stage		*		
Together Game			*	
Twister			*	
Pokretna kocka				*
Don't Make Me Laugh				*
Life Stories				*
The Whole Brain Game				*
The Ungame				*

Informacije o kupnji preporučenih igračaka

Preporučena igračka	Dobavljač	Kontakt informacija	Web Site	Broj telefona
Pribor za maskiranje	Copernicus	1 Morton Dr., Charlottesville, VA22903	www.copernicustoys.com	1-800-424-3950 1-434-296-6800
Boja za lice	Small World Toys	571 1 Buckingham Pkwy., Culvert City, CA 90230	www.smallworldtoys.com	1-866-310-1717 1-310-645-9680
Šešir s više rogova	Elope Inc.	775 N. Murray Blvd., Colorado Springs, CO 80915	www.elope.com www.shiptheweb.com/epa ges/shipthevweb. storefront/ EN/Catalog/1028	1-800-388-8493 1-856-426-0111
Čarobnjakov šešir	Schylling Associates	306 Newburyport Turnpike, Rowley, MA 01 969	www.schylling.com	1-800-767-8697 1-978-948-3601
Crna pelerina			Dostupno na www.amazon.com	
Vatrogasno odijelo	Dexter Educational Toys Inc.	PO Box 630861, Aventura, FL33163	http://edushop.edu4kids.com /catalog/product intb.ph p?products id=1165	1-800-291-4515
Harmonika	Woodstock Percussion	167DuBoisRd., Shokan, NY 12481	Nema	1-800-422-4463 1-845-657-6000
Vedričasti bubanj	The M.H.F. School of Drumming	POBox 103, Bethany, CT 06524	www.drumbuckets.com	1-203-393-1965
Štapići za bubanj	The M.H.F. School of Drumming	PO Box 103, Bethany, CT 06524	www.drumbuckets.com	1-203-393-1965
Ritam sekcija	Rhythm Band Instruments	POBox 126, Ft. Worth, TX 76101	www.rhvthmband.com	1-800-424-4724 1-817-335-2561
Lopta za vježbu 30"	Small World Toys	PO Box 3620, Culvert City, CA 90231	www.smallworldtovs.com	1-866-310-1717 1-310-645-9680
Set od tri lopte	Hooray!	156 Fifth Ave.# 500, New York, NY 100 10	www.hugevbuae.com	1-866-278-7785
Igra kuglanja	Small World Toys	PO Box 3620, Culvert City, CA 90231	www.smallworldtovs.com	1-866-310-1717 1-310-645-9680
Rip-Tag	Sportime One	3155 Northwoods Pkwy., Norcross, GA 30071	www.sportime.com	1-800-283-5700 1-770-449-5700
Luna štapići	Listen Concepts	1151 S. Redwood Rd. # 104, Salt Lake City, UT 84 104	www.lunastix.com	1-800-221-8500 1-801-972-8282
Mjehurići	Little Kids, Inc.	225 Chapman St. # 202, Providence, RI 02905	www.littlekidsinc.com	1-800-545-5437 1-401-454-7600
Igračke za žvakanje	Millbrook Distribution Services	PO Box 790, Harrison, AR 72601	www.millbrookds.com	1-800-643-8130 1-870-741-3425
Blokovi cigle	U.S. Toy Co. Constructive Playthings	13201 Arrington Rd., Grandview, MO 64030	www.cptovs.com	1-800-448-1412 1-816-761-5900
Phone-A-Friend	Small World Toys	PO Box 3620, Culvert City, CA 90231	www.smallworldtovs.com	1-866-310-1717 1-310-645-9680
Džambo slova / brojevi	Educational Insights	2206 Oakland Pkwy., Columbia, TN 3 8401	www.educationalinsigh.ts. com	1-800-995-4436 1-931-381-9066
Školski autobus	Little Tikes Company	2 180 Barlow Rd., Hudson, OH 44236	www.littletikes.com	1-800-321-0183 UK: 0-800-521- 558
Lutke velikih usta	Lakeshore Learning Materials	2695 E. Dominguez St., Carson, CA 90895	www.lakeshorelearnina.com	1-800-778-4456 1-310-537-8600

Preporučena igračka	Dobavljač	Kontakt informacija	Web Site	Broj telefona
Lutke za prste	Dexter Educational Toys Inc. (Web site je trgovac na malo; koristi SKU DEX110.)	POBox 630861, Aventura, FL 33 163	www.edushop.edu4kids.com/cataloge/product info.php?products id=1165	1-800-291-4515
Bendo ljudi	Kid Galaxy, Inc.	One Sundial Ave. #310, Manchester, NH 13 105	www.kidealaxv.com	1-800-816-1135 1-603-645-6252
Čajna garnitura	International Playthings, Inc. (Use Cambitoys web site for retail.)	7D Lackawanna Ave., Parsippany, NJ 07054	www.intplav.com www.cambitovs.com	1-866-472-7135
Šake i stopala	Sportime	One Sportime Way, Atlanta, GA 30340	www.sportime.com	1-800-283-5700 1-770-449-5700
Mikrofoni	The Early Learning Center	South Marston Park, Swindon SN3 4TJ, UK	www.elc.co.uk	08705-352-352
Bajagi novac	Lakeshore Learning Materials	2695 E. Dominguez St., Carson, CA 90895	www.lakeshorelearning.com	1-800-778-4456 1-310-537-8600
Prazne knjige	Treetop Publishing	PO Box 085567, Racine, WI 53408	N/A	1-414-884-0501
ABC Toss n' Play	Learning Resources, Inc.	380 N. Fairway Dr., Vernon Hills, IL 60061	www.learningresources.com	1-800-333-8281
Arthur's Tell-a-Story	Ravensburger/ F.X. Schtnid USA, Inc.	One Puzzle Place Lane, Newton, NH 03858	www.ravensburger.com	1-800-886-1236 1-603-382-3377
Fun Thinkers	Educational Insights	2206 Oakland Pkwy., Columbia, TN 38401	www.educationalinsights.com	1-800-995-4436 1-931-381-9066
Feel and Find	Guidecraft USA	66 Grand Ave. # 207, Englewood, NJ 07631	www.Guidecraft.com	1-800-524-3555
Fleš karte			Dostupno na www.amazon.com	
Poetry Pals	Poetry Pals, Inc.	PO Box 367, Burleson, TX 76097	www.poetrypals.com	1-877-463-68967 1-817-295-6680
Bessie in the Barnyard	Kinga Games	49 A Rue Ste-Anne, Ste-Anne-DE-Bellevue, QC H9X 2E6, Canada		
Slagalica gore-dolje	Small World Toys	PO Box 3620, Culvert City, CA 90231	www.smallworldtoys.com	1-866-310-1717 1-310-645-9680
Kids on Stage	University Games	3893 Crowfarn, Memphis, TN 381 18	Dostupno na www.amazon.com	
Together Game	Lakeshore Learning Materials	2695 E. Dominguez St., Carson, CA 90895	www.lakeshorelearning.com	1-800-778-4456 1-310-537-8600
Twister			Dostupno na www.amazon.com	
Pokretna kocka	Sportime	One Sportime Way, Atlanta, GA 30340	www.sportime.com	1-800-283-5700 1-770-449-5700
Don't Make Me Laugh	Lolo Company, Inc.	6755 Mira Mesa Blvd. # 123, San Diego, CA 92121	www.lolofun.com	1-800-760-9930
Life Stories	Talikor/Aristoplay	901 Lincoln Pkwy., Plainwell, MI 49080	www.talikor.com	1-800-433-4263 1-269-685-2345
The Whole Brain Game	Creative Mind Games	PO Box 227, Elmhurst, IL 60126	www.creativemindgames.com/wheretobuy .htm	Nema telefona. Igra dostupna u radnjama
The Ungame	Talikor/Aristoplay	901 Lincoln Pkwy., Plainwell, MI 49080	www.talikor.com	1-800-433-4263 1-269-685-2345

INFORMACIJA O VOLONTERIMA

Prvi korak u traženju volontera jest **VJEROVATI** da ih možete naći i da ćete ih naći. *Jest* moguće naći ljude u vašem kraju koje žele pomoći vašoj obitelji! Postoje tisuće obitelji u svim krajevima svijeta, uključujući Englesku, Francusku, Saudijsku Arabiju, Južnu Afriku, Japan, Maleziju, Australiju, Keniju, Izrael, Ekvador, Kanadu i sve Sjedinjene Američke Države koje su bile veoma uspješne u angažiranju i obuci volontera.

Informacije što slijede, a koje su detaljnije razrađene u Govoru o volonterima, bit će od pomoći u angažiranju, obuci i organiziranju grupe volontera koji će vam pomoći oko vašeg Son-Rise programa. Međutim, uvijek držite na pameti da će vaš vlastiti entuzijazam, zanos i ljubav prema vašem djetetu biti najpoticajnije i najprivlačivije sredstvo za privlačenje ljudi da vam pomognu u vašem programu.

Na sljedećim stranicama naći ćete:

- 1) Primjere **plakata/letaka** koje su napravile druge obitelji u nastojanju da pridobiju volontere. Svaki od njih je jedinstven i dat će vam neke ideje kako napraviti svoj vlastiti. **NAPOMENA:** Imena i telefonski brojevi tih obitelji uklonjeni iz poštovanja njihove privatnosti.
- 2) Objavljeni **članak** o jednoj obitelji i njezinom radu sa svojim djetetom. To će vam dati ideju o podacima koje biste mogli uključiti u neki intervju za promicanje vašeg programa. Ne zaboravite napomenuti da tražite volontere i navedite podatke kako vas mogu kontaktirati!
- 3) Popis nekoliko **kvalifikacija** koje budući volonteri trebaju imati.
- 4) **Molbu i popratno pismo** sastavljeno od roditelja koje možete koristiti prije intervjuiranja mogućih volontera. Molba također nudi sugestije o vrsti pitanja koja će se postaviti u intervjuu.
- 5) Uključili smo nekoliko **oglednih nastavnih sati** koje ćete koristiti sa svojim volonterima. Ovi planovi nastavnih sati mogu se lako modificirati i prilagoditi vašoj situaciji.

Napomene:

Budite bez predrasuda kad tražite volontere. Oni mogu dolaziti iz različitih sredina i biti različitog iskustva i obrazovanja! Nije potrebno da imaju iskustva s djecom, jer ćete ih vi naučiti svemu što trebaju znati o Son-Rise programu. Također nisu važne ni godine. U obzir mogu doći ljudi od fakultetske do umirovljeničke dobi pod uvjetom da imaju fizičku sposobnost da prate vaše dijete. Najvažnija je kvaliteta otvoren i nježan odnos, a ne starost te osobe ili njezino prošlo obrazovanje i iskustvo.

Neka od odličnih mjesta za traženje volontera jesu fakulteti, sportski i fitnes klubovi, trgovačka komora vašeg područja, klubovi umirovljenika, crkve i društveni klubovi. Također je dobra ideja dati na znanje i vašim kolegama, prijateljima i poznanicima da tražite volontere, jer možda oni budu znali nekoga tko bi bio zainteresiran. Preporučujemo da napravite letak dimenzija 21,5 x 28 cm sličan onome na sljedećim stranicama i da ga izvjesite na različitim mjestima po vašem gradu (npr. na fakultetima, školama, prodavaonicama mješovite robe, video prodavaonicama itd.).

Koristite naslov koji zapije za oko.	<p><i>NASLOV KOJI ZAPINJE ZA OKO</i></p> <p>Stavite svoju zanimljivu fotografiju ovdje</p> <p>Opišite svoje dijete i svoj program.</p> <p>Kako vas se može kontaktirati?</p>	Opišite svoj program – kako je jedinstven (fokusiran na dijete, kućni...)
Koristite zanimljivu fotografiju vašeg djeteta s nekim.		Opišite svoje dijete s dijagnozom.
Napomenite da ćete ih obučiti, da nije potrebno iskustvo		Spomenite «Film Son-Rise».
Navedite svoj broj telefona ili drugi način na koji vas ljudi mogu kontaktirati.		Upotrijebite riječ volonter.

Da biste što više saznali o svojim volonterima, koristite priloženi formular molbe, ili neki sličan, koji će vam omogućiti da prikupite mnogo podataka o toj osobi. Kad budete intervjuirali potencijalnog volontera, pazite da mu postavite mnogo pitanja, tako da dobijete što potpuniju sliku. Preporuke su također veoma važne.

Kad počnete obuku, promatrajte svaku sesiju koju volonter ima s vašim djetetom dok se ne uvjerite da može obavljati sesiju nepromatran. Zapamtite, to je vaše dijete – to je vaš dom – ne popuštajte!! Uvijek se rukovodite svojim «dobrim instinktom» i birajte samo ljude koje stvarno želite.

Upravo se spremate da se upustite u nešto SASVIM POSEBNO... i mi smo uzbuđeni da vas podupiremo na vašem DIVNOM putovanju!!!!

Kvalifikacije volontera Son-Rise programa

- *Otvoren, prijemčiv i djeluje na temelju povratne informacije*
- *Predan i pouzdan*
- *«Otkaćen» i kreativan (raziгран)*
- *Ne sudi (prihvatljiv i prihvaća druge)*
- *U stanju posvetiti barem 4-6 sati tjedno**
- *Da voli ljude*
- *Koji traži prigodu da bude dio iskustva koje život čini ljepšim i koje istinski nagrađuje*

* Napomena: *Vrlo je važno* kazati potencijalnom volonteru koliko najmanje sati želite da radi svakog tjedna.

Opis programa obuke volontera

Kućni Son-Rise program temelji se na odnosu ljubavi i prihvaćanja. Koristimo pristup prikazan u nagrađenoj knjizi i tv filmu **Son-Rise** autora Barryja Neila Kaufmana. Kao roditelji i voditelji programa koji koristi Option Process, obučeni smo da stvaramo čudesno odgojno i stimulativno okruženje za naše posebno dijete kako bismo potaknuli vezivanje koje može ponukati to malo biće da poželi znati više i da s nama sudjeluje u još većoj mjeri. Naš je cilj da pomognemo svome djetetu da bude sve ono što može biti.

Kao volonter bit ćete obučeni u metodama Son-Rise programa koje su usredotočene na dijete. Dok postajete integralni član tima u stvaranju zabavnog okruženja bez donošenja sudova, postat ćete prošireni član obitelji u životu našeg djeteta dok ćete u isto vrijeme obnavljati svoj osjećaj živahnosti i zadovoljstva.

Vaša volonterska obuka uključuje:

- Specifičnu obuku iz metoda Son-Rise programa za pomoć posebnoj djeci.
- Praktično učenje dok radite individualno s djetetom.
- Redovite sesije s temom povratnih informacija. Ovo je vrijeme namijenjeno da vam pomogne analizirati i shvatiti svoje interakcije s našim djetetom kako bi vam pomogle da postanete uspješniji u pomaganju njegova rasta.
- Grupni sastanci. Ključni aspekt kućnih programa gdje se okupljamo svi mi i naši volonteri da podijelimo naše uzbuđenje i iskustva s našim djetetom što će nam pomoći da osmislimo ili ponovno osmislimo sadašnje težište i sadržaj programa.

Uzorak popratnog pisma za volontere

Hvala vam što se zanimete da postanete volonter! Divno je to što namjeravate pomoći našoj obitelji na ovaj način. Vaša će pomoć napraviti takvu razliku u našim životima i životu našeg djeteta.

Mi biramo volontere koji se zanose time da postanu sretniji kao stil života, koji se zanimaju za to da ispitaju sami sebe koristeći Option Process Dialogue i koji stvarno stavljaju sreću na prvo mjesto u svom životu. Nije potrebno nikakvo prethodno iskustvo u radu s djecom s posebnim potrebama, samo sadašnja želja da pomognete našem djetetu.

Od ljudi koji volontiraju u našem programu obično tražimo da rade između 6 i 8 sati tjedno i da prisustvuju našim tjednim grupnim sastancima, na kojima raspravljamo uzbuđljive promjene i napredak našeg djeteta i skupa iznalazimo načine kako da poboljšamo i popravimo sami sebe. Također bismo željeli jednu dugoročniju obavezu od najmanje šest mjeseci s obzirom na vrijeme koje ćemo potrošiti na vašu obuku. Za uzvrat, vi ćete dobiti povratne informacije koje će vam omogućiti da izgrađujete svoje vještine i stav u vašem radu s našim djetetom, skupa s dijalozima koji će vam pomoći da naučite kako postati sretniji i opušteniji. Budući da je osnova našeg rada s našim djetetom odnos ljubavi i prihvaćanja, sva vaša obuka bit će usmjerena na pomoć da još više volite i da se ne žalite na samoga sebe i druge, što će imati utjecaja na sva područja vašeg života. Ako postanete naš volonter, mi ćemo vas potpomagati da postanete sve ono što želite za sebe. Ovaj je program jedinstvena prigoda za sve nas da rastemo i koristimo našu ljubav da dopremo do ove veoma posebne osobe i prigrlimo je.

U prilogu je obrazac prijave koju trebate popuniti i vratiti nam je. Ako budete imali bilo kakvih pitanja o radu u našem programu, molimo nazovite.

Još jednom hvala vam na vašem zanimanju! Unaprijed se radujemo mogućnosti druženja s vama.

Lijepi pozdravi

Uzorak prijave za volontere

Molimo Vas da popunite ovu prijavu kako bismo saznali nešto više o Vama: Vašim interesima, vještinama i namjerama u volonterskom radu s nama.

Ime _____ Datum rođenja _____ Spol _____

Adresa _____

Kućni telefon _____ Telefon na poslu _____

Kako ste čuli za nas? _____

Koliko sati tjedno želite volontirati? _____

Koliko mjeseci možete posvetiti našem programu? _____

Molimo navedite vremena kada možete biti na raspolaganju kao volonter:

Jeste li pročitali ijednu knjigu od Barryja Neila Kaufmana (*Son-Rise, Son-Rise: Čudo se nastavlja, Sreća je izbor, Voljeti znači biti sretan s nekim, Čudo u koje se može povjerovati, Divovski koraci*)? _____

Zašto želite volontirati u našem programu?

U najidealnijem slučaju, što biste željeli dobiti volontirajući s nama?

Molimo navedite brojeve telefona najmanje troje ljudi koji vas mogu preporučiti (rodbina isključena):

Smatrate li da imate kakvih fizičkih ograničenja ili zdravstvenih problema koji bi mogli utjecati na vaš rad s našim djetetom? (Ako imate, molimo objasnite)

Jeste li ikada pohađali program The Option Institute International Learning & Training Center? (Ako jeste, navedite koje?)

Željeli bismo doznati još više o Vama. Molimo Vas napišite bilo što o sebi, svome životu, svojoj ličnosti, vašim željama za sebe, itd. kako bismo mogli imati bolju sliku o vama i bolje vas shvatiti.

Sat za korištenje s volonterima**KREATIVNOST**

1. Podijelite grupu na parove.
2. Zatražite od njih da obave sljedeće aktivnosti. Redajte se u ulozi izvođača.
 - Budi životinja za svog partnera.
 - Upotrijebi bilo što iz igraonice i napravite igru.
 - Izmisli priču za svog partnera.
 - Izmisli pjesmu o _____ i nauči partnera tu pjesmu.
 - Postani prijevozno sredstvo za svog partnera.
 - Nađi original način kako naučiti svoga partnera brojiti do 5.
 - Postani komad namještaja.
 - Nacrtaj sliku.
 - Nađi nov način kako razveseliti svog partnera što gleda u te.
 - Koristi svoj glas na načine kako to nikad dosad nisi činio.
3. Zatim kao grupa:
 - Postanite stroj – jedna osoba započne proizvodeći neki zvuk ili praveći neki pokret, a onda netko drugi doda zvuk/pokret, a onda se pridruži sljedeća osoba ... i tako dalje, dok svi ne budu uključeni.

Pitanja za postaviti:

- Kako je bilo? Kako ste se osjećali za vrijeme aktivnosti? Zašto?
- Je li vam neka aktivnost bila lakša od drugih?
- Usporedite svija iskustva u ovom razredu s onima iz igraonice. Ima li razlike? Zašto?

Sat za korištenje s volonterima
--

UČENJE NOVIH STVARI

Prije sata pripremite veliku plakat-ploču s hijeroglifima ili znakovima.

1. Podijelite grupu na parove.
2. Dajte svakom paru papir i olovku.
3. Zadajte im da kopiraju znakove svojom slabijom rukom – jedan partner kopira drugi ga bodri!!
4. Nakon nekoliko minuta recite im da promijene uloge.

Pitanja za postaviti:

- Kakav je to osjećaj kad vas bodre i kliču vam?
- Kakav je osjećaj pokušavati učiniti nešto što je izazov?
- Jeste li naučili išta iz ovoga o tome kako bi se moglo osjećati dijete kad radi nešto izazovno i kad mu zbog toga kliču?

Sat za korištenje s volonterima
--

KREATIVNOST S IGRAČKAMA

1. Svaka osoba izabere sebi partnera.
2. Dajte svakom paru neki predmet ili igračku.
3. Jedna osoba počinje igrajući ulogu učitelja djeteta, a druga glumi dijete.
4. Reci učitelju da predstavi igračku na što je moguće više načina.
5. Neka to rade 5 minuta.
6. Recite parovima da zamijene uloge (mogu zamijeniti i igračke ako želite).

Pitanja za postaviti:

- Kakvo je za vas bilo ovo iskustvo?
- Kakav je osjećaj igrati ulogu učitelja u usporedbi s ulogom djeteta?
- Što ste iz ovoga naučili?

BUDITE KREATIVNI – ZABAVLJAJTE SE!

Sat za korištenje s volonterima**PLAČ I CMIZDRENJE**

Snimite na traku svoje dijete (ili bilo koje dijete) dok plače – Snimite to nekoliko puta za redom na traku. Imajte pri ruci i jednu traku nježne glazbe.

1. FAZA

1. Recite svima da se raskomote (sjedeci ili lezeći), zatvore oči i opuste se.
2. Recite im da ćete pustiti i malo glazbe da se opuste.
3. Pustite onda tu nježnu glazbu nekoliko minuta.
4. Recite im da imate i drukčije glazbe uz koju se mogu opustiti.
5. Sada nekoliko minuta pustite traku s plačem.

Pitanja za postaviti:

- Kako se svatko osjećao kroz ovo vrijeme?
- Jeste li se mogli opustiti uz plač?
- Koja je razlika u vašem iskustvu ovih dviju traka?
- Da li biste mogli naći način da se opustite uz plač isto kao i uz nježnu glazbu?

1. FAZA

Ponovite korake od 1 do 5, ali ovaj put zamolite volontere da imaju neke nove namjere: da slušaju plač dok se osjećaju opušteno i da vole vaše dijete dok slušaju njegov plač. Upamtite: što se budu mogli mirnije osjećati, to će biti od veće pomoći vašem djetetu kad bude plakalo.

Preporučene knjige i vrpce

Neka naše knjige, vrpce i ostali materijal objasne temeljne principe vašim volonterima! Kaufmanovi su zadnjih 20 godina naučavali Option Process i dar odnosa koji prihvaća. Oni su ove ideje najjasnije izrazili u svojim knjigama i vrpcama i mi vam toplo savjetujemo da ih iskoristite. Dajući svojim volonterima knjige i vrpce, pomoći ćete im da shvate program na mnogo jači način – tako da ne morate vi svakom od njih objašnjavati svaki pojam. Ovo je čudesan način za povećanje i ubrzanje obuke vaših volontera, a i da uštedite vrijeme.

Knjige i vrpce pomoći će vam na bezbroj načina: da shvatite Option Process Dialogue, koji vam može pomoći da se ugodnije osjećate u teškim situacijama u vašem životu; da sami sebe ponovno nadahnete i da se podsjetite na ono što ste učili u svojim programima; i da vam ponude još više ideja kako raditi sa svojim djetetom i napraviti još jači program.

Jako vam preporučujemo sljedeće knjige i vrpce koje će:

- 1) vam pomoći da dublje shvatite Son-Rise program i Option Process.
- 2) vas nadahnuti i podsjetiti vas o temeljnim postavkama programa.
- 3) postaviti temelj za vas u objašnjavanju Son-Rise programa i filozofije svojim volonterima.

Preporučene knjige	Preporučene vrpce i video
<p><i>Sreća je izbor</i></p> <p><i>Son-Rise: Čudo se nastavlja</i></p> <p><i>Voljeti znači biti sretan s nekim</i></p> <p><i>Čudo u koje se može vjerovati</i></p>	<p><i>Br. 1 Dar pitanja</i></p> <p><i>Br. 2 Vjerovanja</i></p> <p><i>Br. 14 Autizam se može izliječiti</i></p> <p><i>Br. 15 Mit o učenju nesposobnosti</i></p> <p><i>Br. 66-69 Posebna djeca/Posebna rješenja</i></p> <p><i>BBC dokumentarac «Hoću da mi se moj dječčić vrati»</i></p> <p><i>Son-Rise: Čudo ljubavi</i></p>

DOKUMENTARNI FILM BBC-ja

HOĆU SVOG SINČIĆA NATRAG

PUT NADE JEDNE OBITELJI
KROZ SON-RISE PROGRAM

Najprije ćete se smijati, a onda plakati. Fascinirani, a onda nadahnuti. Ovaj duboko potresni dokumentarac o putovanju jedne obitelji sa svojim posebnim djetetom kroz Son-Rise programe uzbudit će vaš um i zagrijati srce. Gledat ćete jedan običan bračni par kako nalazi neobičnu snagu u sebi dok s izuzetnom ljupkošću nastoji da pomogne i izliječi svoje voljeno dijete. Osim toga, na put će vas povesti osoblje Option Instituta kroz Son-Rise program veoma prihvatljiv...

Grupni sastanci za Son-Rise program

CILJEVI

- Savjetujemo vam da održavate dvotjedne grupne sastanke! Vidjeli smo mnogo puta utjecaj koji dvotjedni (ili tjedni) grupni sastanci mogu imati na vaš program. Grupni sastanci vam omogućuju da mijenjate svoj Son-Rise program kako se vaše dijete bude mijenjalo, tako da idete ispred razvitka svoga djeteta a ne iza njega. Grupni sastanak ima za cilj da vam pomogne:
 - 1) *Napraviti dvotjednu ocjenu (vidi stranice 69 i dalje) svoga djeteta*, što će vam pomoći da lako uočite kako se vaše dijete mijenja i da nađete najbolje načine kako pomoći vašem djetetu da nastavi povećavati svoje sposobnosti.
 - 2) *Napraviti strategiju s vašim timom volontera* tako da svaka sesija bude što učinkovitija i korisnija. Osim toga ovi vam sastanci omogućuju da vidite da li se svi vaši volonteri, kao ujedinjena snaga, kreću u najkorisnijem pravcu za vaše dijete. (Bez grupnih sastanaka ljudi bi mogli početi da se fokusiraju na svoje osobne programe i tako vući vaše dijete u mnogim različitim pravcima.)
 - 3) *Nadahnuti svoj tim* pričama, jasnim osjećajem timskog rada, jakom vjerom u svoje dijete i energijom i entuzijazmom koji će vam pomoći da budete jači sa svojim djetetom.
 - 4) *Unijeti novu energiju u svoj tim* kroz zabavu, oduševljenje i znanje! Što je najvažnije, ovaj sastanak omogućuje svakom članu vašeg tima da osjeti prisustvo vašeg zajedničkog napora ... da zna da je dio nečeg magičnog ... te da jedni druge podržavaju i podižu. Grupni će vam sastanci omogućiti da stvorite «obitelj» koja okružuje vaše dijete nježnošću i snagom.

NAPOMENA: Nakon 20 godina rada s obiteljima postalo je jasno da obitelji koje su najuspješnije u pomaganju svome djetetu da se razvije često imaju jak volonterski program koji uključuje redovne sastanke na kojima se raspravlja eventualni problemi, stvaraju novi fokusi i održava jak pravac programa. Najvažnije od svega, te su obitelji stvorile osjećaj timskog i obiteljskog duha među svojim volonterima. *Nemojte podcijeniti korisnost i moć održavanja redovnih sastanaka.*

DVOTJEDNA OCJENA

Da biste imali snažne grupne sastanke, bitno je da svaki član vašeg tima popuni dvotjednu ocjenu svaki put kad završe sesiju s vašim djetetom (na kraju dvotjednog perioda svaki član tima imat će jednu, potpuno završenu procjenu).

FORMAT GRUPNIH SASTANAKA

1. Vježba koncentracije.
2. Razmjena tema za diskusiju / pitanja
3. Razmjena zapažanja.
4. Petominutna stanka.
5. Donošenje odluka.
6. Završetak.

VJEŽBA KONCENTRACIJE

- Jedan odličan način da se počne grupni sastanak jest vježba koncentracije. Ona pomaže svakome tko prisustvuje sastanku da se koncentrira na vaše dijete i na dotični sastanak. Ova vježba može poprimiti nekoliko oblika. Evo nekoliko primjera: vodite petominutnu vizualizaciju vašeg djeteta; uzmite minutu šutnje i zamolite sve da se u šutnji prisjete nekog posebnog trenutka koji su proveli s vašim djetetom; neka svaka osoba ispriča neko naročito sjećanje koje je imala dok je bila s vašim djetetom; neka svaka osoba navede jednu stvar koju je naučila radeći s vašim djetetom ili iz vašeg Son-Rise programa; pročitajte neku sadržajnu pjesmu ili neki drugi tekst.

RAZMJENA TEMA /PITANJA ZA DISKUSIJU

- Neka svatko okrene zadnju stranicu svoje ocjene i neka jedno po jedno pročita teme koje bi želio raspravljati (broj 11 na dvotjednoj ocjeni). Sjetite se da su to teme (ili pitanja) koje se tiču rada s vašim djetetom (jedan primjer bi bio: «Kako možemo pomoći Johnnyju da nam češće gleda u oči?»). Jedan od članova vašeg tima (zvat ćemo ga pisar) zapisuje svako pitanje koje s postavi. Pitanja se zatim odlože dok ne dođete do točke dnevnog reda sastanka koju smo nazvali *Donošenje odluka*.
- Dužnost pisara je da zapiše svaku temu/pitanje koje se pojavi tijekom ovog dijela sastanka i da zapiše svaku odluku koja se donese tijekom točke *Donošenje odluka*.
- Jako je korisno da svatko iznese svoja pitanja prije nego ih pisar zapiše, jer se neki odgovori mogu otkriti u točki *Razmjena zapažanja*.
- Svatko može dodati neku temu listi za vrijeme sastanka.

RAZMJENA ZAPAŽANJA

- Prvi sat (ili sat i pol) grupnog sastanka provede se u pregledanju kategorija za dvotjedne ocjene. Dok članovi vašeg tima slušaju ove informacije, jedan drugi član vašeg tima (zvat ćemo ga snimatelj) zapisuje sve što se kaže u obrazac Glavne ocjene (prazan obrazac za dvotjednu ocjenu).
- Potičite članove svoga tima da budu *što određeni*. Na primjer, tražite od njih da jedni drugima govore o učestalosti i trajanju očnog kontakta vašeg djeteta, umjesto da samo zapisuju opaske kao npr. «Gledao me je *duže*.» Na ovaj način, tjednima i mjesecima kasnije, kad poželite pregledati napredak svoga djeteta (ili da nekome drugom pokažete kako se vaše dijete promijenilo), imat ćete korisno sredstvo da to učinite. Osim toga, specifičnost vam omogućuje da vrlo jasno vidite područja u kojima bi vaše dijete moglo koristiti podršku. Na primjer, ako se učestalost i trajanje igara igranih u kategoriji «Trajanje pažnje» s vremenom ne mijenjaju, možda ćete htjeti da od svoga tima zatražite čvrstu namjeru da se pozabavi tim područjem.

- Potičite svoj tim da priča zgrade koje ilustriraju što vaše dijete čini i objasni okolnosti svakog događaja, umjesto da jednostavno čitaju brojčane podatke. Upravo je ta razlika između slušanja nekog znanstvenog rada i slušanja o djetetu ono u čemu su svi uživali, o čemu su sve svi starali, što su svi voljeli i njegovali – razlika između suhoparnog i zabavnog sastanka.
- Snimatelj zapisuje sve brojke i okolnosti koji se iznesu u točki *Razmjena zapažanja*. Snimatelj također sluša, dok ostatak tima priča, da uoči stvari koje izgleda motiviraju vaše dijete kao i promjene i nova zapažanja o vašem djetetu. Kad snimatelj čuje neku motivaciju (Na primjer: «Wanda voli da je se škaklja»), on ide na broj 9 na obrascu Glavne ocjene i to zapiše. Kad snimatelj čuje neku posebnu promjenu i/ili novo zapažanje (Na primjer: «Jeffrey je prvi put rekao 'Volim te!'»), on će to zapisati pod brojem 10 na Glavnoj ocjeni. Važno je ovo zapisati dok snimatelj sluša informacije koje se iznose.
- Kad stignete do «Motivacije» u ocjeni (broj 9), recite snimatelju da pročita motivacije koje je čuo i zapisao u Glavnu ocjenu u dosadašnjem tijeku sastanka.
- Kad dođete do «Posebnih promjena i zapažanja» (broj 10), opet recite snimatelju da pročita promjene. Neka ih čita polako i pohvalite ih. Ovo nije popis prljavog rublja – ovo je svjedočanstvo hrabrosti i ljubavi!

KRATKA STANKA

- Kad vaš tim završi s ocjenom, dajte im pet minuta odmora, otidite u kupatilo i pripremite se za sljedeću točku dnevnog reda *Donošenje odluka*, gdje se iznose briljantne ideje (brainstorming) za rješavanje pojedinih tema ili pitanja.
- Ova vam stanica također daje prigodu da pogledate sve teme/pitanja za diskusiju koje su zapisane u točki *Razmjena tema/pitanja za diskusiju* i da date prioritet onima na koje želite da se vaš tim fokusira tijekom točke *Donošenje odluka*.

DONOŠENJE ODLUKA

- Smisao odluka jest utvrditi konkretne namjere i ideje za ono što ćete vi i vaš tim raditi u igraonici s vašim djetetom tijekom sljedećeg dvotjednog perioda. A onda na sljedećem grupnom sastanku možete pitati svoj tim koje su odluke bile najučinkovitije u radu s vašim djetetom i nastaviti provoditi najkorisnije ideje.
- Vrijeme je za iznošenje sjajnih ideja (brainstorming) od strane članova vašeg tima! Uzmite temu/pitanje koju ste izabrali kao prioritet broj jedan za vrijeme stanke. Sada čitav vaš tim izlazi s konkretnim idejama za rješavanje dotične teme. Na primjer, recimo da ste odlučili riješiti pitanjem: «Kako možemo pomoći Tommyju da jasnije govori?» Članovi vašeg tima (uključujući i vas!) zatim dižu ruke i iznose svoje ideje. Kako se koja ideja iznese, pisar je zapiše.

- Cilj je da se planira nekoliko konkretnih načina kako pomoći vašem djetetu za svaku temu o kojoj tim iznosi sjajne ideje. Tako možete izaći sa šest različitih ideja za pomoć Tommyju da govori jasnije. Ili šesnaest. Ili čak dvadeset-šest!
- Iznošenje ideja najbolje funkcionira ako svatko izbacuje jednu ideju ili više njih koje mu dođu na pamet, bez obzira kako se ta ideja činila glupom na prvi pogled!
- Važno je paziti da vaše odluke budu konkretne. To će svima pomoći da točno znaju što trebaju činiti kad su s vašim djetetom. Što te odluke budu nejasnije, to je manja vjerojatnost da će biti učinkovito provedene. Na primjer, «Poticati kontakt očima!» nije tako konkretno ili učinkovito «Postavite se ispod razine Tommyjevih očiju tako da vas lakše vidi.»
- Kad se formira jedan broj ideja (ili kad budete osjetili da je tema dovoljno iscrpljena), prijedite na sljedeću stavku za diskusiju. Nakon što na ovaj način budete prikupljali ideje nekih 55 minuta, prijedite na zadnju točku dnevnog reda *Završetak*.
- Nije imperativ da odgovorite na svaku temu/pitanje koje je zapisano. Korisnije je odgovoriti na 3 pitanja potpuno, nego na 8 pitanja površno. Budući da ste odredili prioritet pitanja tijekom stanke, sigurno ste riješili ona najvažnija za ovaj dvotjedni period. Sjetite se da ideje možete skupljati o bilo kojoj preostaloj temi pod točkom *Donošenja odluka* na sljedećem sastanku!
- Kad se sastanak završi, uzmite odluke od pisara i stavite ih na vrata igraonice. Svaki put kad neki član vašeg tima pođe raditi s vašim djetetom, on će pročitati (i podsjetiti se) sve konkretne radnje koje može poduzeti da pomogne vašem djetetu. Možete, ako hoćete, zatražiti od pisara da otipka odluke tako da ih je lakše čitati (Možete se također pobrinuti da i svaki volonter dobije po jedan primjerak!)

ZAVRŠETAK

- Završite grupni sastanak veselim notama. To može biti klicanje svima ili klicanje vašem djetetu ... možda ćete izraziti svoju zahvalnost timu ili ispričati neku priču koju smatrate značajnom. Kako god odlučili završiti sastanak, neka to bude autentično i iskreno. To imati utjecaja na vaš tim – i vaše dijete!

DODATNE NAPOMENE I MISLI

- Neka bude veselo na grupnim sastancima! Potičite sve da uživaju. To će iz svakoga člana tima izvući ono najbolje.
- Obavezno je za vaše volontere da prisustvuju vašim grupnim sastancima. Objasnite im na samom početku da će se sastanci održavati dvotjedno (ili tjedno) i da moraju prisustvovati. Oni će voljeti dolaziti na te sastanke jer su zabavni i jer im drago slušati druge ljude kad iznose svoje misli i iskustva o djetetu koje vole.
- Mijenjajte dvotjedne ocjene kako se vaše dijete bude mijenjalo. Nemojte razvitak svoga djeteta pratiti po kategorijama koje ne smatrate relevantnim. Molimo pogledajte poglavlje «Dodatne kategorije» radi nekih sugestija o načinima kako mijenjati dvotjednu ocjenu.

Dvotjedna ocjena

Ocjena se koristi da vam pruži konkretan način prikupljanja i bilježenja podataka o razvitku vašeg djeteta u Son-Rise programu. Popis će vam također pružiti strukturu koju ćete slijediti za vrijeme grupnih sastanaka s volonterima.

Ova dvotjedna ocjena je generički popis koji koristimo u Američkom centru za liječenje autizma™. Taj smo vam popis osigurali kako biste ga koristili kao model za bilježenje podataka o razvitku vašeg djeteta; međutim, toplo vam preporučujemo da mijenjate naslove kategorija i stupaca kako biste ih najbolje prilagodili razvitku vašeg djeteta i fokusu vašeg programa. Uključili smo i popis dodatnih kategorija koje možete koristiti ako i kada budu primjerene stupnju razvitka vašeg djeteta na sljedećim stranicama.

Bilješke:

PRAVLJENJE TOČNIH PISMENIH ZAPAŽANJA O VAŠEM DJETETU: KORIŠTENJE OBRAZACA DVOTJEDNIH OCJENA

Zašto biste ovo htjeli raditi?

Praćenje razvitka vašeg djeteta na područjima kao što su izmi, kontakt očima, jezik i trajanje interaktivne pažnje omogućit će vam da saznate:

1. Polaznu informaciju o tome kako se vaše dijete razvija iz tjedna u tjedan u području svake vještine.
2. U kojim je područjima vašem djetetu potrebna pomoć.
3. Najučinkovitije tehnike za vaše dijete.
4. Koje su trenutne motivacije vašeg djeteta.
5. Koji sljedeći korak poduzeti s vašim djetetom.
6. Kako se vaše dijete mijenja i raste.

Dodatno, ako dužnosnici iz vašeg školskog okruga dođu ocijeniti vaš program, možete im dati kopije vaših obrazaca za ocjenu, koji pružaju detaljne dokaze da vodite uspješan program usmjeren prema cilju za vaše dijete.

Obrasci ocjene su također korisni vašim volonterima jer im pomažu da odluče koje tehnike koristiti s vašim djetetom i služe kao podsjetnik na ono na što se trebaju fokusirati na vašim grupnim sastancima.

Zapisivanje numeričkih podataka

Kad postanete precizan procjenitelj vremena možete početi zapisivati posebne numeričke podatke o svom djetetu u tri glavna područja: spontani kontakt očima, traženi kontakt očima, i trajanje interaktivne pažnje.

Spontani kontakt očima

Učestalost spontanog kontakta očima jest procjena o tome kako često vaše dijete pogleda u vas spontano tijekom sesije. Da li vaše dijete pogleda u vas jedanput svakih 10 minuta, jednom u minuti ili pet puta svake minute?

Sigurno ćete zapaziti da to varira tijekom sesije: učestalost će biti manja kad vaše dijete izmuje nego kad je vaše dijete interaktivno. Kako se učestalost očnog kontakta bude mijenjalo tijekom sesije, izračunajte prosjek za tu sesiju da biste dobili opću sliku o spontanom kontaktu očima vašeg djeteta. Uključite i podatke ostalih članova tima da biste izračunali prosjek za cijeli dan.

** Zapamtite da je ovo spontani kontakt očima; zato ćete brojiti samo koliko je vaše dijete pogledalo u vas, a da vi to niste tražili ili ga poticali.

Trajanje spontanog kontakta očima

Trajanje spontanog kontakta očima je jednostavno mjera (u sekundama) najkraćeg i najdužeg vremena koliko dijete gleda u vas bez prekida.

Traženi kontakt očima

Bilježite stopu odaziva vašeg djeteta na traženi kontakt očima u procentima. To radite tako što ćete zabilježiti broj koliko je puta vaše dijete odgovorilo na vaš zahtjev za očnim kontaktom pa to onda podijeliti brojem koliko ste puta tražili od djeteta kontakt očima. Na primjer, ako reknete dijete pet puta da vas pogleda, te ako se dijete od tih pet puta odazove četiri puta i pogleda vam pravo u oči, onda ćete zabilježiti stopu odaziva od 80% (4/5 x 100).

Trajanje interaktivne pažnje

Ovdje ćete zapisivati procjenu trajanja interaktivne pažnje vašeg djeteta. To je iznos vremena tijekom kojeg vas dijete sluša i prati što činite *bez gubljenja fokusa više od jedne minute*. Zabilježite i trajanje vaših interakcija i učestalost po satu.

** Važno je da zapišete svoje procjene što prije nakon što izađete iz igraonice, da biste olakšali procjenu ovih podataka. Što duže to odgađate, bit će vam teže sjetiti se što se dogodilo!

Kako koristiti ove obrasce za ocjenjivanje

1. ISKLJUČIVE I/ILI REPETITIVNE RADNJE

Radnje	Najuspješniji način priključivanja
Slaganje blokova Verbalno - npr. «hm-aha»	Iz udaljenosti preko 90 cm Pretjerano

- Koristite ovu kategoriju za zapisivanje izama (isključivih i/ili repetitivnih) koje je dijete učinilo tijekom vaše sesije.
- Zabilježite najuspješniji način koji ste našli da se priključite svakom pojedinom izmu.
- Budite određeni u svojim zapažanjima. Na primjer, zapišite točne zvukove/glasove koje je vaše dijete izgovorilo dok je izmalo verbalno.

2. KONTAKT OČIMA

a) *Spontani kontakt očima*

Učestalost = broj pogleda u minuti

Ponedjeljak	
Učestalost	Trajanje
1 / 1-2 u minuti	1-5 sekundi

Okolnosti koje su poticale kontakt očima:

Velike pohvale.

Korištenje luckasti glasova, npr. glas Paje Patka

- Koristite ovu kategoriju za bilježenje koliko vas puta vaše dijete spontano pogleda i koliko dugo traje taj pogled.
- Zabilježite sve okolnosti za koje ste primijetili da pospješuju kontakt očima – budite konkretni.

b) Traženi kontakt očima	Ponedjeljak
Stopa odaziva = $\frac{\text{Odazvalo se puta}}{\text{Zatraženo puta}}$	70%

Tehnike korištene za poticanje kontakta očima: Upiranje prstom u svoje oči Pravljenje stanke od najmanje 10 sekundi nakon zahtijevanja

- Ova kategorija bilježi stopu odaziva vašeg djeteta na zahtjeve za očnim kontaktom.
- Navedite tehnike za koje ste utvrdili da najviše potiču vaše dijete da vas pogleda.

3. KOMUNIKACIJA

Sljedeće upute namijenjene su za verziju obrasca procjene koji se koristi za djecu koja najviše koriste pojedinačne riječi ili glasove za komunikaciju.

Riječi ili glasovi izgovoreni spontano	Približna vrijednost koje riječi?	Pod kojim okolnostima
Bub, b-b	Bubble (mjehurić)	Dok je gledalo u policu
Mu	Muzika	Nakon oblikovanja riječi pjevanjem

- U prvom stupcu bilježite sve približne vrijednosti (aproksimacije) riječi ili pune riječi koje čujete da dijete izgovara spontano. Zapišite točno što ste čuli tako da možete jasno vidjeti koji dio riječi (ako je to uopće dio riječi) vaše dijete ne izgovara jasno. Potražite obrasce u ovom stupcu – da li vaše dijete često nedovoljno izgovara suglasnike ili uvijek izostavlja kraj riječi, itd.?
- Također navedite u kojim ste okolnostima čuli te riječi, jer će vam to pružiti dragocjenu informaciju o motivacijama vašeg djeteta. Možete također eksperimentirati s ponovnim stvaranjem tih okolnosti da potaknete daljnji govor.

Riječi ili glasovi izgovoreni na zahtjev	Približna vrijednost koje riječi?	Najuspješnije primijenjene tehnike
Wa ri Mu-si	Want ride (Hoću vožnju) Muzika	Nakon što ste ga mnogo puta provozali, zaustavili ste se i strasno ga zamolili da kaže «want ride» Jasno ste mu objasnili kako namjestiti usne i jezik da izgovori te glasove.

- Zabilježite sve približne vrijednosti ili pune riječi koje vaše dijete izgovori u odgovoru na vaše zahtjeve.
- Navedite tehnike koje ste koristili, a koje su se pokazale naročito uspješne u poticanju vašeg djeteta da koristi jezik/govor kad ste to od njega tražili.
- Također zabilježite sva načine na koje vaše dijete komunicira neverbalno. To može biti plač i/ili cmizdrenje, fizičke kretnje (npr. pokazuje vam prstom, vodi vas za ruku) i «pritisak na dugme» (npr. štipanje, udaranje, ugriz za ruku itd.)

Za djecu koja po pravilu govore rečenice od dvije ili više riječi možete koristiti sljedeće kategorije: Jasnoća govora; Spontane riječi i rečenice; Zahtijevane riječi i rečenice; Odgovaranje na pitanja i postavljanje pitanja.

4. INTERAKTIVNE RADNJE

Vrsta radnje	Trajanje	Učestalost	Cilj	Tehnike korištene za stvaranje i produženje interakcije
Magična vožnja na ćilimu	10 min	1	Jedna riječ «Ride»	Varijacije vožnje: svaki put drukčija vrsta vožnje, npr. neravna vožnja, brza vožnja, vožnja vrteći se itd.

- Stupac pod naslovom «trajanje» u ovoj kategoriji daje važnu mjeru trajanja pažnje kod vašeg djeteta. Zapišite koliko je vremena vaše dijete ostalo čvrsto fokusirano i povezano s vama.
- U stupcu «Cilj» zabilježite svoju glavnu namjeru tijekom ove igre – poticanje i traženje više kontakta očima, duže trajanje kontakta očima, pojedinačne riječi, potpunija rečenica, fizičko sudjelovanje djeteta itd.
- U stupcu «Tehnike» zapisujte što ste učinili da biste svoje dijete potaknuli da stupi u interakciju sa vama kao i posebne tehnike koje ste koristili da biste produžili tu interakciju. Također zabilježite kako je igra počela. Jeste li je gradili iz nekog izma, jeste li je vi počeli ili ju je počelo vaše dijete?

5. MOTIVACIJE

- Ova vam kategorija pruža potpunu listu onog čime se vaše dijete trenutno motivira. Ova vam informacija omogućuje da onda smislite uzbudljive, zabavne i izazovne aktivnosti za koje će vaše dijete biti motivirano da se u njima uključi.

6. POSEBNE PROMJENE

- Zapišite sve promjene koje ste zapazili kod svog djeteta od zadnjeg sastanka, ili zapažanja koja se ne uklapaju ni u jednu od gornjih kategorija. Ovo je odličan način da se pohvali vaše dijete i tim volontera za sav posao koji rade. Također vam omogućuje da zapazite promjene kod svog djeteta, jer je lako previdjeti promjene kad vidite svoje dijete svaki dan. Osvrnite se na svoje bilješke nakon nekoliko mjeseci da vidite koliko je vaše dijete uznapredovalo.

7. PITANJA / TEME ZA DISKUSIJU

- Ova će pitanja biti korištena kao pomoć za određivanje pravaca za vaše dijete. Napravite popis najkorisnijih pravaca po vašem mišljenju za vaše dijete i predstavite ga grupi. Zatim možete iznositi ideje za rješavanje tih pitanja na vašim grupnim sastancima.

Na primjer: Kako potaknuti veću učestalost kontakta očima?

Kako pomoći djetetu da kaže sljedeće riječi: «skočiti», «stisnuti», «jesti» i «piti»?

Koji bi to bili različiti načini da se odgovori kad nam dijete postavlja ista pitanja?

Neke korisne ideje

Da biste odredili najpreciznije podatke vježbajte procjene u kraćim vremenskim periodima.

- Sjetite se nekog izma koji ste zapazili kod svog djeteta u igraonici. Uključite štopericu i radite taj izam po vašoj procjeni jednu minutu (bez gledanja u štopericu). Sada zaustavite štopericu i vidite koliko ste bili blizu jedne minute. Ponovite to nekoliko puta dok ne postignete veću točnost u procjeni vremena.
- Koristite video-snimke sesija. Nakon što ste se snimali 15 minuta procijenite vrijeme koliko je vaše dijete provelo radeći svaki izam – zapišite to. Zatim pogledajte video-vrpce i vidite koliko ste bili blizu sa svojim procjenama. I opet, uradite to nekoliko puta dok ne postanete točni u procjeni vremena.
- **Upamtite:** Ovo je PROCJENA, a ne egzaktna znanost. Nikad nećete biti 100% točni – jednostavno nastojite napraviti najbolju procjenu.
- Stavite list papira s vanjske strane vrata svoje igraonice tako da vi i vaši volonteri možete zapisati svoje podatke čim izađete iz igraonice.

Ocjena Son-Rise programa

Datum: _____

ISKLJUČIVE I PONAVLJAJUĆE RADNJE

Radnja	Najuspješniji način priključivanja
Mogući interesi / motivacija:	

KONTAKT OČIMA

a) Spontani kontakt očima

Tjedan 1	Ponedjeljak	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak	Subota	Nedjelja
Učestalost							
Trajanje							
Tjedan 2	Ponedjeljak	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak	Subota	Nedjelja
Učestalost							
Trajanje							

Okolnosti koje su stimulirale kontakt očima:

--

b) Traženi kontakt očima

Tjedan 1	Ponedjeljak	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak	Subota	Nedjelja
Stopa odaziva (%)							
Tjedan 2	Ponedjeljak	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak	Subota	Nedjelja
Stopa odaziva (%)							

Tehnike korištene za poticanje kontakta očima:

--

KOMUNIKACIJA**a) Verbalna – spontana**

Riječi ili glasovi izgovoreni spontano	Približna vrijednost koje riječi?	Pod kojim okolnostima

b) *Verbalna – tražena*

Riječi ili glasovi izgovoreni na zahtjev	Približna vrijednost koje riječi?	Najuspješnije primijenjene tehnike

c) *Neverbalna*

Neverbalna komunikacija	Okolnost	Najuspješnije primijenjene tehnike
Korištene indikacije i geste Plač i cmizdrenje «Pritisak dugmeta»		

TRAJANJE INTERAKTIVNE PAŽNJE/RADNJI

Vrsta	Cilj	Trajanje	Učestalost	Tehnike korištene za produženje interakcije

Prosječno trajanje interaktivne pažnje:

Najduže trajanje interaktivne pažnje:

Prosječna učestalost interakcije
na sat:

FIZIČKI KONTAKT

Vrsta/kvaliteta kontakta	Trajanje	Okolnosti

MOTIVACIJE

Područja najveće motivacije

POSEBNE PROMJENE I NOVA ZAPAŽANJA

- *
*
*
*
*
*
*

TEME ZA DISKUSIJU/PITANJA

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

Dodatne kategorije koje se mogu koristiti kod dvotjednih ocjena

S vremena na vrijeme možda htjednete ažurirati svoju dvotjednu ocjenu. Kako se vaše dijete mijenja, važno je za vas da mijenjate svoju ocjenu kako bi vaši grupni sastanci bili što korisniji i relevantniji. Predložili smo dodatne kategorije koje možete dodati ako i kad budu važile za vaše dijete. Možda isto tako htjednete izbaciti neke kategorije iz izvorne ocjene koje više ne koristite ili više ne važe.

ODGOVOR NA ZAHTJEVE GESTAMA

Dan/vrijeme	Koja gesta	%	Okolnosti

Ovu kategoriju koristimo da utvrdimo da li postoje određene geste koje mi koristimo a koje izgleda pomažu vašem djetetu da shvati neki verbalni zahtjev koji im postavljamo. Gestu koju upotrebljavamo opisujemo u stupac «Kakva gesta», a procent u kojem dijete izgleda razumije gestu u stupac «%». U stupcu «Okolnosti» zapisujemo sve što smo mi i dijete radili prije nego smo dotičnu gestu učinili ili dok smo je činili. Na ovaj način možemo vidjeti da li vaše dijete reagira češće u nekoj određenoj situaciji (Na primjer: «Kad sam veoma energičnom kretnjom zatražio od djeteta da mi priđe, ono je to učinilo!» ili «Gledalo je dulje kad sam držao hranu u visini svoga lica.»).

INTERAKCIJE S VAM KOJE JE DIJETE SAMO ZAPOČELO

Dan/vrijeme	Koja interakcija	Okolnosti	Kako često

Ponekad će djeca igrati bilo koju igru koju uvedemo, ali rijetko započinju interakcije s nama. Ovu kategoriju koristimo za praćenje učestalost i vrstu interakcija koje dijete inicira.

KORIŠTENJE DOGOVORA I NAGODBI

Dan/vrijeme	Primjer	Da li je dijete prihvaća? Da li izvrši zadatak?

Što dijete bude postajalo sve interaktivnije, često ćemo se s njim pogađati o onome što ono traži. Na primjer, ako želimo naučiti dijete da počisti nakon igre, možemo napraviti pogodbu s djetetom koje se želi igrati dodavanja lopte: «Počistimo najprije igraonicu, a onda ćemo se zajedno igrati dodavanja.» Moramo biti svjesni dva pitanja: 1) Je li dijete zainteresirano da se nagodi s nama i 2) Da li ono stvarno postupa po dogovoru koji ste vas dvoje napravili.

TRAŽENJE «DUGMADI»

Dan/vrijeme	Tip	Učestalost

Djeca se mogu ponekad ponašati na način kojim žele izazvati neku reakciju s naše strane. To se zove traženje «dugmadi» u nama koja ona mogu pritisnuti. Jedan takav primjer može biti da dijete prolije vodu po podu da vidi majku kako viče: «Ne, ne prolijevaj!» Ono što je dijete učinilo da izazove našu reakciju zapisujemo u stupcu «Tip», a koliko puta dijete tu radnju učini u stupcu «Učestalost».

RAZUMIJEVANJE OPCISKIH KONCEPATA

Dan/vrijeme	Uvedeni koncept	Reakcija / demonstrirano razumijevanje

Za djecu koja uspješno komuniciraju, ima niz principa vezanih za vještine prijateljstva i života koje im želimo uvesti, tako da mogu voditi što radosniji i produktivniji život. Ti su principi popisani na stranici 23.

AKADEMSKE VJEŠTINE

Dan/vrijeme	Koja vještina	Okolnosti

Matematika, čitanje, pravopis i druge akademske vještine mogu se pratiti korištenjem ove kategorije. U stupcu «Koja vještina» zapisujemo određenu vještinu koju je dijete pokazalo ili pokušalo.

VJEŠTINE SAMO-POMOĆI I NAVIKE JEDENJA

Dan/vrijeme	Oblačenje/briga o sebi Higijena	Uzimanje hrane	Sposobnost da bude angažirano

Ovu kategoriju koristimo za praćenje svih vještina samo-pomoći, kao što su oblačenje, obavljanje nužde (korištenje tute) i pranje zuba. U stupac «Uzimanje hrane» zapisujemo što je dijete pojelo ili ako se radi o novoj hrani za dijete, da li ju je okusilo, pogledalo, dalo drugoj osobi itd. Stupac «Sposobnost da bude angažirano» odgovara na pitanje: Koliko je dijete interaktivno dok jede? To izražavamo u postotcima (100%, 50% itd.).

PRIJELAZI (PROMJENE)

Dan/vrijeme	Okolnosti	Reakcija

Za neku djecu može biti problem kad jedna osoba izlazi iz igraonice, a druga ulazi. Ili, ponekad je problem samo kad određene osobe odlaze ili ulaze. Za ovu djecu koristimo ovu kategoriju da pratimo kako reagiraju na takve promjene.

Kratak pregled obuke

Davanje povratnih informacija vašim volonterima sastavni je i imperativni dio Son-Rise programa. Ogromna je razlika između «babysittera» i jakih, vještih facilitatora. Sljedeće stranice bit će vam od neprocjenjive vrijednosti jer će vam pomoći da ponudite najkorisniju moguću obuku svojim volonterima i facilitatorima.

Naš obrazac *Faza I – Temeljna obuka* (vidi stranicu 89) prvobitno je korišten za ocjenu našeg najnovijeg osoblja tijekom cijele prve godine njihove obuke. Obično bi svaki učitelj koji radi s nekim određenim članom osoblja popunio jedan od obrazaca svaka tri mjeseca. Ta bi se informacija onda pregledala s tim članom osoblja kako bi on mogao vidjeti dokle je došao u svojoj obuci i uočiti glavne točke na koje se treba fokusirati u sljedećem semestru.

Mnoge su obitelji koristile obrazac *Faza I – Temeljna obuka* kao pregled glavnih tema koje treba obraditi u obuci svojih volontera. A možete i dati kopije svojim volonterima i tražiti od njih da sami sebe ocijene. To će vam dati odličan uvid u perspektivu njihova obrazovnog procesa i njihova sudjelovanja u njemu. I opet ponavljamo, ovo je generički obrazac, koji možete modificirati da ga što bolje prilagodite okolnostima vašeg djeteta.

Upamtite da ovo nije popis pravila ili struktura koju treba slijediti po svaku cijenu.

Bilješke:

Obuka povratnom informacijom: stup vašeg programa

- Cilj: Osposobiti ovu osobu da bude najjači i najvještiji facilitator za moje dijete ili studenta. Stvoriti opću viziju i pravac.
- Stav: *Misao:* Što više vidim, više naučim!! Tekuće zapažanje i povratna informacija omogućit će mi da budem najsnažniji režiser programa svoga djeteta.

Osjećaji: Koji pruža svesrdnu podršku, izazovan, **neustrašiv** – biti u stanju tražiti što god hoćeš za svoje dijete/studenta od svojih volontera.

- Akcija:

1) Orijehtacija

Jesu li vaši volonteri pogledali video-filmove, poslušali kasete i pročitali knjige navedene dolje:

- FILM: **Son-Rise: Čudo ljubavi**
- DOKUMENTARAC BBC-ja: «*Hoću svog dječčića natrag*»
- VIDEO: **Son-Rise fenomen**
- KNJIGE I TRAKE: AKO MOŽETE, NABAVITE IH SVE!

Posebna djeca/posebna rješenja (set traka)

Mit o učenju nesposobnosti (jedna traka)

Opcija serija od 12 traka (set traka)

Nema krivice/nema rizika biti roditelj (jedna traka)

Autizam se može izliječiti (jedna traka)

Son-Eise: Čudo se nastavlja

Čudo u koje se može vjerovati

Sreća je izbor

Snažni dijalozi

Bilješke:

2) Promatranje

Organizirajte da *vas* vaši volonteri promatraju s vašim djetetom/studentom.

Zatim:

- Vi promatrajte *njih* (15-20 minuta samo na početku).
- Vodite bilješke. BUDITE KONKRETNI! Koristite primjere.
- Gledajte što je UČINKOVITO a što NEUČINKOVITO, umjesto što je pravo, a što krivo (vidi stranicu 66).

Tijekom promatranja tražite:

I. *Smetnje u odnosu* (primjeri mogućeg nezadovoljstva)

- Lice, glas, riječi: «Oh! Mama odlazi, to je tako tužno!»
- Dijete osjeća da ga se GURA.

II. *Vještine/tehnike*

- Koristite Pregled obuke kao podsjetnik – vidi stranicu 85.
- Tri E.
- Kontakt očima.

3) Dajte povratnu informaciju

I. Osigurajte okruženje koje neće odvracati pažnju

- Postavite jasne vremenske parametre.

II. Postavite uvodno pitanje – «Kako ste se osjećali na svojoj sesiji?»

- Postavite još pitanja o nelagodi.
- Pozabavite se sa svim drugim pitanjima/brigama.

III. Koristite svoj bilješke (po redu važnosti naspram redu događaja).

- Iznesite ono što cijenite i ono što oni mogu promijeniti (učinkovito naspram neučinkovito).
- Raspravljajte o svakoj točki.

IV. Zatražite od volontera da rezimiraju što su naučili.

- Pregledajte skupa najvažnije točke.

OTKRIVANJE I RJEŠAVANJE PROBLEMA:

Što ako neka osoba neće povratnu informaciju?

Što ako netko nema vremena za povratnu informaciju?

Kako često predlažete da dajem povratnu informaciju?

Koliko bi trebala biti duga svaka sesija s mojim djetetom?

ZAPAMTITE

BEZ POV RATNE INFORMACIJE IMAT ĆETE JEDNOSTAVNO BABYSITTERE
UMJESTO MOĆNIH FACILITATORA
TRAŽITE ZLATO!!

Zapisivanje bilješki za povratne informacije: Potražite što funkcionira a što bi se moglo promijeniti.

Slijedi nekoliko primjera onoga što biste mogli zapisati dok promatrate volontera.

Kontakt očima: Dok je Joey čitao knjigu, vi ste sjedili iza njega. Promijenite položaj.

Reakcija: Krasno ste reagirali skačući gore-dolje kad je Joey izgovorio riječ «skoči».

Zahtjev: Kad ste se igrali hvatanja, Joey je stao, nasmiješio se i pogledao vas. Stajao je tako nekoliko sekundi - ovo je mogao biti dobar trenutak da mu se postavi kakav zahtjev.

Kontrola: Joey je pokušavao popeti se uz tobogan, a vi ste ga zanjihali držeći ga u rukama. On je onda prišao toboganu i počeo se ponovno penjati. Vi ste ga onda opet zanjihali u svom naručju. Ovo je bila fizička manipulacija i pomanjkanje kontrole, što nije korisno.

Izraz zahvalnosti: Gledao vam je u oči 8 sekundi kad ste stavili na glavu crveni šešir. Vaš izraz zahvalnosti: «Volim tvoje slatke, divne oči», bilo je tako iskreno i puno ljubavi.

NAPOMENA: Važno je pobrinuti se da vaše bilješke budu nevjerojatno konkretne i detaljne, kao ove gore. Nekima bi moglo biti teško sjetiti se svega što su činili tijekom sesije bez konkretnih informacija koje bi im pomogle da se sjete. Ako ste konkretni, to vam također pomaže da budete sasvim jasni u vezi onog što biste željeli da facilitator promijeni.

Bilješke:

FAZA I – TEMELJNA OBUKA

I. Odnos prema djetetu

1. Na volontera ne djeluje «problematično» ponašanje (provale bijesa, cmizdrenje, ujedanje, izmi). Volonter ne osuđuje ta ponašanja i osobno ih ne smatra optužnicom svoga prisustva, dakle on osobno ne reagira.
2. Volonter ne unosi svoje probleme i misli o nečem drugom u igraonicu, i ostaje veseo.
3. Pristan je u svakom trenutku.
4. Ostaje smiren s djetetom i onda kad ono ponavlja neke stvari u beskonačnost.
5. Ne osuđuje sebe tijekom sesije. Ne zbunjuje se i ne zaokuplja mislima ako mu je izmakao koji mig itd.
6. Volonter ne sudi o stvarima koje se događaju izvan sesije ili prekida sesije (majka ulazi, prosuta hrana, itd.).

7. Volonteru ne treba da se dijete ponaša na neki određen način da bi bio prisutan i oduševljen.

8. Volonter ne pravi pretpostavke o osjećajima i mislima djeteta.

9. Volonter ne koristi pravila programa za pravljenje liste stvari koje se trebaju ili moraju učiniti.

II. Odnos u obuci (povratna informacija itd.)

1. Otvoren i prijemčiv za povratnu informaciju.

2. Voljan istražiti sva pitanja.

3. U stanju odgovoriti na povratnu informaciju i napraviti učinkovite promjene. Pokazuje rast i napredak s djetetom/djecom na svakoj narednoj sesiji.

4. U biti se slaže i podupire pravila programa.

9. Imitacija/Priključivanje

10. Odaziv.

11. Kreativnost.

12. Reakcija na «problematična ponašanja (ujedanje, udaranje, itd.).

13. Reakcija na plač.

14. Upotreba jezika (pojednostavljen i naglašen govor).

15. Pozitivna reakcija na glasove/riječi djeteta.

16. Sposobnost da se primijete i prošire migovi djeteta i da se kreće s djetetom (kao radnik doživljava svoj vlastiti užitak).

17. Originalnost/Iskrenost – volonter koristi rad i primjere drugih da razvije svoju vlastitu emocionalnu i kreativnu sposobnost, a ne da imitira druge ili da radi kako misli da bi «trebao».

FORMAT POVROTNE INFORMACIJE

1. Poredajte bilješke po prioritetu

Prije nego počnete s povratnom informacijom, pregledajte bilješke o tome što vaš volonter može promijeniti i stavite broj 1 pored najvažnije stavke povratne informacije, broj 2 pored sljedeće najvažnije stavke povratne informacije itd.

2. Uvodno pitanje: Kako ste se osjećali za vrijeme svoje sesije?

Počnite povratnu informaciju s ovim pitanjem, jer je odnos (emocionalni osjećaj) vašeg volontera kamen temeljac uspjeha s vašim djetetom.

3. Odgovorite na pitanja: Imate li kakvih pitanja s vaše sesije?

Ovo vašem volonteru daje prigodu da postavlja pitanja o trenucima kad nije bio siguran što činiti ili reći dok je radio s vašim djetetom.

4. Koristite svoje bilješke o zapažanjima

Vaše bilješke o zapažanjima sastojat će se od dva glavna elementa:

a) **Tehnike koje treba pohvaliti**

Pregledajte svoje bilješke i pohvalite tehnike koje su vaši volonteri uradili uspješno – koristeći konkretne primjere iz vaših bilješki.

b) **Tehnike koje treba promijeniti**

- i. Prvo uzmite tehniku koju ste odredili kao najvažniju stavku povratne informacije koju volonter treba promijeniti.
- ii. Ako vaš volonter nije nikad bio učen toj tehnici, naučite ga.
- iii. Ako je vaš volonter već bio poučen u toj tehnici u ranijim sesijama povratne informacije, onda, koristeći konkretan primjer, otkrijte razlog zašto to nije uradio. Poradite s njim da nadvlada poteškoću koju ima u primjeni uspješne tehnike.
- iv. Ako vrijeme dopušta, prijedite na drugu najvažniju stavku povratne informacije koju treba promijeniti itd. Upamtite, korisnije je temeljito obraditi samo nekoliko točaka, nego mnogo točaka površno.

5. Završno pitanje: Što je to što biste drugi put drukčije uradili u radu s djetetom?

Ovo vašem volonteru pomaže da razjasni odnos ili tehniku koju će promijeniti. Ovo također garantira da će se on fokusirati na ono što vi smatrate najvažnijom tehnikom ili odnosom koji on treba promijeniti idući put kad bude radio s vašim djetetom.

Podsjetnik: Nepostojanje povratne informacije = babysitter

PLANIRANJE I ORGANIZACIJA PROGRAMA

Kad dođe vrijeme da stvarno počnete raditi sve one stvari koje ste naučili na Početku Son-Rise programa, htjeli bismo vam dati jednu preporuku – idite *korak po korak!* A da bismo vam pomogli da tako radite, uključili smo i neka organizacijska sredstva.

Budući da ima tako mnogo koraka u organizaciji kućnog programa, napravili smo plan korak po korak za vas kao vodič. Budući da ćete sada praviti raspored vremena u igraonici za sebe i svoje volontere, važno je koristiti neku vrstu tjednog dnevnika ili rokovnika kako bi se osiguralo da imate vremena učiniti sve one stvari koje trebate i želite uraditi. Uključili smo prazan rokovnik vama na korištenje, kao i primjer rokovnika.

I tjedni rokovnik i plan korak po korak dolaze zajedno s detaljnim uputama. Slobodno napravite fotokopije tjednog rokovnika i koristite ih na redovnoj osnovi.

Planiranje Son-Rise programa korak po korak

Sad ste se vratili kući i spremni ste početi praviti Spon-Rise program za svoje dijete. Odakle početi? Najvažnija stvar jest ići korak po korak. Postavite kratkoročne ciljeve s kojima se osjećate bezbrižno i koje možete lako ostvariti.

- Počnite praveći popis svega što želite postići kako biste bili u stanju početi svoj program. Korištenje toga popisa spasit će vas od potrebe da stalno morate pamtit (ili ponovno iznalaziti!) ono što želite raditi.
- Numerirajte stavke na vašem popisu redosljedom kojim želite obavljati pojedine stvari. Uvijek možete dodati više stavki na popis ako ih se kasnije sjetite.
- Počnite s prvim brojem na popisu. Za predstojeći tjedan, unesite u vaš kalendar prvih nekoliko stavki na dan(e) kad ih planirate uraditi. Budite realistični u procjeni koliko će vam vremena trebati za svaki zadatak.
- A onda na posao! Uživajte gledajući napredak kako budete precrtavali stavke s vašeg popisa. Ako budete obavljali stvari brže nego ste prvobitno planirali, ili ako su vam te stvari oduzele više vremena od planiranog, jednostavno prepravite svoj popis i kalendar.
- Ponavljajte ovaj proces svakog tjedna dok ne postignete sve ciljeve.

Na primjer, bojenje nove igraonice: odredite datum kad planirate početi projekt, označite taj datum na svom kalendaru, a onda na posao. Kad to završite, prijedite na novi cilj, odredite početni datum itd.

Organizacija vašeg programa može biti zabavno i uzbuđljivo! Počeli ste svoje novo putovanje sa svojim djetetom! Dolje dajemo predloženi redosljed 5 koraka koje možete poduzeti. To nisu pravila, nego samo smjernice koje smo pripremili da vam pomognemo početi.

KORAK 1: Zasnivanje igraonice.

- Odaberite sobu u svojoj kući koja će biti:
 - najmanje distraktivna, tj. najdalje od buke i prometa kako s izvana tako i unutar kuće.
 - najbliža kupatilu.
 - dovoljne veličine za igraonicu.
 - podesna da stignete do nje vi i vaši volonteri.
- Pregledajte svoje pisane bilješke iz Govora o okruženju radi informacije o tome kako napraviti igraonicu.
- Napravite popis koraka koje treba poduzeti i unesite ga u svoj kalendar.

KORAK 2: Pravljenje tjednog rasporeda.

- Koristite tjedni rokovnik Son-Rise programa da odredite kada ćete biti sa svojim djetetom u sobi.

- Sljedeće, označite sve svoje tjedne termine i obaveze uključujući sitne poslove kao što je kupovina i pranje rublja, kao i vrijeme za sebe, vrijeme s drugom vašom djecom i vrijeme s prijateljima i/ili bračnim drugom. Važno je da stvarno planirate i «slobodno» vrijeme; inače biste lako mogli ostati bez njega!
- Kad ste to uradili, ostatak svoga vremena možete rezervirati za dodatni rad u sobi sa svojim djetetom ako želite. Odmah ćete osjetiti da se organiziraniji i smireniji.

Upamtite, u redu *je* ako niste u stanju posvetiti više od 10 sati tjedno igraonici na početku. Jednostavno počnite s onim što možete učiniti. A onda potražite volontere pa će se vrijeme u igraonici povećati.

KORAK 3: Angažiranje volontera.

- Počnite pregledom bilješki i/ili snimaka na kaseti Govora o volonterima koji ste čuli za vrijeme vaše obuke u Američkom centru za liječenje autizma. Napravite plan igre i postavite ostvarljive ciljeve s kojima se osjećate bezbrižno.
- Upišite te korake u vaš tjedni kalendar.

Upamtite, ne treba vam velik broj volontera. Većina obitelji ima između 5-8 ljudi, od kojih svaki volontira 4-6 sati tjedno. Najbolje je uzeti najmanji broj volontera s najvećim brojem sati ako je moguće.

KORAK 4: Obuka volontera i održavanje grupnih sastanaka

- Vrlo je važno redovito obučavati svoje volontere. Pobrinite se da vi i vaši volonteri odredite vrijeme kada ćete im davati povratne informacije svakog tjedna. Najbolje vrijeme za povratne informacije jest obično odmah nakon što ste promatrali njihovu sesiju u igraonici.
- Nakon što ste sakupili mali tim volontera, ili čak ako se vaš tim sastoji samo od vas i vašeg bračnog druga, planirajte redovite (dvo-tjedne ili tjedne) grupne sastanke. Veoma je važno imati te grupne sastanke; oni omogućuju da vaš program ima solidan pravac i dopuštaju vam da prilagođavate fokus vašeg programa kako se vaše dijete bude mijenjalo.

KORAK 5: Planiranje tekuće podrške i nastavka obuke.

- Razmotrite stvaranje budžeta i/ili prikupljanje sredstava tako da možete nastaviti dobivati daljnju obuku i podršku od Američkog centra za liječenje autizma.
- Jako predlažemo da planirate mjesečnu ili dvomjesečnu sesiju video povratne informacije s jednim od naših učitelja.*

Mi bismo jako željeli ostati s vama u kontaktu i ponuditi druge načine pomoći!

* Molimo pogledajte naš popis potpornih usluga na stranici 99.

Kako koristiti tjedni rokownik Son-Rise programa

Pravljenje svog osobnog tjednog rokownika

- 1) Na početku svakog tjedna označite na svom tjednom kalendaru sva vremena koja želite provesti u igraonici. Neka ove sesije imaju prednost nad drugim obavezama ili zahtjevima od strane drugih.
- 2) Zatim napravite spisak stvari koje trebate učiniti u predstojećem tjednu. Uključite dužnosti, termine, kućne poslove, odlaske u kupovinu, sastanke i vrijeme na poslu pored vremena za sebe, za svog bračnog druga i svako dijete ili druge članove obitelji. (Sjetite se da ćete trebati dodatno vrijeme za promatranje volontera i davanje povratne informacije. Vidi broj 1 dolje.)
- 3) A sada odvojite jedan trenutak da stavite svaku stavku s vašeg popisa na tjedni rokownik, dajući sebi dovoljno vremena za svaku aktivnost. Nastojite uskladiti stavke (samo ne vremena kad želite raditi u igraonici) dok se ne ukllope. Ako se neke stavke ne uklapaju u tjedan, počnite popis za sljedeći tjedan i stavite je na vrh popisa.

Pravljenje tjednog rokownika za vaše dijete u igraonici

- 1) Koristeći drugu praznu kopiju tjednog rokownika, upišite ime svake osobe i vremena kada će raditi s vašim djetetom. Počnite blokirajući vremena kad vi želite raditi sa svojim djetetom, a nakon toga vremena kad vaš bračni drug i djeca žele raditi u sobi. Vaši volonteri će popuniti ostatak vremena za igraonicu.

Imajte na umu da će vam trebati vremena za promatranje volontera (20-30 minuta po jednom promatranju) i za davanje povratne informacije nakon svake sesije koju ste promatrali (još 30 minuta).

- 2) Napravite kalendar za svaki tjedan pa ćete vidjeti kako će Son-Rise program biti savladiv i uzbudljiv!

Uzorak tjednog rokovnika Son-Rise Programa

Tjedan od: 10 srpnja, 2001

	Nedjelja	Ponedjeljak	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak	Subota
A.M.							
6:30							
7:00							
7:30							
8:00							
8:30		Mama	John-F	Peter	Mama	John	
9:00		↓	↓	↓	↓	Peter	
9:30	Tata	↓	↓	↓	Susie	↓	Tata
10:00	↓	↓	Peter - F	↓	↓	↓	↓
10:30	↓	Mary	Susie	Mary	↓	Mary	↓
11:00	↓	↓	↓	↓	Mama	↓	↓
11:30		John	Peter	↓	↓	↓	
P.M.		Sophie	Mama	Tanya	↓	↓	
12:30		↓	↓	↓	Mary-F	Mama	
1:00		↓	Tanya	↓	Sophie - F	↓	
1:30		Tanya - F	↓	Mama	Susie	↓	
2:00		↓	↓	↓	↓	↓	
2:30		Susie - F	↓	John	Mama	Sophie	
3:00		↓	↓	↓	John	↓	
3:30		↓	Mama	Sophie	↓	↓	
4:00		Peter	↓	↓	↓	↓	
4:30							
5:00							
5:30							
6:00		Tata		Tata			
6:30		↓		↓			
7:00							
7:30							
8:00							
8:30							
9:00							
9:30							

F= Promatranje volontera radi povratne informacije

Ovaj se raspored temelji na programu koji traje 46 sati tjedno sa 6 volontera. Mama provede u igraonici 10 sati tjedno, tata 6 sati tjedno, a svaki volonter po 5 sati tjedno.

POTPORNE USLUGE

Jedan od faktora uspješnog programa – pored dosljednog pozitivnog odnosa – jest stalna obuka i tekuća podrška. Iako možda živite daleko od Američkog centra za liječenje autizma, ima mnogo načina da se držite i vezi i primete redovitu povratnu informaciju o svom programu. Prilažemo popis dodatnih i potpornih usluga zajedno s tekućim popisom naknada.

Jako vas potičemo da planirate redovnu podršku, kao što su mjesečni dijalozi i dvomjesečne video snimke sesija povratne informacije. Ove vam usluge pomažu da dobijete inspiraciju, praktične sugestije i potporu što će vam omogućiti da održite vaš Son-Rise program jakim.

Drago nam je ponuditi vam sljedeće potporne usluge Son_Rise programa koje će pomoći vama i vašem Son-Rise programu.

Paketi podrške

Paketi podrške su način da dobijete mjesečno vodstvo i podršku za svoj Son-Rise program od jednog od naših Son-Rise učitelja. Kad naručite potporni paket mi vas planiramo za mnoštvo konzultacija i video povratnih informacija kroz period od 3 do 6 mjeseci. Ovo obiteljima pruža tekuću podršku na koju mogu računati i stalnog učitelja koji će ih voditi kroz tromjesečnu ili šestomjesečnu fazu programa. Obitelji su ustanovile da ova podrška korak po korak čini ogromnu razliku, jer im pomaže da stalno budu pune inspiracije za svoj Son-Rise program i da im bude jasan smjer u kojem idu u pomaganju svom djetetu.

Telefonske konzultacije

Telefonske konzultacije su krasan način da se dobiju odgovori na pitanja o specifičnim tehnikama u igraonici i da se dobiju podaci o svim poteškoćama vezanim za odnos na koje možete naići u vođenju svoga Son-Rise programa. Tijekom telefonskog razgovora vi birate u čemu vam treba pomoći: bilo da se radi o tome kako obučiti novog volontera ili o tome koji bi trebao biti sljedeći korak u vašem programu. Naši će vam učitelji pomoći s bilo kakvim pitanjima ili zabrinutostima koje imate i potpomoći vas da budete najjači i najučinkovitiji resurs za svoje dijete dok radite u igraonici i vodite svoj tim.

Video povratne informacije

Video povratne informacije imaju za cilj da vam pomognu u vašem radu tijekom sesija u igraonici s vašim djetetom. Son-Rise učitelj će pregledati traku na kojoj ste snimljeni dok radite s djetetom, a onda s vama raspravljati o tehnikama koje koristite a koje su učinkovite za vaše dijete, kao i o tome koje biste druge vještine mogli dodati onome što već radite kako biste bili još uspješniji u igraonici. Ovo je krasan način da se dobiju odgovori na specifična pitanja koja mogu iskrsnuti tijekom vaših sesija, da se dobiju konkretni podaci o onome što činite u igraonici, a pruža i jasnoću fokusa dok nastavljate raditi sa svojim djetetom.

Pružanje usluga u kući

Naš program pružanja usluga u vašoj kući nudi vam snažan način da dobijete individualizirani input na svoj program. Imamo na raspolaganju dvije vrste ovih terenskih usluga:

Posjet facilitatora Son-Rise programa vašoj kući:

Jedan od naših obučanih facilitatora doći će k vašoj kući i intenzivno raditi 1:1 s vašim djetetom. Naši terenski dani traju 6 sati i nude vašem djetetu čudesnu mogućnost da primi intenzivnu terapeutsku intervenciju. Naši facilitatori donose sa sobom sve svoje tehničke vještine, ogromno iskustvo i iskren nježan odnos prema igraonici vašeg djeteta. Vi ste dobrodošli da promatrate i učite od našeg osoblja dok ono pomaže vašem djetetu i vašoj obitelji na ovaj sasvim jedinstven i značajan način.

Posjet učitelja Son-Rise programa vašoj kući:

Jedan od naših obučanih učitelja Son-Rise programa putovat će vašoj kući i nadgledati cijeli vaš program. Naše vrijeme s vama uključuje:

- Rad 1:1 s vašim djetetom da se u praksi demonstriraju principi Son-Rise programa.
- Izravno promatranje vašeg rada s vašim djetetom i povratnu informaciju tako da budete najvještiji facilitator.
- Izravno promatranje i povratnu informaciju vaših volontera, članova obitelji ili drugih pojedinaca uključenih u program vašeg djeteta. Mnogi volonteri drže da je izravni input od našeg osoblja neprocjenjiv.
- Pomoći ćemo vam da budete najuspješniji obučavatelj promatrajući vas dok obučavate druge, a zatim dajući vam izravnu povratnu informaciju.
- Imat ćemo i period za pitanja i odgovore za vas i za sve one koje odlučite pozvati, kao način da se pomogne onima u vašem životu i u vašem programu da shvate još potpunije program koji ste napravili za svoje dijete.
- Raspored će biti također prilagodljiv prema vašim specifičnim potrebama tako da se mogu uključiti druge vrste intervencije, obuke ili potpore za koju vi i učitelj odlučite da bi bila najkorisnija za vašu obitelj.

Ova individualizirana podrška i obuka pokazala se kao veoma uspješna u pomaganju obiteljima koje vode kućni Son-Rise program. Bilo bi nam drago raspravljati s vama o načinima na koje vam ova terenska usluga može pomoći i odgovoriti na pitanja koja možete imati vezano za ovu uslugu. Molimo slobodno nazovite 413 229 2100 da razgovarate s Megan Simpson na lokalnu 180 ili s Becky Damgaard na lokalnu 206, ili im pošaljite e-mail na Megan@option.org odnosno Becky@option.org

Napomena: Sve su ove usluge unaprijed planirane, a ovise o raspoloživom osoblju i obavezama preuzetim prije pravljenja rasporeda. Stoga vas molimo da nas nazovete dobrano unaprijed.

Da biste planirali telefonski razgovor ili video povratnu informaciju, molimo da nas nazovete na (413) 229-2100 i tražite našeg koordinatora za konzultacije o Son-Rise programu. Da biste planirali kućni servis, molimo da nas nazovete na (413) 229-2100 i tražite našeg koordinatora za kućne usluge Son-Rise programa. Uredi su otvoreni od ponedjeljka do petka od 8:30 do 12:30 i od 14:00 do 17:00 sati.

Konzultacija telefonom	*\$155-\$295 za 50 minuta
Video povratna informacija	*\$235-\$445 za 75 minuta (25 minuta za pregled trake i 50 minuta konzultacija)
Potporni paket	Tromjesečni i šestomjesečni paketi (što uključuje telefonske razgovore i video povratne informacije) mogu se nabaviti uz 10% popusta.
Kućni posjet	Cijene su različite ovisno o lokaciji, duljini boravka, itd. Za dodatne informacije, molimo da se obratite našem koordinatoru za kućne usluge.

* Cijene su podložne promjeni.

Profesionalna mreža

Usluge Son-Rise programa

Certificirani profesionalci Son-Rise programa dostupni su za rad s obiteljima i djecom uključenim u kućne Son-Rise programe. Molimo nazovite 1-800-714-2779 da razgovarate s našim koordinatorom za kućne usluge Son-Rise programa radi daljnjih informacija.

Usluge mentora/savjetnika Option Processa

Certificirani mentori/savjetnici za Option Process također su dostupni za dijaloge. Molimo nazovite 1-800-714-2779 da razgovarate s nekim od naših savjetnika programa radi daljnjih informacija.

Iskreno vjerujemo da gornje usluge mogu pružiti konkretne i nevjerojatno korisne prigode za vas da postanete još uspješniji, snažniji i sretniji kao facilitator programa. Nadamo se da ćete nam dopustiti da pružimo svesrdnu podršku na ove načine – mi bismo to stvarno jako željeli!

ONLINE RESURSI

www.autismtreatmentcenter.org

Web-stranica *The Son-Rise Program*® sadrži čitavo bogatstvo resursa namijenjenih kao podrška vašem kućnom programu. Posjetite našu web-stranicu i otkrijte kako:

- **Dobiti upute od učitelja Son-Rise Programa**®
 1. Idite na **Ploču s porukama Son-Rise Programa**® (*Son-Rise Program*® **Message Board**) i čitajte tekuće diskusije među drugim roditeljima i volonterima *Son-Rise Programa*® o temama počevši od «Poticanja rasta» ("Inspiring Growth") pa do «Obuke volontera» ("Training Volunteers"). Ovim se diskusijama redovito pridružuje i učitelj *Son-Rise Programa*®. Jednostavno se registrirajte kod Message Board kako biste mogli poslati svoje vlastito pitanje i dobiti odgovor od iskusnih roditelja i učitelja *Son-Rise Programa*®.
 2. Pristupiti online arhivi **Sesija pitanja i odgovora s učiteljima Son-Rise Programa**® (**Q&A sessions with Son-Rise Program**® **Teachers**). Ove sesije odgovaraju na najčešće postavljena pitanja o mnogim relevantnim temama. Učitelji daju praktične upute i perspektive odnosa da pomognu roditeljima u vođenju *Son-Rise Programa*®.
- **Povezati se s drugim obiteljima**
 1. *The Son-Rise Program*® Message Board jest online zajednica roditelja i volontera iz cijelog svijeta s jednom zajedničkom vizijom – potaknuti dijete s posebnim potrebama da raste i cvjeta iznad svih očekivanja. Bilo da želite odgovor na neko konkretno pitanje, ili da tražite ideje za kreativne igre ili da želite podijeliti svoje iskustvo s drugima koji razumiju, Message Board vam stoji na raspolaganju dan/noć.
 2. The Message Board je također mjesto za povezivanje s obiteljima koje žive blizu vas ili s ljudima koji su pohađali isti *Start-Up Program*. Ukoristite ovo dragocjeno sredstvo da sastavite svoj vlastiti potporni tim.
- **Naći vaš Son-Rise Program**®
 1. Skinite (download) dokument «Vodič korak po korak za dobivanje sredstava za školu» ("A Step-by-Step Guide to Obtaining School Funding"). Ovo je obiman vodič, koji je lako pratiti, za dobivanje sredstava za vaš kućni program od vašeg lokalnog školskog okruga. On pruža obiman materijal za podržavanje vaših napora oko škole.
 2. Skinite (download) «Vodič za prikupljanje sredstava» *Son-Rise Programa*® (*Son-Rise Programa*® "Fundraising Guide"). Ovaj vodič sadrži čitav niz prokušanih i provjerenih metoda za prikupljanje sredstava za vaš program.
- **Naći volontere**
 1. Koristite funkciju pretraživanja "Volunteers" na Message Board da locirate potencijalne volontere *Son-Rise Programa*® na vašem području.
 2. Pristupiti člancima iz novina i časopisa o obiteljima koje vode *Son-Rise Programa*® da se obavijestite o potencijalnim volonterima.
 3. Moguće je skinuti video vijesti za edukaciju vaših potencijalnih volontera (ili donatora) o *Son-Rise Programu*®.
- **Empirijsko znanstveno istraživanje u potporu Son-Rise Programa**®. Dostupan za skidanje (download) je i opširan pregled objavljene znanstvene literature koja podupire principe i tehnike *The Son-Rise Program*®.

Video povratne informacije

Mnogi roditelji i profesionalci uvidjeli su da su sesije video povratnih informacija moćno sredstvo obuke. Ovom sredstvu možete pristupiti redovito; na ovaj način učitelj Son-Rise programa u stanju je promatrati kako vaš program radi i ponuditi vam veoma konkretnu povratnu informaciju. Video sesija povratne informacije daje vam prigodu da rješavate tekuća i važna pitanja u vašem programu tako da uvijek možete biti jedan korak ispred dok se vaše dijete razvija! Toplo preporučujemo ovu uslugu svim obiteljima s kojima radimo. Učitelju će trebati 25 minuta da pregleda vašu video snimku, a 50 minuta će mu trebati za davanje povratne informacije vama.

Molimo koristite dolje poredane korake za organiziranje sesije video povratne informacije s jednim od naših učitelja Son-Rise programa.

- 1) Snimite video-film (**samo VHS, PAL ili SECAM format – ne možemo gledati 8mm ili super8mm trake**). Molimo navedite format trake na videu. Dovoljno je poslati samo isječak od nekih 10-15 minuta svake osobe koja će primati povratnu informaciju. Najkorisnije je ako video koji šaljete uključuje konkretne primjere situacija gdje želite pomoć. **VAŽNO:** Dok snimate video, pazite da se vi i vaše dijete ili volonter pojavljuju na slici! **Isto tako, molimo da pregledate traku prije nego što nam je pošaljete** – tako ćete vidjeti je li ton u redu na cijeloj traci. UPAMTITE – možete poslati ili video sebe i/ili jednog od vaših volontera dok rade s vašim djetetom, ili traku vas kako dajete povratnu informaciju jednom od vaših volontera.
- 2) Nazovite koordinatora za konzultacije Son-Rise programa na broj (413) 229-2100 da ugovorite sastanak za vašu 50-minutnu video sesiju povratne informacije i da nas izvijestite da nam šaljete svoj video za pregled. Obično smo zauzeti puno vremena unaprijed pa ako ne znamo da nam šaljete svoj video, možda netko ne bude dostupan da pregleda traku odmah kad stigne.
- 3) Zapakirajte traku u zaštitnu omotnicu. Molimo uključite napomenu navodeći konkretna područja na koja želite da se naše osoblje fokusira dok bude gledalo snimku. To pošaljite na pažnju koordinatora za konzultacije Son-Rise programa.
- 4) Nazovite broj koji vam je dat u vrijeme koje ste dogovorili s koordinatorom za konzultacije. Uživajte!

Željno očekujemo priliku da vam pomognemo na ovaj način. Ako imate pitanja u vezi slanja video-zapisa, slobodno nazovite koordinatora za konzultacije Son-Rise programa.

NAPOMENA: Zadržavamo sve video-snimke koje nam se pošalju. Zato ako želite imati kopiju vašeg videa, molimo da je napravite prije nego nam ga pošaljete. Hvala!

KAKO NAMAKNUTI SREDSTVA ZA SVOJ KUĆNI SON-RISE PROGRAM

Sa Interneta možete skinuti:

***The Son-Rise Program*® «Vodič korak po korak za dobivanje sredstava od školskog sustava»**

- Ovaj za uporabu lagani vodič nudi konkretne korake koje možete poduzeti u traženju sredstava od vašeg školskog sustava. (na raspolaganju je američka i engleska verzija)
- U prilogu ćete naći konkretne materijale koji se mogu dati izravno vašem školskom sustavu ili školskim vlastima u cilju njihova upoznavanja sa *Son-Rise Programom*®.
- Rad pod naslovom «Važnost fizičkog okruženja za učenje» nudi razumljivo i znanstveno valjano objašnjenje o tome zašto je igraonica *Son-Rise Programa*® optimalno okruženje za učenje vašeg djeteta.
- Naći ćete jasne i razumljive odgovore na pitanja koja se najčešće postavljaju o *Son-Rise Programu*® od strane školskih dužnosnika.
- Također smo uključili iscrpan pregled objavljene znanstvene literature koja podupire načela i tehnike *Son-Rise Programa*®.
- Možete koristiti naša pisma od medicinskih i obrazovnih profesionalaca koja pružaju podršku i odobravaju *Son-Rise Program*®.
- Donosimo i popis školskih distrikta u SAD i Ujedinjenom Kraljevstvu koji su već financijski pomagali kućne *Son-Rise Programe*®.
- Obitelji su nam davale kopije pisama koja su koristili da uspješno dobiju sredstva od prosvjetnih vlasti za svoj kući program. Možete ih slobodno koristiti kao vodič.
- Za skidanje s Interneta idite na www.autismtreatmentcenter.org i kliknite na «Getting Started», a onda kliknite na «Attain School Funding» na sporednoj prugi.

Ideje za prikupljanje sredstava

Sljedeće informacije sastavile su obitelji koje su imale uspjeha u prošlosti i one će vam, nadamo se, dati ideja i inspiracije da prikupite sva potrebna sredstva za vaš Son-Rise Program®. Mnoge su obitelji prikupljale sredstva bilo da pokriju dio ili sve troškove svoga programa. Neke su obitelji imale takav uspjeh da su nastavile tražiti pomoć od svoje zajednice na trajnoj osnovi za daljnju obuku. Nadamo se da će vam ove informacije biti korisne. Upamtite, prikupljanje sredstava može biti uzbudljiva pustolovina!

Organizacije za koje roditelji smatraju da su najviše pomogle

Prvo mjesto gdje ćete tražiti uslužne i potporne grupe jest telefonski imenik. Pogledajte žute stranice pod «volonter» ili «usluga» (service). Neke od najvećih organizacija koje su po izjavama roditelja najviše pomogle jesu: Rotary Club, Lions Club i Skauti. Također se možete obratiti i mjesnim organizacijama kao što su crkve, škole, bratstva, sestrinstva i potporne grupe povezane s autizmom.

Uslužne i potporne grupe mogu pomoći da se organiziraju razne aktivnosti na prikupljanju sredstava kao što su tombole, pranje vozila, prodavanje peciva, predmetna lutrija. Možda budu spremni da osnuju i služe kao odbor povjerenika za fond vašeg djeteta. To će pomoći da ljudi budu sigurni da njihove pare idu za ono što ste vi rekli da idu.

Vaši lokalni mediji

Lokalne novine, časopis, radio emisija ili televizijska postaja možda budu zainteresirani da naprave priču o vašem djetetu i vašim naporima da mu pomognete. Evo što ćete učiniti: nazovite urednika, upravitelja postaje ili odjel za odnose s javnošću i uvjerite ih da naprave priču o vama. Dok vas dotični medij bude intervjuirao nastojite spomenuti više puta kako tražite volontere i financijsku potporu za svoj program. Recite uredniku da uključi i informaciju o tome kako vas zainteresirani mogu kontaktirati. Ako imate novine, napišite priču; bit će od velike pomoći ako priložite kopije članaka pismima u kojima budete tražili financijsku pomoć.

Pisma

Napišite pismo u kojem tražite donacije i pošaljite ga ljudima u svome susjedstvu, mjesnim poslovnim ljudima, mjesnim ili državnim športskim timovima itd. Uključite opis Son-Rise Programa® i objasnite cilj programa. Imamo pismo koje opisuje naš program (nazvano «pismo potpore» – «support letter») koje možete fotokopirati i koristiti kao informaciju o obuci koju ćete ovdje dobiti (vidi stranicu 109). Bit će korisno priložiti kakav novinski članak o vašim naporima, ako ste našli neke novine koje su objavile priču o vama. Također je korisno dobiti pisma potpore od liječnika, učitelja i drugih terapeuta koji potpomažu kućni program.

Možda neka papirnica bude voljna darovati pisaći pribor i omotnice koje možete koristiti za slanje pisama i zahvalnica ljudima koji vas potpomažu.

Budžet

Može biti od pomoći ako napravite plan budžeta, navodeći ovdje pojedinačno i sve troškove svoga programa koje očekujete da ćete imati kao i načine na koje namjeravate prikupiti novac. Budžet možete poslati velikim organizacijama kad budete tražili donacije novca ili usluge (avionske karte, hotelske sobe, iznajmljivanje vozila) i pojedincima od kojih tražite velike sume novca. Budžet može također biti koristan i kod planiranja vaših vlastitih ušteđevina.

Putovanje i smještaj

Mnoge su obitelji imale uspjeha u traženju avionskih karata, hotelskog smještaja ili iznajmljivanju auta. Najučinkovitije je objasniti kompanijama da putujete u Massachusetts kako biste pomogli svome djetetu s posebnim potrebama i da je Američki centra za liječenje autizma jedino mjesto na svijetu koje vas može obučiti u Son-Rise Programu®.

Posebne ideje za prikupljanje sredstava

- Zamolite neko bratstvo (muško studentsko udruženje) ili sestrinstvo (žensko studentsko udruženje) ili neku drugu društvenu organizaciju da sponzoriraju vaše dijete.
- Organizirajte prodaje: prodaja peciva i kolača, prodaja u kućnoj garaži itd.
- Budite domaćin banketima i događajima (večeri glazbe i komedije, tenis turniri, roštilj).
- Organizirajte pranje auta u školi (ili ženske i muške skaute).
- Priredite predmetnu dražbu ili aukciju; zamolite lokalne poslovne ljude da daruju gotovinu ili predmete koji se mogu prodati.
- Pišite nekom profesionalnom ili polu-profesionalnom sportskom timu i zamolite sponzorstvo ili donaciju sportske opreme s autogramima za aukciju.
- Organizirajte bingo ili golf turnir.
- Priredite neki lokalni ili poslovni ples.
- Nabavite listu lokalnih starateljskih fondova iz knjižnice i pišite svima!
- Tražite pomoć od lokalnih auto-kuća i prodavača brodova.
- Organizirajte maratonsko hodanje, maratonsku vožnju biciklom (motorom) ili trku na jednu milju iz zabave. Kontaktirajte lokalne radio i TV postaje za besplatno oglašavanje i praćenje.
- Budite domaćini dobrotvornih koncerata ili drugih zabava. Zamolite izvođače da poklone svoje vrijeme i nađite firmu koja će besplatno dati na raspolaganje prostor.
- Pozovite dva lokalna sportska tima da odigraju dobrotvornu utakmicu čiji bi prihod išao za vaš program.
- Tražite donacije od velikih firmi kao što su McDonalds, Nike Shoes i IBM – idite na Zamolite susjede da održe velike!
- Dizajnirajte božićne i uskrсне čestitke i prodajte ih preko lokalnih škola ili crkava dijeleći prihod pola-pola.
- Zamolite lokalne klubove da vam pomognu organizirati prikupljanje sredstava. Vatrogasni odjel, male lige, sportski timovi i poslovne udruge – sve su to dobre organizacije kojima se možete obratiti.

- Održite natjecanje u mršavljenju ili odvikavanju od pušenja. Natjecatelji uplaćuju taksu za prijavu, a dobitnici dijele jackpot s vašom obitelji.
- Zamolite lokalni luna park da bude domaćin «Dječjeg tjedna» za vašu obitelj.
- Lokalne gostionice ili barovi mogli bi biti domaćini večeri za neke posebne događaje i darovati im prihod od pića ili ulaznica za vaš program.
- Jedna obitelj u Engleskoj održala je «takmičenje u brijanju glave» gdje su ljudi plaćali novac da gledaju neke od mještana kao briju glave!

Objašnjavanje troškova programa

Ako ljudi misle da je program preskup, ima nekoliko načina da se troškovi objasne.

- Naglasite da ćete, nakon što se obučite, biti u stanju sami voditi program bez troškova angažiranja vanjskih profesionalaca.
- Objasnite da se ova obuka ne nudi nigdje drugdje i da je Institut neprofitna organizacija koja ne prima sredstva od vladinih izvora ili fondacija.
- Pribavite pisma podrške od učitelja, liječnika, terapeuta i drugih obitelji koji znaju ili su pohađali programe na Institutu i koji vjeruju da je vrijedno truda.
- Ako prikupljate sredstva za Intenzivnu, naglasite veliku korist od obuke jedan na jedan koju ćete vi i vaše dijete dobiti dok ste ovdje; tim facilitatora radit će s vašim djetetom na rotirajućoj osnovi 8 sati dnevno dok učitelji Son-Rise programa rade izravno s vama da vam prenesu konkretne vještine, alate i tehnike koje će pojačati i maksimalizirati vaš kućni program.

Odnos (nastup)

Najučinkovitiji način da se drugi pozovu da pomognu vašu obitelj jest da s njima podijelite svoje iskreno uzbuđenje zbog programa i svoju želju da pomognete svom djetetu. Važno je da se vi osjećate ugodno i smireno kad tražite i dobivate novac od ljudi. Razmotrite i mogućnost da zamolite druge za pomoć kao njihov dar ili kao prigoda za njih da vam pomognu. Ako mislite da će to biti za vas korisno, mentori/savjetnici Option Processa stoje vam na raspolaganju za razgovore telefonom ako želite provjeriti svoja stajališta u vezi novca (nazovite naš glavni ured da zakažete razgovor).

Kad tražite pomoć od ljudi, pristupite im s energijom, uzbuđenjem i entuzijazmom. Fokusirajte se na svoju osobnu priču i budite pozitivni – to privlači ljude. Možda htjednete pričati i o drugoj djeci koja su imala uspjeh sa Son-Rise programom. Jedna krasna knjiga na koju se možete pozvati jest ***Son Rise: Čudo se nastavlja***. Također, možete im pokazati BBC-jev dokumentarac «Hoću svog dječčića natrag».

Iznad svega, kad razgovarate s ljudima, stavite težište na to kako silno volite svoje dijete i koliko mu silno želite pomoći. Ljude toliko gane ljubav roditelja prema svom djetetu. Ako želite, možete također pokazati fotografije ili video snimke vašeg djeteta.

Za budućnost

Kad se budete sastajali s onima koji vam žele pomoći, dajte im na znanje da ćete prikupljati sredstva stalno sve dok budete provodili program. To će vam pomoći da prikupite sredstva za naknadne i potporne usluge koje pruža Son-Rise program tako da možete održavati učinkovit i snažan program koji će se mijenjati s razvojnim potrebama vašeg djeteta. Također predlažemo da se držite u vezi s lokalnim medijima jer se možda budu interesirali za trajna izvješća ili za nastavak priče o napretku vašeg djeteta.

Neke korisne knjige koje bi mogle biti dostupne preko vaše knjižnice su:

The Complete Guide to Non-Profit Management autor Smith, Bucklin, & Associates

(Potpuni vodič kroz neprofitno upravljanje)

Tested Ways to Successful Fundraising autor George Brakely

(Ispitani načini uspješnog prikupljanja sredstava)

Designs for Fundraising: Principles, Patterns, Techniques autor Harold Seymour.

(Nacrti za prikupljanje sredstava: principi, obrasci, tehnike)

User-Friendly Fundraising autor William/Warrene

(Pristupačno prikupljanje sredstava)

Free \$: For Treating Emotional and Mental Disorders autor Laurie Blum

(Besplatan \$: Za liječenje emocionalnih i mentalnih poremećaja)

A najvažnije od svega je da čvrsto **vjerujete** u ono što činite! Može napraviti čudo, i **napraviti** ćete čudo! Sretno! Mi znamo da vi to možete učiniti!

Support Letter (Pismo potpore)

Svima kojih se to tiče:

Son-Rise Program® uči roditelje kako osmisliti i ostvariti kućni, na dijete fokusiran, program pod njihovim rukovodstvom. Son-Rise program ima dva cilja: da individualno kreira program za dijete s posebnim potrebama i da obuči roditelje da nastave razvijati i nadgledati program kad se vrate kući.

Son-Rise Program temelji se na individualnom promatranju svakog djeteta i korištenju specifičnih edukacijskih tehnika koje su modificirane da se prilagode specifičnim potrebama svakog djeteta. Stoga izvedbu i praćenje programa mogu postići samo oni koji prime specifičnu obuku, što zahtijeva intenzivan angažman i vrijeme. Budući da se ovaj program drastično razlikuje od tradicionalnih, postojećih terapija i programa za djecu s posebnim potrebama, ova se obuka ne može steći na nekom drugom mjestu.

Po završetku Son-Rise Programa®, roditelji približno prime 35 sati obuke (molimo pogledajte priloženi nastavni programa). Facilitatore koji rade s djetetom obučavaju roditelji djeteta (Često puta mnogi ljudi, osim roditelja, pohađaju naš program. U mnogim slučajevima roditelji su zamolili druge da prisustvuju kako bi stekli iskustvo u obuci iz prve ruke.).

Duboko smo uvjereni da će se djetetu najbolje pomoći putem kućnog programa jedan na jedan koji vode njegovi roditelji. Nakon više od 20 godina rada s roditeljima poznata nam je beskrajna strpljivost i sposobnosti koje oni imaju kad im se dadnu sredstva koja su im potrebna da pomognu svojoj posebnoj djeci.

Svakoj obitelji također preporučujemo da koristi i naknadne usluge koje im nudimo po njihovu povratku kući, jer smo uočili nužnost stalne nadogradnje i nastavka obuke roditelja. Svaka pomoć koju date roditeljima djeteta da provedu ovaj program bit će od velike koristi za dijete.

S poštovanjem,

Son-Rise Program®
pri Američkom centru za liječenje autizma™

Twister

Feel & Find (Osjeti i nađi)

Fun Thinkers

Rip-Tag

Ungame